

ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΣΑΝΟΥΔΑΚΗ

ΚΑΠΕΤΑΝ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΚΝΩΣΟΣ

ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΣΑΝΟΥΔΑΚΗ

ΚΑΠΕΤΑΝ
ΜΑΝΟΛΗΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
τα πολεμικά του απομνημονεύματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΝΩΣΟΣ»

Σουλτάνη 8 τηλ. 36.10.108

ΑΘΗΝΑ 1979

κανένα σακκάκι ή κανένα (μ)παντελόνι, και κάθε κίνηση τῶ Γερμανῶν νά μοῦ ἀναφέρνει.

Ἄποδιᾶς ἔφυγε μ' ἓνα - ν - ἀπόσπασμα δεκαπέντε ἄνδρες, ὅπου οἱ ὀχτῶ ἦτον ἀπὸ τὸ χωριὸ Πεύκο.

Κατεβήκανε ἀφ' ἐσπέρας στὸ (μ)Πεύκο.

Τὸ σχέδιο ἐπέτυχε καὶ ὁ Συγγελάκης ἐσυλλήφθη.

Κατὰ τὴν ὥρα τῆς συλλήψεώς του ἐτράβηξε μία (γ)κάμα καὶ ἐχτύπησε τὸ (γ)Καλογεράκη τὸ Δημήτρη, ὅπου ἦτον ἐν αὐτῷ τὸ ἀπόσπασμα.

Ἐζήτησε βοήθεια καὶ παρουσιάστηκε (ὁ) ἀγροφύλακας

καὶ οἱ Πευκιανοὶ νομίζοντας ὅτι ὁ ἀγροφύλακας πράγματι ἦτον πράχτορας τῶ Γερμανῶν ἐσυλλήφθη.

Ὅταν ἀναχώρησε τὸ ἀπόσπασμα γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Συγγελάκη τὸς ἔδωσα διαταγὴ ὅτι «δὲ θὰ πιάσετε κανένα ἄλλο συνεργάτη τῶ Γερμανῶν καὶ ἂν ἔρθει στὰ πόδια σας».

Ἐσυλλάβανε τὸν ἀγροφύλακα καὶ κατὰ τὴ διαδρομὴ, μέχρι νά τὸν - ε - φέρουνε στὸ λημέρι, οἱ Πευκιανοὶ, οἱ ὅποιοι τὸν ἐλογάριαζαν καὶ τὸν ὑπολόγιζαν πῶς ἦτον πράχτορας τῶ Γερμανῶν, στὸ δρόμο τὸν ἐσκοτώσαν ἀπὸ τὸ ξύλο.

Ὁ ἀγροφύλακας εἶχε ἓνα σύνδεσμο χωριανὸ (ν)του, τὸ Μενέλαο Καρπαθάκη, γυναικάδερφός του. Μόνο αὐτὸς ἔξερε τὴ μύηση τοῦ ἀγροφυλάκου στὴν Ἑθνικὴ Ἀντίσταση καὶ τοῖς ὑπηρεσίαις ὅπου εἶχε προσφέρει.

Πρὶν νά φθάσουνε τὸ ἀπόσπασμα στὸ λημέρι, ὁ Καρπαθάκης ἦρθε καὶ μὲ ἡχοποίησε γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ ἀγροφυλάκου.

Εἶπα στὸ (γ)Καρπαθάκη.

— Θὰ γυρίσεις πίσω, θὰ πεῖς τῇ γυναίκα σου ὅτι θὰ πεῖ ὅτι τὸν ἐσυλλάβανε ὡς συνεργάτη τῶ Γερμανῶν καὶ ὅτι δὲ θὰ γυρίσει πλιά στὸ σπίτι (ν)του, ἀλλὰ θὰ τὸν - ε - κρατήξω στὸ λημέρι.

Κατὰ τὴ διαδρομὴ ὅπως αὐτὴ πού γύριζε ὁ Καρπαθάκης ἐρχόνταν ἓνας σύνδεσμος ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Ποδιᾶ καὶ μοῦ ζητοῦσε νά στείλω μεταγωγικὸ νά περιλάβω τὸ (μ)Ποδιᾶ, ὅπου εἶχε χτυπήσει στὸ πόδι ἀπὸ ἓνα βράχο καὶ δὲν μποροῦσε νά βαδίσει.

Ἐγραψα τοῦ Ποδιᾶ ὅτι κακῶς ἐσυνέλαβε τὸν ἀγροφύλακα, διότι τὰ ρούχα πού φοροῦνε τᾶχει στείλει (ὁ) ἀγροφύλακας «καὶ γι' αὐτὸ ἤδωκα τὴ διαταγὴ νά μὴ συλλάβετε κανένα συνεργάτη τῶ Γερμανῶν, τὸν ὅποιον καὶ νά ξέρετε καὶ νᾶρθει στὰ πόδια σας δὲ (μ)πρέπει νά τὸν - ε - συλλάβετε».

Ἐσυναντηθῆκανε μὲ τὸ (γ)Καρπαθάκη ὁ σύνδεσμος αὐτὸς καὶ ὁ σύνδεσμος εἶπε τοῦ Καρπαθάκη γιὰ τὸ φόνο τοῦ ἀγροφυλάκου, μὴ (ν)ξέροντας ὅτι εἶναι γυναικάδερφοι.

Ἐγυρίσανε στὸ λημέρι καὶ οἱ δύο.

Ῥωτῶ τὸ (γ)Καρπαθάκη.

— Γιατί ἐγύρισες;

Λέει.

— Ἐσκοτώσανε οἱ δικοὶ μας τὸ (γ)κουινιάδο μου. Δὲ (μ)πειράζει, μοῦ λέει, ἀλλὰ νά τηλεγραφήσεις στὸ Ἐπιτελεῖο ὅτι αὐτὸς ἦτο συνεργάτης σου καὶ ὅ,τι ἔκανε τὸκανε κατόπιν διαταγῆς. Στὸ (μ)πόλεμο, μοῦ λέει, ἔτσι γίνονται.

— Ἄντε πῆγαινε, τοῦ λέω, μὴ (ν)τό πεῖς τῇ γυναίκα σου ὅτι ἐσκοτώθηκε καὶ ἀργότερα θὰ τὸ φέρομε τὸ πράγμα μὲ τὴ γραμμὴ (ν)του.

Ἐστεῖλα τὸ μεταφορικὸ μέσος γιὰ νά καθαλκένει ὁ Ποδιᾶς νᾶρθε.

Ἡ ἀπόσταση ἦτον περίπου μιάμιση ὥρα.

Εἰδοποίησα τὸ Ληφέρμο γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Συγγελάκη

καὶ τοῦ Λουλάκη.

Ἡ δίκη καὶ ἐχτέλεση

τοῦ Γ. Συγγελάκη

Ἦρθε ὁ Ληφέρμος στὸ λημέρι καὶ ἐκάμαμε ἀνταρτοδικεῖο νά τοὺς δικάσουμε.

Ὁ Λουλάκης ἐμαρτύρησε ὅπως ἦτον ἡ ὑπόθεση καὶ μὲ τὸ (ν)τρόπο τὸν ὅποιον εἶχανε μύσει πολλοὺς φυλακισμένους γιὰ νά τσι βγάλουνε στὰ βουνὰ νᾶρθουν ἐπικοινωνία μαζί μας καὶ καταλλήλως νά εἰδοποιήσουνε τοὺς Γερμανοὺς.

Καὶ γι' αὐτὸ ἐσυλλάβανε καὶ τὴν οἰκογένεια τοῦ Λουλάκη, γιὰ νά τὴν ἔχουνε ὡς ὄμηρο, μέχρις ὅτου γυρίσει ὁ Λουλάκης.

Εἰς τὸ Συγγελάκη εὐρήκαμε τριάντα λίρες χρυσές.

Ἐμαρτύρησε ὅτι ἦρθε μὲ τὸ (μ)προορισμὸ δῆθεν γιὰ νά δεῖ τὴν οἰκογένειά (ν)του καὶ ν' ἀνακαλύψει τὸ λημέρι τῶν ἀνταρτῶν.

Κατὰ τὴν ἀνάκριση καὶ τὴ δικάσιμο τὸν ἐρωτήσαμε ἀπὸ πότε εἶναι συνεργάτης τῶ Γερμανῶν καὶ μᾶς εἶπε «πρὸ ἔξε μηνες».

Κατὰ τὴ διαδικασία τοῦ Συγγελάκη ἀπεδείχθη καὶ μαρτύρησε ὅτι πρὸ ἔξε μηνες εἶχε καταγγεῖλει τὸν ἀδερφό (ν)του, ὅπου εἶχε καίκι, τὸ ὅποιο εἶχανε μαζί τρεῖς ἀδερφοί.

Τὸ καίκι αὐτὸ εἶχε ἐπιταχτεῖ ἀπὸ τσι Γερμανοὺς, εἶχε πάρει ἀπὸ μᾶς ἐντολὴ νά πάρει ἀξιωματικούς νά τσι πάει στὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ ὅταν ἐνημερώθηκε αὐτὸς γι' αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ διαφώνησε μὲ τὸν ἀδερφό (ν)του καὶ ὁ ἀδερφός του τὸν ἐχτύπησε.

Ἀπὸ τότε ἐπῆγε σ' αὐτὸν Γερμανοὺς καὶ κατήγγειλε τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ οἱ Γερμανοὶ τοῦπανε, δὲ θὰ πειράζουνε τὸν ἀδερφό (ν)του, νά τὸ κρατήξει μυστικὸ καὶ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως νά τοὺς ἡχοποιήσει.

Τὸ καίκι ὅμως ἀναχώρησε νύχτα καὶ εἰδοποιήθησαν οἱ Γερμανοὶ κατὰ τσι δέκα μὲ ἔντεκα ἡ ὥρα, ὅπως μᾶς εἶπενε στὴν ἀνάκρισή (ν)του.

Ἐπειδὴς ἦτον σκοτάδι δὲν μποροῦσαν νά πετύχουνε τὸ καίκι μὲ ἄλλο μέσο καὶ ἐρίξαν πυρσοὺς στὴ θάλασσα καὶ τὸ πετύχανε ἀπ' ὅξω στὸ (μ)Πλατανὲ στὸ Μάλεμο καὶ τὸ βούλησανε καὶ σκοτώθηκε καὶ ὁ ἀδερφός του.

Ἐγλυτώσανε ὀρισμένοι ἀνθρώποι ἐκεῖ, ἀξιωματικοί, καὶ ἐτουφεκίστηκαν ἀργότερα.

Αὐτή τή διαταγή τήν εἶχα δώσει ἐγὼ στὸν ἀδερφό (ν)του, ὅπου ἦτον ὁργανωμένος.

Ἀπὸ τότε, λέει, ἐγίνε πράχτορας τῶ Γερμανῶν, ἀλλὰ δὲν ἔκαμε κακό.

Ἀπὸ κεῖ ἐμάθαμε πῶς ἐσκοτώθησαν καὶ πῶς ἐχάθηκε αὐτό τό καῖκι καὶ ποῖός τό πρόδωσε.

Ἀπ' αὐτοὺς, ἀπού ἤθελα - νὰ φύγουνε γιὰ τή Μέση Ἀνατολή, ὁρισμένοι δὲν ἐπρολάβανε τό καῖκι καὶ τσί συλλάβανε οἱ Γερμανοί, διότι εἶχενε κάμει κατάσταση (ὁ) ἀδερφός του ὁ Δημήτρης ποιοί καὶ ποιοί ἤθελα - φύγουνε.

Ὅταν τσί συλλάβανε, ἐδικαιολογηθήκανε ὅτι «ἐμεῖς δὲν εἰδοποιηθήκαμε, διότι εἴμασταν ἀνθρώποι ἐδικοί σας, εἶπανε τῶ Γερμανῶν, καὶ ἀπόδειξε ὅτι δὲν ἐπήγαμε».

Ἐξ αὐτῶν ἦτονε κι ὁ Καστάνης, ὅπου ἀργότερα ἦγινε Διοικητής στό Νομό τοῦ Ἡρακλείου μετὰ τήν ἀπελευθέρωση.

Τό Ἐπιτελεῖο μᾶς ἐπίεξε νὰ θροῦμε τό (γ)καταδότη. Καὶ τότες τόν ἀνακαλύψαμε.

Τήν ἡμέρα τσῆ δικασίμου στό ἀνταρτοδικεῖο, στή (μ)Ψαρή Μαδάρα, ἦτον εἰσαγγελέας ὁ Φιλεντέμ ὁ Ληφέρμος καὶ πρόεδρος τοῦ ἀνταρτοδικεῖου ἦμουνα ἐγώ.

Κατὰ τήν ὥρα τσ' ἐχτελέσεως τοῦ Συγγελάκη τόν ἐρώτησα ἐάν θέλει νὰ πεῖ τίποτε γιὰ τὰ παιδιά (ν)του.

Μοῦ ζήτησε τσιγάρο.

Μοῦ λέει.

— Θέλω δέκα λεφτά νὰ συγκεντρωθῶ.

Τοῦ τὰ δώσαμε.

Μοῦ λέει.

— Ποιός εἶναι ὁ Μπαντουβάς;

Διότι μέχρι αὐτή τήν ὥρα δὲν εἶχε μάθει ὅτι ἐγὼ ἦμουνα ὁ Μπαντουβάς.

Λέει ὅτι:

— Εἶμαι ὑπερήφανος ὅπου βρίσκομαι σέ Ἑλληνες, ὅπου ἔχουνε ἑλληνικό αἷμα, ὅπου ἐμένα τώρα καὶ ἔξε μῆνες μ' ἔχει ἐγκαταλείψει κι ἐξυπηρετοῦσα τὰ ἐχθρικά στρατεύματα. Ὁ Θεός νὰ σᾶς δώσει δύναμη νὰ δώσετε τό θάνατο, πού δίδετε σέ μένα, σέ ὅλους τσί προδότες, ὅπως ἐμένα τσῆ, Κρήτης. Τὰ παιδιά μου ὁμῶς δὲν ἔχουνε καμία σχέση μέ τσί πράξεις μου. Καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ (γ)κάμετε ἀντίποινα.

Ἐκεῖνη τήν ὥρα ἐάν ἦτονε στό χέρι μου θά τόν ἀπολυοῦσα.

Τοῦ εἶπα ὅτι:

— Ἐάν ἦτονε, θρέ, στό χέρι μου θά σέ ἀπολυοῦσα. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Μπαντουβάς, ὅπως σοῦπα, καὶ τὰ ἀργύρια, τὰ ὅποια σοῦ θρήκαμε, καὶ ὅλα τὰ χρυσάφικα, τὰ δαχτυλῖδια σου, θά πᾶνε στά παιδιά σου. Καὶ τὰ παιδιά σου μετὰ τήν ἀπολευθέρωση ἂν μπορούμε θά τὰ ὑποστηρίξουμε. Τώρα, τοῦ λέω, ἀφοῦ μετα-

νοεῖς νάχεις τό θάρρος νὰ σκοτωθεῖς ὑπό μπροστά καὶ νὰ πεῖς «ζήτω ἡ Ἑλλάδα».

— Ἄν εἶχα αὐτό τό θάρρος δέ θά γινόμουνε καὶ προδότης. Ζήτω ἡ Ἑλλάδα. Ζήτω ὁ Ἀρχηγός Ἐλευθέρων Ἀνταρτῶν!

Καὶ ἐτουφεκίστηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Μετά τή συνενδρία στά Βαθιά στίς δέκα μέ δεκαπέντε Αὐγούστου ἔκανα ἐπιστράτευση διὰ νὰ καλύψω τό (μ)περισσευόμενο ὅπλισμό, τόν ὅποιο εἶχα στά χέργια μου. Ἐπιστράτευθῆκαν καὶ συγκεντρωθήκαμε 3.222 στή (μ)Ψαρή Μαδάρα ἔνοπλοι.

Τό σχέδιο
ἐπιχειρήσεων

Ἀπὸ κεῖ ἐθεώρησα καλὸ ὅτι ὅταν δοθεῖ μάχη ἐναντίο τῶ Γερμανῶν κατὰ τσί μέρες τσῆ ἀποβάσεως ἤπρεπε ὁ ἐχθρός νὰ χτυπηθεῖ σέ διάφορα σημεῖα πρὸς τό Ἡράκλειο καὶ πρὸς τό Ρέθεμνος.

Ἔστειλα ἓνα γράμμα εἰς τό Θωμᾶ Νάθενα, ὅτι θά συνεργαστεῖ μέ τόν ἀδερφό μου τό Νικολή πού θά στείλω καὶ ἅμα πάρουνε διαταγή νὰ χτυπήσουνε ἀπ' τή μεριά τοῦ Μαράθου τὰ αὐτοκίνητα, τὰ ὅποια θά ἐρχόντανε ἀπού τὰ Χανιά — Ρέθεμνος γιὰ ἐνίσχυση τῶ Γερμανῶν στό Ἡράκλειο.

Ἐφυγε (ὁ) ἀδερφός μου μέ μίαν ὁμάδα μέ τόν Ἀστρινό τό (γ)Ἰατράκη, τό Γιώργη τό Σαμαρίτη καὶ τό Ντυμπακιανάκη τό Χαλαράμπη, τὸς ἤδωκα κατευθύνσεις ὅτι θάνατι ἔτοιμοι, θά συνδεθοῦνε μέ τό Νάθενα, μέ τό Βουλγαράκη τό Γιώργη ἀπ' τσί Κορφές καὶ θά χτυπήσουνε τοὺς Γερμανοὺς ἀπού τή μεριά Κουμπέδες, δηλαδή, στό Βουλισμένο Ἀλώνι, γιὰ νὰ φέρουνε σύγχυση.

Ὁ δέ Χαλκιᾶς ἡ Δασκαλάκης, μέ τό ψευδώνυμο Χαλκιᾶς, ἀπού τὰ Πάρτιρα καὶ οἱ λοιποὶ στρατιωτικοὶ ὑπεύθυνοι τοῦ ἀνατολικοῦ Μονοφατισίου θά χτυποῦσανε ἀπού τή μεριά τσῆ Ἐμπάρους.

Ἄλλη ὁμάδα μέ τό (μ)Ψαροκυριάκο θά χτυποῦσανε ἀπού τή μεριά τ' Ἀσμαριανοῦ, ἀπού τ' ἀεροδρόμιο τοῦ Καστελλιοῦ.

Ἐπίστευγα ὅτι τό σχέδιό μου αὐτό θά πετύχαινε ἑκατὸ τὰ ἑκατό.

ὁ Φιλεντέμ εἰδοποιεῖ
νὰ γίνῃ ἐπιστράτευση

Ὅταν ἐγίνε ὅλο αὐτό τό σχέδιο, ἄς τό ποῦμε ἔτσι, καὶ μετὰ λίγες ἡμέρες, ἀρχᾶς Σεπτεμβρίου, μέ εἰδοποίησε ὁ Φιλεντέμ ὅτι νὰ κάνω ἐπιστράτευση.

Ἐγὼ τήν εἶχα κάμει καὶ δὲν εἶχενε πάρει ἰδέα αὐτός. Καὶ

ὅτι πρέπει νά κατεβῶ σσι Μουρνιές, ἦτον ἓνα' λόχος Ἰταλῶν, νά μοῦ παραδώσουνε τόν ὄπλισμό. Ἐάν δέ (ν)τόν - ε - παραδώσουνε νά μή μεταχειριστῶ θία, ἀλλά νά τσί μεταχειριστῶ ὡς συμμάχους.

Ὅταν μοῦ μήνυσε αὐτά ὁ Φιλεντέμ, μοῦ εἶπε ὅτι τό μήνυμα τό στέλνει καί εἶναι μαζί μέ τό (γ)Κάρτα, ὅτι πρέπει νά πάω τσί δέκα (10) Σετεμβρίου σσι Μουρνιές, τό θράδυ. Μοῦ μήνυσε ἐπίσης ὅτι ἐάν ἔρθουνε οἱ Γερμανοί νά ἐπικοινωνήσουνε μέ τούς Ἰταλούς νά τούς χτυπήσω.

Νά ἐξουδετερωθεῖ τό φυλάκιο Σύμης
Καλῶ τό Χρήστο τό Μπαντουβᾶ καί τοῦ ἀναθέτω τήν ὑπαρχηγία, τό Γιάννη τό Μπαντουβᾶ στήν ἐπιμελητεία καί τό Γιώργη τό Μπαντουβᾶ.

Διατάσσω νά πάνε νά ἐξουδετερώσουνε τό φυλάκιο τῶ Γερμανῶν, ὅπου εἶναι στή Σύμη, ὡς σύνδεσμοι Ἰταλῶν.

Ἐγώ παίρνω τρακόσους ἄνδρες καί κατεβαίνω σσι Μουρνιές σσι δέκα τό θράδυ.

Στίς Μουρνιές
Κατεβαίνω σσι Μουρνιές, κυκλώνω τό μέρος, κόβω τά σύρματα, αἰχμαλωτίζω τό πρῶτο φυλάκιο τῶ Γερμανῶν καί τό περίπουλο.

Κατά τήν αἰχμαλωσία ἐτραματίστηκε ἓνας λοχίας Ἰταλός.

Στέλνω τό λοχία τόν Ἰταλό, τόν Ἀριστείδη Παπαῖσιδώρου, λοχαγό ἀπού τή Λαμία, τό Μπερναδῆ τό (μ)Παῦλο ἀπού τά Χανιά, νωματάρχη, καί τόν Ἐμμανουήλ Χτιστάκη ἀπού τόν Ἅγιο Σύλλα, γυναικάδερφος τοῦ Χαλαράμπη Ντυμπακιανάκη.

Τός εἶπα θά πάνε καί θά βροῦνε τούς ἀξιωματικούς νά μᾶς - ε - παραδώσουνε τόν ὄπλισμό.

Κατεβήκανε σσι Μουρνιές, ἐβγήκαν οἱ ἀξιωματικοί ἀπάνω, κυκλωμένοι θέβαια, καί μοῦ λένε, ὅτι ὄπλισμό δέν ἔχουνε διαταγή νά μοῦ παραδώσουνε, ἀλλά ἔχουνε διαταγή νά μοῦ παραδώσουνε ὅ,τι ἄλλο θέλω, ἄρβυλα, τροφή κ.ἄ.

Εἶχα εἰδοποιηθεῖ, ὅπως εἶπα πρωτότερα, ὅτι νά μή μεταχειριστῶ θία.

Ἡ συζήτηση ἐθάστηξε μέχρι τσί δέκα ἡ ὥρα. Ἐπρεπε, λέει, νά πάρουνε διαταγή ἀπού τό (γ)Κάρτα γιά νά μᾶς - ε - παραδώσουνε τόν ὄπλισμό, ἀλλά ἐμεῖς εἶχαμε τά σύρματα κόψει σέ πολλά σημεῖα καί δέν ἐμπορούσανε νά ἐπικοινωνήσουνε τηλεφωνικῶς.

Μᾶς ἐπρότειναν ὅτι νά στείλωμε μίαν ἀντιπροσωπεία νά ἐπικοινωνήσῃ σιτό Καρύδι, ὅπου ἦτονε μίαν ὁμάδα πυροβολικοῦ.

Ἐγώ ἐδιάφωνησα καί λέω σσι διμοιρίτες ὅτι:

– Ἐμεῖς πρέπει νά ἀποσυρθοῦμε. Δέν μποροῦμε νά μεταχειριστοῦμε θία καί πρέπει νά ἀποσυρθοῦμε.

Ὁ Παπαῖσιδώρου, ὁ ὁποῖος ἦτον ὁ πλιό μορφωμένος, καθηγητής φιλόλογος, ἐπίμενε.

Ἐπαράσυρε τούς διμοιρίτες ὅτι ἔπρεπε νά ἐπικοινωνήσουμε μέ τόν Ἰταλό Κάρτα, ἀλλά ἔπρεπε νά θαδίσουμε περίπου δυό ὥρες.

Παρά τή διαφωνία μου δέν ἐσυμφωνήσανε καί ἐφύγανε κατόπιν ὁ Παπαῖσιδώρου, ὁ Μπερναδῆς κι ὁ Χτιστάκης ὁ Μανόλης μέ τρεῖς ἀξιωματικούς νά πάνε σιτό Καρύδι.

Ἀμα ἐφύγανε, ἐδιάταξα τίς ὁμάδες καί συγκεντρωθήκανε καί τός - ε - λέω.

– Ἡ δουλειά ἐσκάτωσε. Θά πάνε καί δέν ἀποκλείεται νά ναι κεί παρατηρητές τῶ Γερμανῶν καί νά θάλει τό πυροβολικό νά μᾶς - ε - κάμει στάχτη ἐδῶ.

Οἱ Γερμανοί βομβαρδίζουν
Ἀποσυρθήκαμε καί κατά τσί τρεῖς ἡ ὥρα ἔγινε σφοδρός βορβαδισμός στά σημεῖα πού ἤμαστε.

Ἐβγήκαμε σιτό λημέρι.

Ἐβγήκαμε ἔντεκα (11) τοῦ Σετέμπερη 1943.

Ὅταν ἐβγήκαμε σιτό λημέρι σιτό Ἅγιο Πνεῦμα, ὄχι ἀκριβῶς σιτό λημέρι, ἐσταματήσαμε.

Ἐτότες τό φυλάκιο τῶ Γερμανῶν εἶχε ἐξοντωθεῖ. Οἱ Γερμανοί εἶχανε μάθει γιά τό φυλάκιο ὅτι εἶχε ἐξοντωθεῖ, εἶχανε μάθει καί ὅτι εἶχαμε κατεβεῖ σσι Μουρνιές γιά νά πάρουμε τόν ὄπλισμό τῶν Ἰταλῶν.

Μέ ποιό τρόπο τό μάθανε καί τί ἀκριβῶς τός εἶπανε, ἐγώ δέ (ν)τό ξέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΝΑΤΟ

Κατά τσί δώδεκα τό θράδυ ἔρχεται σύνδεσμος ἀπού τή Βιάννο καί μᾶς - ε - λέει ὅτι:

Ἡ μάχη τῆς Βιάννου
– Ἐφθάσανε ἐκατό (μ)πενηντατέσσερα (154) αὐτοκίνητα μέ στρατό καί πολεμοφόδια στή Βιάννο.

Ἐρχεται ἄλλος σύνδεσμος ἀπού τήν Ἐμπαρο καί μᾶς - ε - λέει ὅτι:

– Ἐφτάσανε πενήντα (50) αὐτοκίνητα μέ στρατό στήν Ἐμπαρο κι ὅτι σχεδιάζουνε γιά νά βγοῦνε ἀπού τό (μ)Πόρο τ' Ὁμαλοῦ.

Καταστρώνω τό σχέδιο καί ἀποφασίζω ποῦ πρέπει νά δοθεῖ ἡ τελική μάχη γιά νάχομε καλά ἀποτελέσματα.

Ἀποφάσισα ὅτι πρέπει ν' ἀφήσω τούς Γερμανούς νά μᾶς - ε - πλησιάσουνε καί νάχω κυκλωμένο τό μέρος ἀπού τά Γουρνιά, τό (μ)Πόρο τ' Ὁμαλοῦ, Πευκιανή Κορφή κι ἀπού τή μεριά τῆς Σύμης.

Ἐπολόγιζα ὅτι θάτονε περίπου δυό χιλιάδες (2.000) Γερμανοί, κατά τσί πληροφορίες ἀπού μοῦ δώσανε.

Ἐποὺ ἐκατάστρωσα τό σχέδιο, ἐβγήκα στό κεντρικό λημέρι.

Ἀνεκοίνωσα στήν ἐφεδρεία ἐκεῖ καί στοί παράγοντες διμοιρίτες καί στόν ἀδερφό μου, ὅτι ἔρχουντ' οἱ Γερμανοί.

Τός εἶπα ὅτι:

– Μή θορυβεῖσθε. Θέλω ἀκόμα ὀγδοήντα ἄνδρες.

Ἐπῆρα τσί ἄνδρες ἀπό κεῖ καί κατέβηκα στό λημέρι μία ὥρα νά ξημερώσει, στό Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἀπό κεῖ διατάσσω τό Χρήστο τό Μπαντουβᾶ καί τό (μ)Παπᾶ.

– Νά πᾶτε νά πιάσετε τό (μ)Πόρο τῇ Σύμης. Θ' ἀφήσετε τσί Γερμανούς νά περάσουνε μέσα καί ὅταν δεῖτε τή φωτοβολίδα τότες θά βάλετε. Ἐάν οἱ Γερμανοί σᾶς ἀντιληφθοῦνε καί σᾶς - ε - ε - θάνουνε τότες θά βάλετε, ἄνευ φωτοβολίδας.

Κατ' αὐτό τό (ν)τρόπο ἐκύκλωσα τό μέρος ὅλο, καί τό (μ)Ποδιᾶ μέ τό Νιργιανό ἥστειλα, ὁ μέν Νιργιανός νά πιάσει τό (μ)Πόρο τ' Ὁμαλοῦ, τή (μ)Πευκιανή Κορφή, κι ὁ δέ Ποδιᾶς νά πιάσει τά Γουρνιά. Καί μόλις θά περνούσανε οἱ Γερμανοί τόν Ὁμαλό, ὁ ὁποῖος ἤθελε - περίπου μία ὥρα νά τόν - ε - περάσουνε, ὁροπέδιο, καί θαδίσουνε πρός τό δάσος νά κλείσουνε τό (μ)Πόρο αὐτό.

Ἐτότες εἶχαμε δύναμη τρεῖς χιλιάδες διακόσους εἰκοσιδυό (3.222) ἄνδρες, ἔνοπλους.

Ἐρίξαμε στή μάχη τρακόσους ὀγδόντα (380).

Ὅλοι οἱ ἀντάρτες οἱ διμοιρίτες, οἱ ὁποῖοι εἶχανε πάρει καθένας τό (ν)τομέα (ν)του, εἶχενε καί τρεῖς ἀγγελιοφόρους γιά νά δίδει κάθε πληροφορία τό συντομότερο.

Ὁ Χρήστος ὁ Μπαντουβᾶς εἶχε ἀναλάβει τότες τήν ὑπαρχηγία καί τό (ν)τομέα τό (μ)Πόρο τῇ Σύμης. Τό σημεῖο ὅπου ἤπρεπε νά τοποθετηθεῖ ἦτον νοτικά τῇ Σύμης, τῇ Πάνω καί τῇ Κάτω, περίπου χίλια πεντακόσια (1.500) μέτρα.

Πρίν νά φθάσει ὁ Χρήστος ὁ Μπαντουβᾶς στή θέση (ν)του, οἱ Γερμανοί εἶχαν περάσει, ἀρκετοί, ἀπό τό σημεῖο αὐτό, ὡς καί τό Ἐπιτελεῖο, μέ ἔντεκα (11) μεταγωγικά καί μέ τό διερμηνέα Ἀγογλωσσάκη ἀπού τσί Ἀρχάνες.

Ὑποχρεωθήκανε πρίχου νά δώσουμε σημεία ἀρχινήξεως τῇ μάχης, ἐδώκανε μάχη καί ἐκεῖ ἀπολευθερώσανε καί τό (μ)παπα - Μαθιό ἀπού τ' Ἀμιρά μέ σαράντα (40) γυναικόπαιδα, τά ὁποῖα οἱ Γερμανοί εἶχαν ὡς προπέτασμα.

Ὁ Χρήστος ὁ Μπαντουβᾶς εἶχενε πάρει ὑπό τάς διαταγὰς του καί τή διμοιρία τοῦ Δημήτρη Παπᾶ, ἀριστεροῦ.

Ἀπό κεῖ ἐξεκίνησε ἡ πρώτη μάχη.

Οἱ Γερμανοί ἔφτασαν στό σημεῖο πού εἶχα τή σημαία.

Ἀφῆσα τούς ἀνιχνευτές καί ἐπέρασαν χῶρις νά μέ ἀντιληφθοῦνε καί ἐπέσανε στή δεύτερη γραμμή, εἰς τήν ὁποία ἦτον ὁ Καρᾶς καί ὁ Μπουτζαλῆς ὁ Ἀναστάσης.

Ἐτότε ἄναψα τή φωτοβολίδα καί ἀρχίνηξε σέ ὅλους τσί τομεῖς ἡ μάχη.

Τό Ἐπιτελεῖο ἔπесε στό κλοιοῦ καί αἰχμαλωτίστηκε. Ἐντεκα ἀξιωματικοί, ἓνας δεκανέας κι ὁ Ἀγογλωσσάκης.

Γιά τή φρουρά τῇ σημαίᾳ εἶχα πάρει ἑκατό (μ)πενήντα (150) Βιαννίτες.

Ὅταν ἦρθανε καί διαπιστώσανε (μάλιστα εἶχενε ἀρχινήξει ἡ μάχη ἀπού τή Σύμη τοῦ ὑπαρχηγοῦ τότε Χρήστο Μπαντουβᾶ μέ τοῦ Παπᾶ) μοῦ λένε ὅτι:

– Ἐμεῖς ἔχομε διαταγή ἀπού τό κόμμα νά μή (μ)πολεμήσουμε.

Ὅλοι;

– Ὅλοι.

Ἐδιαμαρτυρήθηκε τότες ἓνας Βιαννίτης ἀπού τ' Ἀμιρά, Μανόλης, θά πῶ τό ἐπίθετό (ν)του ἀργότερα, καί ἔμεινε ὁ Μανόλης αὐτός μέ δεκατρεῖς ἄνδρες γιά τή φρούρηση τῇ σημαίᾳ.

Εἶχα δέ καί ἑφτά πρωτότερα ἄλλους.

Ἐκράτηξα τόν ὀπλισμό τῶ (γ)κουμμουνιστῶν, τοὺς ἑφτοῦσα καί ἔφυγαν. Τοὺς ἤπηρα τά πολεμοφόδια καί τά ὄπλα, τά ὁποῖα ἐτοποθέτησα σ' ἓνα ἀσφαλές σημεῖο νά τά διαθέσω ἀργότερα σέ νέους ἀντάρτες.

Οἱ Γερμανοί ἔχουνε πέσει στό δάσος, ὅπως ἐπροεῖδα, καί ἔχασαν τήν ἐπαφή ὁ ἓνας μέ τόν ἄλλο.

Ἐσυλλήφθηκε τό Γερμανικό Ἐπιτελεῖο αἰχμάλωτοι καί ἡ μάχη ἀρχίνηξε ἐννιά παρά πέντε λεφτά.

Κατά τή μία μετά τό μεσημέρι, ἡ μάχη ἐξελίσσεται ὑπέρ ἡμῶν.

Ἐρχετ' ἓνας ἀγγελιοφόρος ἀπού τόν ἀσύρματο μ' ἓνα σημείωμα καί μοῦ λέει νά ἀποφύγω σύρραξη τῶ Γερμανῶν.

Κάνω (ἐ)να σημείωμα καί τοῦ λέω ὅτι: «Ἡ μάχη συνεχίζεται. Σάμε αὐτή τή στιγμή ἡ μάχη εἶναι ὑπέρ ἡμῶν. Δέν μπορούμε νά τήν ἀποφύγομε».

Ἐφυγε (ὁ) ἀγγελιοφόρος.

Ἐρχεται ἄλλος ἀγγελιοφόρος καί μοῦ λέει ὅτι:

– Μία δύναμις Γερμανῶν θαδίζει ἀπού τή Γεράπετρο πρός τό Καλάμι, γιά ἐνίσχυση τῶν ὑπολοίπων.

Στέλνω μίαν ὁμάδα μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἐπιτροπάκη τό Γιώργη, ἑφτά ἄνδρες. Τοῦ προσδιορίζω τό σημεῖο πού πρέπει νά κάμει ἐνέδρα καί νά χτυπήσει ἅμα περάσουνε οἱ πρῶτοι Γερμανοί.

Ἐπῆγε, ἐχτύπησε, ἤφερε ἀποτελέσματα, τά ὁποῖα δέν μπορεῖ νά χωρέσει τοῦ ἀνθρώπου τό μυαλό.

Ἦτον ἑκατό σαράντα (140) Γερμανοί, ἑφτά (7) οἱ ἀντάρτες.

Οἱ Γερμανοί ἐδιαλύθησαν σά χάρτινος πύργος καί συνέλαβαν τρεῖς Γερμανούς αἰχμαλώτους καί τσ' ἤφεραν στό βουνό.

Εἰς τό (ν)τομέα Νιργιανοῦ, Πευκιανή Κορφή, ἐκυκλώθηκε ἡ ὁμάδα τοῦ Νιργιανοῦ ἀπό ἑκατόν εἰκοσι Γερμανούς.

Οἱ Γερμανοί ἐξοντώθησαν, μαχόμενος ὁ Ποδιᾶς ἀπ' τή μιά μεριά στά Γουρνιά κι ὁ Νιργιανός ἀπού τήν ἄλλη, καί δέν ἔμεινε οὐδεῖς.

Ἡ δὲ ἐφεδρεία ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τότες τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Καρᾶ καὶ Μπουτσαλῆ ἐξόντωσε σαράντα (40) ἀνιχνευτές, οἱ ὅποιοι εἶχαν πέσει στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κλοιοῦ.

Ἡ μάχη ἀρχίνηξε ἐννέα παρὰ πέντε καὶ ἐτελείωσε πέντε καὶ τεταρτο.

Ἐπεριλάβαμε διακόσα εἴκοσι (220) ὄπλα.

Οἱ Γερμανοὶ ἐφευγε ὁ καθένας, ὅσοι μπορέσανε νὰ φύγουνε, ἀπ' ὅπου μποροῦσε.

Τῶν ἀνταρτῶν τὸ ἡθικὸ ἦτον ἀκμαῖο.

Εἶχα εἰδοποιήσει προηγουμένως τὸ Δημήτριο Χαρκιᾶ ἀπὸ τὰ Πάρτιρα, στρατιωτικὸ ὑπεύθυνο τῆς περιφερείας, νὰ συγκεντρώσει ὅλους τοὺς στρατιωτικούς ὑπευθύνους, τσί πλιό μικροὺς, καὶ νὰ χτυπήσει τοὺς Γερμανοὺς ἀπ' τὴ μεριά Ἐμπάρου καὶ Μέσης.

Εἰδοποίησα τὸν ἀδερφό μου τὸ Νικολή ὅτι ἐάν οἱ Γερμανοὶ ἐρχονται ἀπὸ τὰ Χανιά νὰ χτυπήσει τὰ αὐτοκίνητα στὸν ἀμαξωτὸ στὸ Μάραθο εἰς θέση Καίρι - Βουλισμένο Ἀλώνι.

Οἱ πληροφορίες μου ἦτον ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἦτον πολὺ περισσότεροι τραυματισμένοι ἀπ' ὅτι ὑπολογίζαμε, διότι συνεχῶς ἐκουβαλοῦσαν τ' αὐτοκίνητα τραυματίες.

Ἐμεῖς ἐπῆραμε ἀπὸ σκοτωμένους διακόσα εἴκοσι (220) ὄπλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Μετά τὴ λήξη τῇ μάχης ἐσυγκεντρωθήκανε ὅλοι οἱ μαχόμενοι ἀντάρτες καὶ ὁμαδάρχες εἰς τὸ σημεῖον Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἀπὸ κεῖ γιὰ νὰ πᾶμε στὴν ἔδρα τοῦ λημεργιοῦ ἤθελε

Ἡ συγκεντρωση μετὰ
τῇ μάχῃ

περίπου μία ὥρα.

Ἐκεῖ ἐφθασε κι ὁ Ἐπιτροπάκης μέ δύο αἰχμαλώτους Γερμανοὺς.

Ἀμέσως ἔκανα ἐπιστράτευση στὰ πλησιέστερα χωριά, διὰ νὰ καλύψω τὸν ὄπλισμό τὸ γερμανικὸ πού εἶχα πάρει καὶ τὸν ὄπλισμό, τὸν ὅποιο εἶχε φέρει ὁ Ζαμπετάκης ἀπὸ τὸ Σολινάρι, πού εἶχε πάρει ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, τρακόσα (300) ὄπλα.

Ἐκανα ἐπιστράτευση καὶ ὀριζα σημεῖο ἐπιστρατεύσεως τὸ Σελάκανο.

Ἄμα ἐγενήκανε ὅλα αὐτά, τὰ ὅποια ἐτελειώσανε μέχρι τσί ἐφτά ἡ ὥρα, ἀνεβήκαμε στὸ λημέρι.

Ὀργανώσαμε τὰ φυλάκια, ἐκάναμε συσσίτιο καὶ ἐδώκαμε τῷ Γερμανῶν νὰ φᾶνε, ἀφοῦ πρωτύτερα ἐδοκιμάσαμε.

Οἱ αἰχμάλωτοι
Γερμανοὶ γράφουν
γράμμα

Τὸς εἶπα δέ.

– Νὰ κάμετ' ἓνα γράμμα, νὰ τὸ στείλωμε στὸ Διοικητή σας καὶ νὰ γράφετε ὅτι ὁ πληθυσμὸς δέν ἤλαβε μέρος στὴ μάχη αὐτῇ, ὅπως ἐγινε, καὶ ὅτι τὸ τμήμα πού δώκετε τὴ

μάχη τὸ διευθύνει ὁ Μανόλης ὁ Μπαντουβᾶς καὶ δρᾷ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς. Σύμφωνα μέ τὸ διεθνὴ νόμο εἰστε αἰχμάλωτοι. Δέ (μ)πρόκειται νὰ πάθετε κακὸ, ἀρκεῖ νὰ μὴ (γ)κάνετε ἀπόπειρα γιὰ νὰ φύγετε.

Τὸ γράμμα ἐγράφηκε ἀπ' τσί αἰχμαλώτους καὶ ἐστάληκε στὴ (μ)Πεδιάδα στοῦ Σηφογιάννη τὴ μάντρα, στὸν ἀσύρματο, γιὰ νὰ τὸ στείλουνε στὸ Διοικητὴ τότες τῷ γερμανικῶν δυνάμεων, ὁ ὅποιος ἔμενε στὴ (γ)Κωσό. Ἐκεῖ ἦτον ἡ ἔδρα (ν)του, ἐξω πού τὸ Ἡράκλειο.

Παραδίδονται οἱ
Ἰταλοὶ τοῦ Λασσιθίου

Αὐτά ὅλα ἐγενήκανε μέχρι τσί ἔντεκα τὸ βράδυ.

Ἐφυγ' ἀπὸ κεῖ καὶ κατέβηκα στὸ Σελάκανο.

Ἦρθεν ἓνας ἀγγελιοφόρος, πρὶ νὰ κατεβῶ, ἀπὸ τσί ὁμάδες τοῦ Χρήστου Ζαμπετάκη καὶ Χαιρέτη κι ἀπὸ τὴν ὀργάνωση Μαλῶν – Χριστοῦ καὶ μοῦ λένε ὅτι:

– Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι συγκεντρωμένοι στὸ Καθαρό γιὰ παράδοση.

Ἀρκετοὶ Ἰταλοὶ μέ μεταγωγικά καὶ πολλοὺς ἀξιωματικούς.

Στὸ Σελάκανο εἶχα ὀρίσει κι ἐγὼ τὴ συγκέντρωση τῶν ἐπιστρατευμένων. Ἐφθασα στὸ Σελάκανο δώδεκα ἡ ὥρα τὴ νύχτα, δώδεκα (12) Σετεμβρίου τὸ βράδυ.

Ἐκεῖ εἶχαν τοποθετήσει οἱ Ἰταλοὶ λούξ στὰ δένδρα.

Εἶχαν ἐρθεῖ ἐτότες περὶ τσί τρεῖς χιλιάδες (3.000) Ἰταλοὶ, ἀξιωματικοί, μεταγωγικά, τρόφιμα κ.λ.π.

Ἐκεῖ εἶχαν φτάξει καὶ ἑφτακόσοι (700) ἄνδρες ἄοπλοι, ἐπιστρατευμένοι ἀπὸ μένα.

«Ἐδὰ εἶμασταν
ἀδέρφια...»

Ἐβαλα τσί ἄνδρες στὴ γραμμὴ νὰ τσί ὀπλίσω, νὰ καλύψω τὸν ὄπλισμό, τὸν ὅποιο εἶχα καὶ τὸν ὅποιο μοῦ παραδίδανε οἱ Ἰταλοὶ.

Ἐκανα τὴ (μ)πρῶτην ὁμάδα σαράντα (40) ἄνδρες γιὰ νὰ φρουροῦνε τοὺς αἰχμαλώτους κι ἀνάθεσα ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας ἓνα (μ)παλαιὸ ἀντάρτη ἀπὸ τὸ Χριστό. Παλαιὸς κατάδικος τῷ φυλακῶν.

Αὐτὸς ὁ ἀντάρτης ὁ παλαιὸς ἐλέγουντανε Γιάννης Μπελιμπασάκης. Δέν εἶχε ἐχτίσει τὴ (μ)ποινή (ν)του, εἶχε φύγει ἀπὸ τσί ἀγροτικές φυλακές Χανίων κατὰ τὴ (μ)πτώση τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ εἶχε ἐρθεῖ στ' ἀντάρτικο. Αὐτὸς εἶχε σκοτώσει ἓνα χωριανὸ (ν)του ἀπὸ τὸ Χριστό.

Ἦρθε ὁ Καπαρὸς ὁ Μανόλης καὶ μοῦ λέει.

– Ἀρχηγέ, αὐτοὶ οἱ σαράντα ἄνδρες, οἱ ὅποιοι δίδεις στὸ Μπελιμπασάκη, αὐτὸς ὁ τρίτος εἶχε σκοτώσει ὁ Μπελιμπασάκης τὸ (μ)πατέρα (ν)του.

Σκώθηκα λοιπόν άπάνω καί ήπιασα αυτό, πού μου υπέδειξε, καί τοῦπα.
— Έσύ, παιδί μου, θά πᾶς μέ ἄλλη ομάδα.

Τότες έπαιξ' ένα σάλτο, εχαιρέτηξε τό Μπελιμπασάκη τό Γιάννη, τό φονιά τοῦ πατέρα (ν)του, καί τοῦπενε.

— Γιάννη, ἐδᾶ εἶμασταν ἀδέρφια. Θά πολεμήσουμε ἀδερφωμένοι γιά ν' ἀπολευθερωθοῦμε καί μετά τήν ἀπολευθέρωση θά ξεκαθαρίσουμε τσί προσω-
πικού' μας λογαριασμούς.

Καί τόν ἐφίλησε.

Καί ὑποχρεώθηκα καί τόν ἄφησα.

Έδωκα ὄπλα σέ ὄλους αὐτούς τούς ἑφτακόσους. Έδιόρισα ἐπικεφαλῆς τό Μανόλη τό (γ)Καπαρό σ' αὐτούς τσί ἑφτακόσους ἄνδρες.

Οἱ Ἴταλοί ήρθανε καί ἄλλοι καί ἐμαζευτήκανε περί τσί ἔξε μέ ἑφτά χιλιάδες. Ἀπ' αὐτούς τρακόσοι ἐξήντα (360) ἐδεχτήκανε νά πολεμήσουνε μαζί μας ἐναντίο τῷ Γερμανῶν καί οἱ ἄλλοι ήπρεπε νά τσί φρουροῦμε σ' ένα μέρος γιά νά μή (ν)τός - ε - κάμει ἀντίποινα ὁ πληθυσμός.

Τσί παράδωκα αὐτούς ἀπού δέν ἐθέλανε νά πολεμήσουνε στό (γ)Καπαρό, τή φρούρησή (ν)τος.

Ὁ Μπελιμπασάκης ἐπῆγε καί φρουροῦσε τούς αἰχμαλώτους.

Ὁ ὀπλισμός, τόν ὁποῖον ἐπαράδωσαν οἱ Ἴταλοί, δέν εἶχαμε δύναμη νά τόν - ε - διαθέσωμε. Ἦτονε ἄρκετός. Ἦτονε πολλά πολυβόλα καί ὀρισμένα ὀροβατικά. Ἑκατό (μ)πενήντα μεταγωγικά μέ ἑκατόν εἴκοσι ἴσως καί παρα-
πάνω ἀξιωματικούς.

Ἀμα ἐταχτοποίησα ὅλα αὐτά, ἀνέβηκα στό λημέρι.

Ἐξημέρωσε.

Ἀνιχνεύσαμε τό μέρος τοῦ μετώπου καί δέν ἐπαρουσιάζουνταν οὐδεῖς Γερμανός.

Ἐγώ ὀργανῶνω ἀπού τή μεριά τοῦ Καθαροῦ καί στέλνω τό Χρήστο τό Ζαμπετάκη μέ δύναμη διακόσους πενήντα ἄνδρες Καθαρό Λασιθίου, Κρι-
τσᾶς, μήπως οἱ Γερμανοί θά ρχόντανε ἀπό κεῖ γιά νά περιφρουρήσει τό μέρος.

Τό γράμμα τῶν αἰχμαλώτων ήπρεπε νά σταλεῖ τό συντο-
μότερο.

Τό γράμμα πάει στόν
ἀσύρματο

Ἐφυγε Κυριακή θράδυ τσί δυό μετά τά μεσάνυχτα καί τό
περίλαβε ὁ Βασίλης ὁ Κωνιός νά τό πάει στόν ἀσύρματο

νά τό λογοκρίνουνε καί ἀπό κεῖ νά πάει νά τό στείλουνε τοῦ Γιαννιδάκη σ' τσί
Ἀρχάνες καί αὐτός θά φρόντιζε πῶς θά ἔπεφτε στά χέργια τοῦ Γερμανοῦ
στρατηγοῦ.

Τό γράμμα, πού στείλανε οἱ αἰχμάλωτοι γιά τό στρατηγό τό Γερμανό,
ἔγραφε ὁ καθένας τόν ἀριθμό (ν)του καί τό βαθμό (ν)του.

Τό διάβασε (ὁ) Ἀγογλωσσάκης, ἀπού ἤξερε τά ἑλληνικά, καί τό ὑπο-
γράψανε κι ἔφυγε τό γράμμα, ὅπως προεῖπα.

Τή Δευτέρα τό πρωῒ ἔφταξε ὁ Μπετεινάκης μέ ἑφτά ἀνθρώπους του. Ὁ
Ἀντώνης ὁ Μπετεινάκης, τότες συνταγματάρχης, ἀπού τσ' Ἀρχάνες.

Εἶχε φύγει ἀπού τσ' Ἀρχάνες νᾶρθαι γιά τή συνεδρίαση, τήν ὁποία εἶχαμε
ὀρίσει τσ' ἔντεκα (11) τοῦ Σετεμβρίου. Ἀλλά λόγω τῶ γεγονότων εὑρέθηκε
στό Γεράκι καί ἔφθασε τσί δεκατρεῖς (13) τοῦ Σετεμβρίου τό πρωῒ.

«Νά διατηρήσετε τās
δυνάμεις σας...»

Ἐρχεται ένα γράμμα ἀπού τόν ἀσύρματο καί μάς - ε -
λέει: «Νά διατηρήσετε τās δυνάμεις σας καί θά σᾶς ἐφο-
διάσωμε ἀπού τόν ἀέρα πολεμοφόδια καί ξερές τροφές».

Διότι οἱ Γερμανοί εἶχανε καταλάβει ὅλα τά χωργιά πού
ήτονε κοντά μας, Ἀγιο Γεώργιο Λασιθίου, Ἐμπαρο, Βιάννο καί μέρος τσῆ
Γεραπέτρας.

Ὁ Ἀντώνης
Μπετεινάκης ἀρνιέται
τήν Ἀρχηγία

Ἐδιέταξα τό (γ)Καπαρό τό Μανόλη νά κρύψει τό (μ)πε-
ρισσευόμενο ὀπλισμό σέ ἀσφαλές μέρος.

Ἐσυσῆτησα μέ τό Μπετεινάκη, διότι μέχρι τήν ὥρα
ἐκείνη δέν ἤξερε τίποτε γιά τά γεγονότα, πῶς εἶχανε

ἐξελιχθεῖ.

Τοῦ εἶπα.

— Ἦρθες στή (γ)κατάλληλη ὥρα.

Μοῦ λέει ὅτι:

— Ἐγώ θά γυρίσω στό χωργιό μου γιά νά πάρω ἀντάρτες ἀπό κεῖ, δικούς
μου.

Τοῦ λέω.

— Δέν εἶναι ἀνάγκη νά γυρίσεις στό χωργιό σου, διότι ἐδῶ ἔχομε τώρα
περίπου τέσσερις χιλιάδες ἀντάρτες κι ἡμπορεῖ κάλλιστα νά τεθεῖς ἐπικεφα-
λῆς τώρα τῷ δυνάμειν αὐτῶν ὡς στρατιωτικός.

Ὁ Μπετεινάκης δέν ἐδέχτηκε, ἀλλά μοῦ ἤφικε ὀρισμένους ἀθρώπους
του, τό Σήφη τό (γ)Κανακουσάκη, δυό Ἀρχανιώτες, ένα Λυδάκη, τόν ἄλλο δέ
(ν)τόν - ε - θυμοῦμαι, καί μοῦ εἶπενε.

— Ἐγώ θά πάω σ' τσί Ἀρχάνες καί θά φροντίσω νά γυρίσω μέ ὀρισμένους
ἄνδρες Ἀρχανιώτες.

Ἐκατάλαβα ὅτι ἤθελε νά φυγομαχήσει. Δέν ἤτονε ὥρα γιά τσακώσματα.

Τοῦ λέω.

— Ἀμε τουλάχιστο νά δεῖς τούς αἰχμαλώτους καί τό χωργιανό σου τόν
Ἀγογλωσσάκη, πού ἔχει πιαστεῖ αἰχμάλωτος ὡς διερμενέας.

Μοῦ λέει.

— Ὁχι, θά φύγω.

Ἐπῆρε ἀπό κεῖ καί ἔφυγε ἀπού τή (μ)Ψαρή Μαδάρα ἀπού τά Κακά Σπαθιά
κι ἐπῆγε σ' τσ' Ἀρχάνες.

Αὐτό γίνεται τσί δεκατρεῖς (13) Σετεμβρίου 1943, Δευτέρα μέρα.

Τή Δευτέρα μέρα δέ (μ)παρουσιάζεται οὐδεμία κίνηση τῶ Γερμανῶν. Οὔτε ν' ἀνεβοῦνε στά βουνά, οὔτε νά κάνουνε ἐκβιασμούς στά χωριά.

Ἦτον πλήρη ἡρεμία. Μέχρι τή (ν)Τρίτη τό ἀπόγευμα.

Ἐπῆρα, ἔβαλα τοὺς αἰχμαλώτους κι ἐκάμανε γράμματα νά στείλωμε στο' οἰκογένειές τος μέσον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Τὸς εἶπα ὅτι:

– Κύριοι, μὴ (γ)κάνετε ἀπόπειρα νά φύγετε, ἐμεῖς θά σᾶς ἀφήσουμε ἐλεύθερους ἐάν ἐγκαταλείψουμε τσί θέσει' μας.

Λαβαῖνω εἰδοποίηση ἀπὸ τό Χρῆστο τό Ζαμπετάκη καί τό Χαιρέτη ὅτι ἦρθανε ἓνας λόχος Ἰταλούς, μεταγωγικό, νά τὸς - ε - δώσω κατευθύνσεις πού θά βαδίσουνε.

Ἦδωκα τή σχετική διαταγή.

Ὁ πληθυσμός στά βουνά
Στ' ἀναμεταξύ ἐθγαίνανε ὁ πληθυσμός στά βουνά. Οἱ Γερμανοὶ δέ (γ)κάνουνε οὐδεμία κινητοποίηση ἀπὸ πουθενά.

Οἱ Ἀγγλοι συχαίρουν
Ἐρχεται σῆμα ἀπὸ τὸν ἀσύρματο καί μέ συχαίρουνε γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς μάχης. Καί μοῦ γράφουνε: «Ἀπεδείχθη ὅτι οἱ Γερμανοὶ δὲν ἔχουνε ψυχή».

Μοῦ συνιστοῦνε νά πυκνῶνω τὴν ἐπιστράτευση, νά καλύψω τὸν Ἰταλικὸ ὅπλισμό καί ὅτι ἡ ἀπόφαση εἶναι νά κηρυχθεῖ ἡ Βιάννο νεκρά ζώνη καί θά μᾶς ἐφοδιάσουν ἀπ' τὸν ἄερα, ὅπως προεῖπα, πολεμοφόδια καί ξερὴ τροφή.

Παραλαμβάνεται ὁ Κάρτα καὶ ὁ Ταθάν
Τὸ βράδυ, Τρίτη μέρα, μέ εἰδοποιοῦνε ὅτι νά πάω νά περιλάβω τό (γ)Κάρτα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Γεώργιο, ὁ ὁποῖος εἶχε φύγει καί εἶχε πάει μέ ἑκατὸν εἴκοσι ἀξιωματικούς εἰς τὸν Ἅγιο Γεώργιο.

Εἶχανε διαφωνήσει μέ τοὺς Ἑγγλέζους ὅτι τὸν ἐπαίξανε καί δὲν ἐδέχοντανε πλιά νά τὸν - ε - φυλάσσουν οἱ Ἑγγλέζοι κι ἐζήτηξε νά πάω νά τὸν - ε - περιλάβω.

Ἐδιετάχθη ὁ Χρῆστος ὁ Ζαμπετάκης νά πάει εἰς τὸν Ἅγιο Γεώργιο μέ μιά δύναμη ἑκατὸ ἄνδρες καί νά μείνει ὁ Χαιρέτης στή θέση (ν)του.

Ἐκατέθηκα στὸν Ἅγιο Γεώργιο, ἐπερίλαβα τό (γ)Κάρτα μέ ἑκατὸν εἴκοσι ἀξιωματικούς καί μοῦ λέει.

– Καπετάνιο, μ' ἐπαίξαν οἱ Ἀγγλοι.

Τοῦπα.

– Δέ (μ)πειράζει, μὴ φοβᾶσαι, ὅλα θά πᾶνε καλά.

Ἄφησα τό Χρῆστο τό Ζαμπετάκη καί περίλαβε τό (γ)Κάρτα μέ τσί ἑκατὸν εἴκοσι ἀξιωματικούς μέ τοποθεσία νά τοποθετηθοῦνε ἀπὸ πάνω στό Νιπιδιτό, πού ἦτονε βοηθητικό τό μέρος, μέχρι ἀνωτέρας μου διαταγῆς.

Μέ τό (γ)Κάρτα ἦτονε κι ὁ ἀρχηγὸς τῆ κατασκοπείας Ταθάνας.

Ἐπῆρα τό (ν)Ταθάνα μαζί μου, διὰ νά μοῦ πεί αὐτός, ποιοὶ ἦτονε ὀνομαστικῶς ὅπου ἐσκοτώσανε τσί συνδέσμους μου στό Καθούσι Σητείας, Νομοῦ Λασιθίου.

Τὰ γερμανικά ἀντίποινα
Γυρίζοντας στό λημέρι ἦρθανε σύνδεσμοι ἀπὸ τῆ Βιάννο καί μοῦ λένε ὅτι:

– Οἱ Γερμανοὶ τῆ (ν)Τρίτη τό ἀπόγευμα κατὰ τσί τρεῖς μέ τέσσερις ἡ ὥρα ἀρχίνηξαν καί καίγανε τὰ χωριά καί ἐτουφεκίζανε τό (μ)πληθυσμὸ ἀνεξαρτήτως φύλου καί ἡλικίας.

Μοῦ εἶπανε δέ ὅτι:

– Οἱ Γερμανοὶ ἔχουνε πιάσει ὅλους τσί ἐπιφανεῖς τῆ Βιάννου καί τσ' ἔχουνε τοποθετήσει στό Γυμνάσιο τῆ Βιάννου περὶ τσί ἑφτακόσους ἀνθρώπους, ὡς ἐπὶ τό πλεῖστο προέδρους, παπάδες καί τσί πλιὸ ζωτικούς.

Ἡ μάχη συνεχίζεται
Ἀπὸ τότε δίδω διαταγὴ νά χτυποῦνται οἱ Γερμανοὶ πρὸς τό ἐσωτερικόν τῆ Βιάννου.

Στέλνω ὁμάδες καί χτυποῦνε τσί Γερμανοὺς ὅπουδήποτε τσί βρίσκανε.

Μέ εἰδοποιᾷ ὁ Ζαχάρης ὁ Χαιρέτης ὅτι «Γερμανοὶ θγαίνουνε ἀπὸ τῆ (γ)Καλαμαύκα πρὸς τό Καθαρό».

~~Διατάσσω καὶ χτυπᾷ.~~

Ἐκεῖ ἡ μάχη ἐδιατηρήθηκε τρεῖς ἡμέρες.

Οἱ Γερμανοὶ ἐξακολουθοῦνε νά καῖνε τὰ χωριά καί πᾶνε ὁμαδικῶς.

Ἀλλὰ συνεχίζεται ἡ μάχη σέ ὅλη τὴν ἐπαρχία τῆ Βιάννος περίπου μέ πεντακόσους (500) ἀντάρτες ἀνὰ πέντε ἕως δέκα ἡ κάθε ὁμάδα.

Οἱ πληροφορίες μου ἦτον ὅτι εἶχαν σκοτωθεῖ τετρακόσοι πενηντατρεῖς (453) Βιαννίτες καί Γεράπετρο ἀπὸ τὸν ἄμαχο πληθυσμό.

Οἱ ἀντάρτες μου ἐδιαμαρτύρουντανε ὅτι ἔπρεπε νά ἐχτελεστοῦνε οἱ αἰχμαλῶτοι.

Ἐφρόντισα μέ κάθε τρόπο νά τοὺς πείσω ὅτι δὲν ἦτονε σωστό. Λέει.

– Μά, ἀφοῦ ἤστειλες τό γράμμα καί δὲν ἐπειθάρχησε ὁ στρατηγὸς τος, πρέπει νά ἐχτελεστοῦνε.

Τότε ἤπηρα τσί αἰχμαλώτους καί ἐπῆγα σ' ἓνα (μ)ψηλὸ βουνό, Γριά Βίγλα, καί τό διερμενέα Ἀγογλωσσάκη. Εἶχα τῆ (μ)πληροφορία ὅτι εἶχανε κάψει ἑκατὸν ἐξήντα χωριά καί μετόχια.

Ἀπὸ τῆ Γριά Βίγλα τὸς ὑπέδειξα ὅτι:

– Κύριοι, παρὰ πού στείλαμε τό γράμμα στό στρατηγὸ σας δὲν ἐπειθάρχησε. Καί εἵμασταν ὑποχρεωμένοι νά σᾶς - ε - τουφεκίσουμε.

Τούς ἤδεια δέ τσί καπνούς, οἱ ὅποιοι ἐφαίνονταν.

Τός εἶπα ὅτι:

– Μέχρι τῆς στιγμῆς ἔχομε πληροφορίες ὅτι ἔχουνε τουφεκίσει ἀπὸ τὸν ἄμαχο πληθυσμὸ περὶ τσί τετρακόσους πενήντα (450).

Μετά λίγη ὥρα ἔρχετ' ἀγγελιοφόρος καί μέ εἰδοποιᾷ ὅτι
«ἀπὸ τὸν Ὀμαλό, ἀπὸ τῆ Βιάννο, βγαίνει μιά δύναμη
Γερμανῶν περὶ τσί πεντακόσους (500) Γερμανούς».

Ἐσυγκέντρωσα δυνάμεις, ἐδώσαμε τῇ μάχῃ, οἱ Γερμανοὶ
ἐφύγανε, ἐσκοτωθήκανε ἄρκετοὶ Γερμανοί, ἀλλά δέν ἐμπορούσαμε ἀπὸ κεῖ νά
τσί περισυλλέξουμε, μόνο ἐπήραμε εἰκοσιδύο (22) ὅπλα σκοτωμένων.

Τῇ μάχῃ αὐτῇ τῇ διεύθυνα ἐγὼ προσωπικῶς.

Κατόπιν τὸ τελευταῖο χτύπημα ἔχουνε χάσει τελείως τὸ ἠθικό (ν)τος.

Ἐξακολουθοῦνε οἱ μάχες καθημερινῶς κι ὁλημερίς καί χτυποῦνται οἱ
Γερμανοὶ ὅπουδῆποτε βρίσκονται στό ἐσωτερικό τῆ Βιάνος.

Ὁ Πεταλᾶς ἢ Δασκαλάκης μέ τρακόσους ἄνδρες χτυπᾷ κάθε αὐτοκίνητο
πού περνᾷ στὸν ἄμαξωτό, γερμανικό, ἀπ' τῇ μεριά Ἐμπάρου καί Μέσης.
Ἦτον ἓνα βοηθητικό μέρος.

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουνε χάσει μέ τῇ (ν)τελευταία μάχῃ τὸ ἠθικό (ν)τος.

Τὴν ἐπομένη, πιεζόμενος ἀπὸ τσ' ἀντάρτες, κάνομε ἀνταρτοδικεῖο νά
δικάσουμε τοὺς αἰχμαλώτους, νά τουφεκιστοῦνε.

Εἶχενε ἔρθει καί ἐτότε ὁ Τόμ διά νά ἀνακρίνει τοὺς αἰ-
χμαλώτους.

«... δέν μπορούσαμε νά
στείλομε δυνάμεις»

Ἐσυζητήσαμε γιατί δέν ἔγινε ἡ ἀπόβαση καί μοῦ λέει.

– Ἡ ἀπόβαση ἔγινε στήν Ἰταλία καί δέ μπορούσαμε νά
στείλομε ἄλλες δυνάμεις ἐδῶ. Ὁ σκοπὸς μας ἐπέτυχε.

Ἐχρησιμοποιήθη ὡς εἰσαγγελέας κατὰ τῇ δίκασῃ τῶν
αἰχμαλώτων.

Ἀνταρτοδικεῖο

Ἐδιαφώνησα διά τὴν ἐχτέλεσή (ν)τος.

Ἐζήτησα ὁμως προθεσμία νά ἐχτελεστοῦνε ὄχι ἀμέσως,
μετά σαρανταοχτὼ ὥρες.

Ἐπίστευα ὅτι θάβρισκα τρόπο ν' ἀναιρέσω τὴν ἐχτέλεση αὐτῇ, τὴν ὁποία
γιά μένα καί γιά μᾶς τσ' Ἕλληνες εἶχενε μεγάλη ἱστορική σημασία, ἐάν αὐτοὶ
οἱ (γι) ἄνθρωποι ἐπηγαίνανε μιά μέρα στή Γερμανία, μετά τῇ λήξῃ τοῦ
πολέμου, καί διαφημοῦσαν τῇ (μ)πράξῃ μας αὐτῇ.

Ἀναβολὴ τῆς
ἐχτέλεσης

Ἐπῆρα τὴν ἀναβολή καί τὸ βράδυ ἐπικοινωνήσαμε μέ τσί
περισσότερες δυνάμεις τῶν ἀνταρτῶν καί τσί παρακά-
λεσα νά δεχτοῦνε νά μὴ (ν)τουφεκιστοῦνε οἱ Γερμανοί.
Τός εἶπα ὅτι:

– Κύριοι, ἐμεῖς δέ μάχομέστανε μόνο νά νικήσουμε, ἀλλά μάχομέστανε καί
νά δημιουργήσουμε ἱστορία. Κι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μιά μέρα θά πᾶνε στὰ
σπίθια (ν)τος καί θά διαφημίσουνε καί θά ἐξυψώσουνε τὴν ἱστορία τῶν
ἀγωνιστῶν καί τῇ (μ)ψυχῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἐσυμφωνήσανε καί ὑπογράψανε περὶ τσί δύο χιλιάδες ὀχτακόσοι (2.800)
ὅτι δέχονται νά τός - ε - χαριστεῖ ἢ ἐχτέλεση.

Μετά τῇ δικάσιμῃ τῶ Γερμανῶν τοὺς εἶπα ὅτι νά κάμουνε ἐπιστολές νά
στείλομε στί δικούς τους μέσον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ γιά ποιό λόγο ἐχτε-
λοῦνται.

Οἱ ἐπιστολές εἶχανε γίνει καί τσ' εἶχα πάρει ἐγὼ μαζί μου.

Ἄμα ἤπηρα τῇ συγκατάθεσῃ τῶν ἀνταρτῶν ἐκάλεσα τ' ἀνταρτοδικεῖο καί
τὸς εἶπα.

– Κύριοι, οἱ ἀντάρτες δέχονται νά τός - ε - χαρίσουμε τῇ (μ)ποινή.

Δέν εἶχανε πῶς τὸ κάμουνε τ' ἀνταρτοδικεῖο καί δεχτήκανε.

Ἐτότε ἐπῆγα κι ἠῤῥηκα τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους εἶχα τοποθετή-
σει σέ μία στάνη, ἡ ὁποία εἶχε σκεπαστεῖ ἀπάνω τὸ σπῖτι μέ μεσοδόκια καί ὡς
κεραμίδια εἶχανε θάλει θουνήσιες πλάκες.

Ἐκεῖ τὸς ἐγύρισα τὰ γράμματα καί τὸς εἶπα ὅτι:

– Τῇ (μ)ποινή σᾶς τῇ χαρίζομε. Αὐτό εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀνταρτῶν ὅλων,
οἱ ὅποιοι ὑπεγράψανε.

Τὸς ἐμετάφρασε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Ἀγογλωσσάκης καί οἱ Γερμανοὶ ἐνθου-
σιαστήκανε καί φωνάζανε:

– Ζήτω ἡ Ἑλλάδα, ζήτω ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδας!

Τὸς ἤδωκα τὰ γράμματα πίσω καί ἐγὼ ἐγύρισα στή θέση μου.

Τῇ (ν)Τετάρτῃ τὸ βράδυ ἔχουνε πραγματοποιηθεῖ, δηλαδὴ Τετάρτῃ τὸ
βράδυ εἶναι δεκαπέντε (15) Σετεμβρίου, ἔχουνε πραγματοποιηθεῖ ὅλα αὐτὰ τὰ
ὁποῖα εἶπα.

Ἀλλά τῇ (ν)Τετάρτῃ τὸ βράδυ, τὰ μεσάνυχτα, ἔφθασε τὸ γράμμα τῶν
αἰχμαλώτων εἰς τὸ στρατηγό.

Ἐγράψανε οἱ αἰχμαλῶτες ὅτι:

«Ἐπολεμήσαμε μέ ἓνα (γ)καλῶς ὁργανωμένο τμήμα, τὸ ὁποῖο διευθύνει ὁ
Ἀρχηγὸς Μπαντουβάς, τὸ ὁποῖο δρᾷ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Στρατηγεῖο
Μέσης Ἀνατολῆς, καί σύμφωνα μέ τὸ διεθνὴ νόμο εἵμασταν αἰχμαλῶτες.
Ἐάν θά κάνετε ἀντίποινα στό (μ)πληθυσμὸ, ὁ ὁποῖος δέν ἤλαβε μέρος στή
μάχῃ, ὁ Μπαντουβάς θά μᾶς ἐχτελέσει...».

Πάσῃ ἐχτελέσεων
ἀπὸ Γερμανούς

Ὅταν ἤλαβε ὁ στρατηγὸς τὸ γράμμα, ἐδιέταξε ἀμέσως μέ
τὸν ἀσύρματο νά σταματήσει πάσα βία ἐναντίο τῶ Βιαν-
νιτῶν καί νά μὴ (μ)προχωρήσει ὁ στρατὸς γιά τὰ βουνὰ
πρὸς τὸ λημέρι τοῦ Μπαντουβά.

Ἐπῆρε ὁ στρατηγὸς τὰ μεσάνυχτα, ὅπως μοῦπε ὁ Ψαλιδάκης, κατὰ τσί δύο ἢ

ώρα τό Μητροπολίτη τότε, ἀπού ἀντιπροσώπευε τό Μητροπολίτη, καί τοῦ εἶπενε.

– Νάσαι ἔτοιμος γιά θά φύγομε αὔριο πρωῒ, λίαν πρωῒ, γιά τή Βιάννο.

Ἀπού τή (ν)Τετάρτη τό βράδυ στοῖς τρεῖς μετά τά μεσάνυχτα ἐσταμάτησε πάσα κάψιμο στά χωριά τῇ Βιάννος καί κάθε ἐχτέλεση τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ.

Αὐτό μᾶς ἤκανε μεγάλη ἐντύπωση.

Τή (μ)Πέμπτη τό βράδυ δεκαέξε (16) Σεπτεμβρίου, ἀπόγευμα, βλέπομε καί θγαίνουνε ἑφτά καθαλάρηδες μέ ἄσπρα μπολίδια στό κεφάλι καί περνοῦνε τή Σύμη καί θγαίνουνε στό Ἅγιο Πνέμα.

Ἔρχεται
ἀντιπροσωπεία

Ἀπό κεῖ καί πέρα εἶχανε τοποθετηθεῖ τά φυλάκια τά δικά μας. Ἔστειλα τόν Ἐπιτροπάκη καί τοῦ λέω.

– Θά κατεβεῖς κάτω, αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπάνω, τί θέλουν;

Ἐκατέβηκε ὁ Ἐπιτροπάκης καί τοῦ λένε.

– Κρατοῦμε ἕνα γράμμα, τό ὁποῖο μᾶς ἤδωκε ὁ Μητροπολίτης μέ τό γερμανό στρατηγό, νά τό παραδώσουμε στόν Ἀρχηγό.

Αὐτοί ἦτον οἱ ἑφτά προέδροι καί παπάδες τσ' ἐπαρχίας Βιάννος. Ἐγώ ὑπολόγισα ὅτι ἴσως νά θέλουνε νά μ' ἀποκοιμίσουνε καί δέν ἐδέχτηκα νά θγοῦνε στό βουνό ἀμέσως.

Ἐδιέταξα τόν Ἐπιτροπάκη νά πάει νά τός - ε - πεῖ νά παραμείνουνε στήν ἐκκλησία Ἅγιο Πνέμα, ἡ ὁποία ἦτον στό μέσο τοῦ βουνοῦ, καί τό πρωῒ θά στείλω νά τσί περιλάβω.

Ἐυπολόγισα ὅτι αὐτό ἦτον ἕνα (ν)τέχνασμα νά μ' ἀποκοιμίσουνε γιά νά κάμουνε ἐπίθεση τό βράδυ.

Τό μέτωπό μου ἦτον τριαντατρία (33) χιλιόμετρα, κυκλωτικό.

Ἐνίσχυσα τά φυλάκια.

Τό πρωῒ, Παρασκευή μέρα, ἐνίχνευσα τά μέρη καί εἶδα ὅτι δέν ὑπῆρχε καμία (γ)κίνηση ἀπού τούς Γερμανούς καί εἰδοποίησα καί ἐβγήκενε ἡ ἐπιτροπή στό λημέρι.

Ἐδιάβασα τό γράμμα καί μοῦ γράφει ὅτι: «Τό γράμμα τῶν αἰχμαλώτων μας τό λάβαμε ἀργά. Ἐδιατάξαμε καί σταματήσανε οἱ ἐχτελέσεις καί τά καψίματα. Θέλομε ὅμως νά μᾶς ὑποδείξετε καί νά ὑποδείξετε σέ αὐτούς ἀπού σᾶς - ε - φέρνουνε τό γράμμα, ἐάν μὲν ἔχετε τούς αἰχμαλώτους σκοτωμένους νά στείλομε ἐγγαρεία νά τσί περιλάβομε. Ἐάν εἶναι ζωντανοί νά τσ' ἀφήσετε ἐλευθέρους νά ἔρθουνε στή Βιάννο. Ἐάν δέ (γ)κάμετε ἡ τό ἕνα ἡ τό ἄλλο θά ἐχτελέσομε ἑφτακόσους ὁμήρους ἀπού τσί κρατοῦμε».

Ἀπό πίσω πού τό γράμμα, πού γράφει ὁ Γερμανός μέ τή σφραγίδα (ν)του, τό μεταφράσει ὁ Μητροπολίτης ὁ Ψαλιδάκης καί μοῦ συνιστᾷ νά στείλω τσ' αἰχμαλώτους ἐάν εἶναι καί σκοτωμένοι, νά ὑποδείξω νά στείλουν ἐγγαρεία νά

πάρουνε τά πτώματά (ν)τος ἢ ἂν εἶναι ζωντανοί νά τσ' ἀφήσω καί μέ ξόρκιζε στό (μ)πατριωτισμό μου.

Τό σταυρό καί τήν ὑπογραφή (ν)του ἀπό κάτω.

Ἄμα ἐδιάβασα τό γράμμα, ἐκάλεσα τσί ἐγγράμματους καί τός - ε - λέω.

«δέν ἔχετε ψυχή»

– Θά κάνετε ἕνα γράμμα, καθένας σας ἕνα, θά δῶ ποιό θά ἐγκρίνω, θά γράφετε ὅτι «οἱ αἰχμαλῶτοι ζοῦνε» Θά γράφετε: «εὐρίσκομέστανε στό τάδε σημεῖο. Ἄμα θέλετε νᾶρθετε γιά τήν ἀπελευθέρωσή (ν)τος νᾶρθετε νά τσί πελευθερώσετε. Ἀλλά νά σᾶς τσί στείλομε, δέ σᾶς τσί στέλλομε καί ξέρομε πῶς δέν ἔρχεστε νά πολεμήσετε, διότι δέν ἔχετε ψυχή».

Ἐκάμανε τά γράμματα αὐτά.

Ἐνέκρινα νά σταλεῖ τό γράμμα, τό ὁποῖο εἶχε γράψει ὁ Γεώργιος Μεταξάκης, παλαιός διευθυντής τῇ Νομαρχίας Λασιθίου, πολύ μορφωμένος.

Ἄμα ἔκαμα τό γράμμα νά τό στείλω στό Γερμανό Διοικητή, τό στρατηγό, τό ὑπέγραψα, τό σφράγισα, ἐπῆγα κι ἡῆρηκα τσ' αἰχμαλῶτους. Τός ἐδιάβασε ὁ διερμηνέας τό γράμμα πού μοῦστειλε ὁ Διοικητής τος. Τός ἐδιάβασε καί τό γράμμα πού στέλνω γῶ πρὸς τό Διοικητή.

Κατόπιν τοῦπα.

Νέο γράμμα τῶν
αἰχμαλώτων

– Ἐπειδὴς δέ θά πιστέψουνε πῶς οἱ αἰχμαλῶτοι ζοῦνε, θά κάμουνε πάλι ἕνα γράμμα καί θά γράφουνε, ὅτι ἐλάβανε γνώση τῶ γραμμάτων πού στέλνω καί τῶ γραμμάτων πού μοῦ στέλνουνε, γιά νά φανεῖ ὅτι παρ' ὅλα τά θάρβαρα μέτρα πού κάμανε δέν τούς ἐχτελέσαμε. Αὐτό ὅμως γιά νά φανεῖ πρέπει νά κάμουνε καινούργιο γράμμα.

Ἐκάμανε ἕνα γράμμα καί λένε.

«Ἐλάβανε γνώση τῇς ἐπιστολῇς ὁπού στείλατε στόν Ἀρχηγό Ἐλευθέρων Σκοπευτῶν Μπαντουθᾶ καί ζητᾶτε νά μᾶς ἀπελευθερώσει ἂν ζοῦμε ἢ ἂν εἴμαστε σκοτωμένοι νά ὑποδείξει πού εἴμαστανε θαμμένοι νᾶρθετε νά πάρете τά πτώματά μας.

Ἐλάβανε γνώση τῇς ἐπιστολῇς πού σᾶς - ε - στέλνει ὁ Ἀρχηγός Ἐλευθέρων Σκοπευτῶν καί σᾶς ἀπειλεῖ νᾶρθετε γιά τήν ἀπελευθέρωσή μας.

Ἐχετε ὑπ' ὄψη σας, ὅτι ἐδῶ στό βουνό πρέπει νά θγεῖτε γιά νά δεῖτε τί ἐστὶ πολιτισμός, τόν ὁποῖο ἐμεῖς νομίζομε πῶς ἔχομε καί θέλομε νά τόν - ε - δώσομε στοὺς ἄλλους, ἀλλά εἴμαστε πολὺ μακριά.

Ἐάν ἀποφασίσετε, ὅπως σᾶς - ε - προσδιορίζει τό σημεῖο πού εἶναι ἡ ἔδρα τῶν ἀνταρτῶν, νᾶρθετε γιά τήν ἀπελευθέρωσή μας, θά ζητήσομε ὅπλα ἀπού τόν Ἀρχηγό Ἐλευθέρων Σκοπευτῶν νά πολεμήσομε ἐναντίο σας. Δέ (μ)πολεμοῦμε ἐναντίο τῇ Γερμανίᾳ. Θά πολεμήσομε ἐναντίο τοῦ θαρβαρισμοῦ ὁ ὁποῖος μᾶς - ε' - διακρίνει.

Ζήτω ή 'Ελλάδα, ζήτω ό πολιτισμός τής 'Ελλάδος».

Κι από κάτω όλωνώ οί ύπογραφές.

Αυτό τό γράμμα τό κρατά ό Μητροπολίτης, ό όποιος μου τό κρύβει, ό Ψαλιδάκης.¹³

«Μήν έμπιστεύεσαι τούς 'Εγγλέζους...»

Έλαβα ένα γράμμα απόύ τό Νικολή τό (μ)Πλεύρη, τό συνταγματάρχη, ό όποιος όπως έμαθα άργότερα ήτον σύνδεσμος κι αυτός τής κατασκοπείας και έχρησιμοποιήθηκε διά τή μήση του στρατηγού Κάρτα των 'Ιταλικών δυνάμεων.

Μου γράφει ότι: «Μήν έμπιστεύεσαι τούς 'Εγγλέζους, διότι είναι άνθρωποι, οί όποιοι άλλα λένε κι άλλα κάνουνε. Φρόντισε νά εξασφαλίσεις πολεμοφόδια και ξερή τροφή απόύ τούς 'Εγγλέζους. Αυτό τό παιγνίδι πού μās έπαίξανε είναι πρωτάκουστο. Νά μās ενημερώσεις πώς εξελίσσεται ή κατάσταση γενικά».

Άμα έλαβε τό γράμμα μου ό Γερμανός στρατηγός ούτε τσί αιχμαλώτους έχτελέσει, πού κρατούσε έφτακόσους (700) στό Γυμνάσιο τση Βιάννος, ούτε ήκαμε έχτελέσεις, ούτε καθίματα.

Οί 'Αγγλοι

ένδιαφέρονται για τόν Κάρτα

Στοί 18 του μηνός Σετεμβρίου είχανε έρθει αρκετοί άνδρες νά προσκολληθούνε στό άντάρτικο.

Άλλά συνάμα ήρθε μία διαταγή απόύ τόν ασύρματο και λέει ότι: «Δέν μπορούμε νά σās έφοδιάσουμε μέ τ' άεροπλάνα, διότι τώρα πιάνει όμίχλη στα βουνά Λασιθίου και δέ μπορεί νά γίνει ή τροφοδοσία σας για πολεμοφόδια και ξερά τροφή» και ότι πρέπει νά μετακινηθομε για τά Λευκά Όρη.

Η δύναμή μας ετότε έπερνούσε τσί τέσσερις ήμισυ χιλιάδες άντάρτες. Πλήρη έξοπλισμό και άκμαίο τό ήθικό (ν)τος.

Μου γράφανε δέ ότι «πάσα θυσία πρέπει νά σωθει ό στρατηγός Κάρτας».

Είχανε παραδοθει περί τσί έξε χιλιάδες μέ εξέμισυ, ίσως και έφτά, 'Ιταλοί και από αυτούς οί τρακόσοι εξήντα είχανε ένταχθει σέ ύπηρεσίες στό άντάρτικο, οί όποιοι ήτον πρόθυμοι νά πολεμήσουνε έναντίο τώ Γερμανών, όπως έπολεμήσανε μέχρι πού ήρθενη αυτή ή διαταγή.

Η συμμετοχή των Σηπειωτών

Κατά τσί μάχες, απόύ έδοθησαν έναντίον τώ Γερμανών στα Λασιθιώτικα και Βιαννίτικα βουνά, είχαν έρθει και απόύ τή Σητεία μίαν ομάδα τριάντα (30) άνδρων μέ επικεφαλής τό Γιάννη Περάκη απ' του Σκορδίλο και τό Βασιλειάδη τόν αξιωματικό απόύ τή Μερσίγη. Αυτή ή ομάδα τση Σητείας είχε οργανωθεί απόύ μένα τό 1941 τόν Αύγουστο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Έπρεπε νά κανονίσω τό θέμα 'πιστοχώρησης.

Η απαγκίστρωση

Ητον πολύ δύσκολο, διότι τά χωργιά απόύ τό Νιπιδιτό νά κυκλώσει νά πάρει Γεράπετρο, Άη Γιώργη, είχανε συγκεντρωθει αρκετοί Γερμανοί.

Η 'πιστοχώρησή μας έπρεπε νά γίνει απόύ τ' άεροδρόμιο Καστελλίου.

Η διαδρομή ήτον πολύ μεγάλη.

Έκανα φυλάκια απόύ τό Γεράκι, περί τά σαράντα φυλάκια, και αρχίνηξε ή 'πιστοχώρηση, ή όποία έβάστηξε πέντε μέρες.

Οί απώλειες

Κατά τή μάχη τση Βιάννος, ή όποία έδιατηρήθηκε περίπου πέντε μέρες, οί πληροφορίες' μας ήτον ότι έσκοτώθησαν τετρακόσοι πενηνταντρείς, ενώ αυτό δέν ήτονε αληθές. Είχανε σκοτωθει όλιγοτεροι.

Έσκοτώθησαν περί τσί εκατό (100) άνδρες, ίσως και περισσότεροι, όταν έμπήκανε στό έσωτερικό τής επαρχίας Βιάννου οί ομάδες, για νά χτυπήσουνε τούς Γερμανούς.

Κατά τή μάχη τή (γ)καθεαυτού τση Βιάννος στοί δώδεκα (12) Σετεμβρίου έσκοτώθησαν ένας έδικός μας και τραυματίστησαν δύο. Οί άλλοι έσκοτώθησαν μετά σέ διάφορα σημεία εντός τής Βιάννος και στα χωριά, στό έσωτερικό τώ Γερμανών.

Άμα εξασφάλισα ότι ή 'πιστοχώρηση έπρεπε νά γίνει πλησίον απ' τ' άεροδρόμιο Καστελλίου πού δέν έφρουρούντανε απόύ τούς Γερμανούς, έδιέταξα τή (μ)πιστοχώρηση τμηματικώς. Νά γίνει όπως τήν είχα οργανώσει.

Η 'πιστοχώρηση έβάσταξε τρείς θραδιές.

Όλοι πού φεύγανε απόύ τό λημέρι οί άντάρτες έπαίρνανε κι απόύ δύο όπλα, ένα δικό (ν)τος κι άλλο ένα, για νά τό μεταφέρουνε στό έσωτερικό του έχθρου.

Τελευταίοι έφυγαν μίαν ομάδα έφτά άνδρες, οί όποιοι ήπρεπε νά πάνε γράμματα νά ενημερώσουνε τούς αξιωματικούς για τή γενική εξέλιξη τής τότες καταστάσεως στό Νομό Λασιθίου.

Γράμματα για αξιωματικούς

Η 'πιστοχώρηση γίνεται και οί αιχμάλωτοι δέν αντίλαμβάνονται τίποτε.

Τή (ν)τελευταία μέρα τσί είκοσι (20) Σετεβρίου ή τσί είκοσιδυό (22) φεύγει ή τελευταία ομάδα για νά πάει τά

γράμματα στοί αξιωματικούς νά τσί ἐνημερώσω. Τά πήρε ὁ ὀπλαρχηγός Στέργιος Πιτσιδιανάκης ἀπού τόν Ἅγιο Θωμά - Ἀρδάχθια.

Αὐτός ἔπесе σέ ἐνέδρα γερμανική στό (μ)Πόρο τ' Ὀμαλοῦ, διότι δέν ἐπειθάρχησε νά πάρει τή γραμμή ἀπού εἶχαμε χαράξει, καί ἐσκοτώθησαν κατά τή συμπλοκή εἴκοσι (20) Γερμανοί καί ἐσκοτώθησαν κι οἱ δικοί μου ἔξε (6) καί ἐπιάστηκε καί ἓνας αἰχμάλωτος, Λυδάκης, ἀπού τσ' Ἀρχάνες, ὅπου κρατούσε νά τά γράμματα, τὰ ὁποῖα ἤπρεπε νά παραδοθοῦνε στό Μπετεινάκη, στό (μ)Πλεύρη, στό Μπέρκη καί στόν Ἡγουμενάκη, ὅλοι αὐτοί αξιωματικοί ἀνώτεροι, πλὴν τοῦ Μπέρκη.

Τὸς ἦϊδα κατευθύσεις, ὅτι οἱ Ἴταλοί, οἱ ὁποῖοι θά πέσουνε στά χέργια (ν)τος, πρέπει νά βροῦνε μεγάλη περίθλαση ἀπού τό (μ)πληθυσμό. Τὸς ἔγραφα γενικά τήν ἐξέλιξη.

Τήν ἴδια βραδιά ἐκεῖνη, τό βράδυ, πρέπει νά ἀναχωρήσω καί ἐγώ.

Ἐλευθερώνονται οἱ αἰχμάλωτοι Γερμανοί

Τότε λέω στόν Ἀγογλωσσάκη.

— Ἐμεῖς ἐλάβαμε διαταγή νά 'πιστοχωρήσουμε. Πές το στοὺς αξιωματικούς τοὺς αἰχμαλώτους, τσί Γερμανούς. Πές τος ἐπίσης νά φερθοῦνε στό (μ)πληθυσμό, ὅπως κι ἐμεῖς ἐφερθήκαμε σ' αὐτούς.

Ἔβαλα μίαν ὁμάδα, ἣ ὁποία ἐφρουροῦσε τοὺς Ἴταλούς, οἱ ὁποῖοι δέν ἐθέλανε νά πολεμήσουνε, καί τὸς εἶπα.

— Κατά τσί τρεῖς μετὰ τὰ μεσάνυχτα θά ἐγκαταλείψετε τοὺς Ἴταλούς χῶρις νά τὸς - ε - πεῖτε τίποτε καί θά βαδίσετε καί θά μέ συναντήσετε στά Βαθιά.

Ἐδιέταξα δέ ἀπό κεῖ μίαν ὁμάδα νά πάει στό Σελάκανο, ὅπου εἶχαμε τό ἀναρρωτήριο τῶν ἀνταρτῶν.

Ἐκεῖ ἐθεραπεύαμε καί ἓνα Γερμανό τραυματία.

Οἱ γιατροί, οἱ ὁποῖοι ἦτον στ' ἀναρρωτήριο, ἦτον ἓνας ἀπού τσί Μουρνιές κι ἓνας ἀπού τσί Μάλες, Χουρδάκης τό ἐπίθετό (ν)του.

Ἦτον καί ἡ γυναῖκα μου ἐπικεφαλῆς τῶν γυναικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐχρησιμοποιοῦσαν ὥς νεσοκόμες.

Ἐδιέταξα λοιπόν τό Μανόλη τό (μ)Παπαδάκη μέ μίαν ὁμάδα καί τοῦ λέω.

— Θά πᾶς καί θά διαλυθοῦνε αὐτοί. Οἱ τραυματίες οἱ δικοί μας θά σκροπιθοῦνε στά χωργιά, κι ἂν τσί βροῦν οἱ Γερμανοί θά ποῦνε ὅτι ἐτραυματιστήκανε ὥς ἄμαχος πληθυσμός. Τό Γερμανό θά τόν ἐχτελέσετε, διότι ἴσως μαρτυρήσει τσί γιατροὺς καί πρέπει νά σωθοῦνε.

Αὐτό ἐγινε καί τελείωσε τσί τέσσερις μετὰ τὰ μεσάνυχτα εἴκοσι (20) ἢ εἰκοσιδύο (22) Σετεβρίου 1943.

Οἱ Γερμανοί, οἱ ὁποῖοι ἐπιάσανε τό σύνδεσμο τό Λυδάκη

μέ τὰ γράμματα, τόν ἐρώτησαν ποῦ θά τὰ πήγαινε.

Τὰ γράμματα εἶχανε ψευδώνυμο. Τὰ γράμματα ἦτονε πολλά, τὰ ὁποῖα ἐστέλνονταν σέ δύο αξιωματικούς.

Τὰ γράμματα πέφτουν στοὺς Γερμανούς

Ἐνα μέρος ἐστέλνονταν στό (μ)Πλεύρη γιά νά στείλει αὐτός στοί λοιπούς κι ἓνα μέρος ἐστέλνονταν στό Μπετεινάκη.

Ὁ μὲν Πλεύρης εἶχενε τό ψευδώνυμο «Πελοπίδας», ὁ δέ Μπετεινάκης εἶχενε τό ψευδώνυμο «Πατρίκιος».

Ἐρωτήσανε τόν ἀγγελιοφόρο κατόπι πιέσεως καί μαρτύρησε ποῦ θά πηγαίνανε τὰ γράμματα. Τὰ ἄλλα γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐστέλνονταν στοί λοιπούς αξιωματικούς, δέν εἶχανε ψευδώνυμο.

Ἄμα ἐλάβανε οἱ Γερμανοί καί πέσανε ἑστὰ χέρια (ν)τος τὰ γράμματα, ἐσυλλάβανε τοὺς αξιωματικούς.

Ἀλλά μόλις ἐγώ (πρὶν νά τσί συλλάβουνε) ἔμαθα τή συμπλοκή κι ὅτι ἐσυλλήφθηκε αἰχμάλωτος ὁ Λυδάκης, εἰδοποίησα τοὺς αξιωματικούς νά φύγουνε.

Καί ἐλάβανε νωρίτερα εἰδοποίηση καί μ' ὅλα ταῦτα δέν ἐφύγανε.

Ἡ 'πιστοχώρηση ἐγινε κανονικότερα. Φεύγοντας ἐγώ ἀπού τό λημέρι τσί τέσσερις μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἄφησα σ' ἓνα σημεῖο Γριά Βίγλα - Σελάκανο τό Χαιρέτη τό Ζαχάρη μέ εἴκοσι ἄνδρες. Ἐγώ ἤπρεπε νά κατεβῶ στά Βαθιά.

Ἐκεῖ ἦτονε μεγάλη δύναμη συγκεντρωμένη, τοὺς ὁποῖους ἄλλους ἤπρεπε νά κρατήξω νά βαδίσω γιά τὰ Σφακιά καί ἄλλοι ἤπρεπε νά μετακινηθοῦνε γιά νά πᾶνε στό Νομό τοῦ Λασιθίου.

Κατά τσί δέκα τό πρωῒ ἄκουσα πυροβολισμούς στό φυλάκιο τοῦ Χαιρέτη.
Ἀνέβηκα καί εἶδα, ὅτι οἱ αξιωματικοί εἶχανε χάσει τό (μ)προσανατολισμό (ν)τος, οἱ αἰχμαλῶτοι αξιωματικοί Γερμανοί, ὅπου ἤπρεπε νά βαδίσουνε νοτικά καί χάσανε τό (μ)προσανατολισμό (ν)τος στό δάσος καί βαδίζανε βορινά καί ἐπέσανε στό φυλάκιο τοῦ Χαιρέτη.

Τότε εἶπα τοῦ Χαιρέτη.

— Πάρε τσί ἀνθρώπους νά πᾶτε στήν ἔδρα νά φᾶνε καί τό βράδυ θά τὸς - ε - δώσω κατευθύνσεις κι ἂς πᾶνε κατευθεῖα στ' ἀεροδρόμιο. Δέ φαντάζομαι νά μὴν ἀναγνωρίσουνε αὐτά τὰ ὁποῖα ἐκάμαμε γιά τή σωτηρία (ν)τος.

Ἦβαλα τόν Ἀγογλωσσάκη καί τὸς ἐμίλησε τό σχέδιό μου κι ἀπό τότε καί πλιά ἔμεινα ἐγώ ἐπικεφαλῆς ἐκεῖ τοῦ φυλακίου. Διότι οἱ Γερμανοί, οἱ ὁποῖοι ἤπρεπε νά φθάσουνε ἐκεῖ, ἔπρεπε νά ναι δεκατρεῖς μαζί μέ τόν Ἀγογλωσσάκη κι εἶχανε φθάσει ἔντεκα. Οἱ δύο ἄλλοι ἦτονε βραδυποροῦντες.

Ἐφοβοῦμουνε λοιπόν, μήπως αὐτοί οἱ τελευταῖοι ἐπέφτανε ἐκεῖ στό φυλάκιο καί οἱ ἀντάρτες πεισματωμένοι ἐναντίο τῷ Γερμανῶν τοὺς ἐχτελοῦσανε χῶρις νά πάρω ἐγώ εἰδηση. Καί γιαντό ἔμεινα ἐγώ στήν ἔδρα τοῦ φυλακίου ἀντὶ γιά τό Ζαχάρη, ὁ ὁποῖος ἐπῆγε τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους γιά νά φᾶνε.

Μετὰ δύο ὥρες ἄκουσα πυκνοὺς πυροβολισμούς στήν ἐφεδρία στά Βαθιά.

"Ηστειλα (Ξ)ναν ἀγγελιοφόρο νά πάει νά δει τί γίνεται, γόρισε καί μοῦ λέει ὅτι:

– 'Εσκοτώσανε τσί αἰχμαλώτους ὁ ἀξάδερφός σου ὁ Χρῆστος ὁ Μπαντουβάς μέ τό Γιακουμή τό Νικολή.

'Εβράδιαζε στ' ἀναμεταξύ. "Ἐπρεπε νά περιλάβω τότες τό (γ)Κάρτα.

"Εκατέβηκα στό λημέρι καί ἐκεῖ ἐσυνέλαβα τό Χρῆστο τό Μπαντουβά καί τό Γιακουμή νά τσί ἐχτελέσω.

Κατόπιν ἐπιβολῆς ἄλλων δέ (ν)τούς ἐχτέλεσα.

Αὐτή ἡ πράξη ἡ ἀτιμὴ τοῦ Χρῆστο τοῦ Μπαντουβά καί τοῦ Γιακουμή τοῦ κακούργου μοῦ ἔχει μείνει πληγὴ στή (μ)ψυχὴ μου.

Οἱ δύο βραδυποροῦντες αἰχμάλωτοι Γερμανοὶ τελικὰ ἐσώθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

"Η φυγάδευση τοῦ
Κάρτα

"Εφυγα κατόπιν ἀπὸ κεῖ, ἀφοῦ ἐφύγαν ὅλοι οἱ ἄνδρες, καί ἐκράτηξα διακόσους ἄνδρες καί ἐπῆγα κι ἐσυνάντησα τό Χρῆστο τό Ζαμπετάκη.

"Εμείναμε σύμφωνοι ἀπὸ ποιοῦ σημεῖο θά μπορούσαμε νά περάσομε.

"Εκεῖ ἦτον καί ἐκατόν εἴκοσι ἀξιωματικοὶ Ἴταλοί καί ὁ στρατηγὸς ὁ Κάρτας.

"Επεράσαμε καί ἐφθάσαμε στὸν Ἀχεντριά, εἰς τ' Ἀγγελιανὰ πλιό μπροστά, ὁ στρατηγὸς καβαλάρης σέ ἓνα μουλάρι, τό ὅποιο εἶχαμε πάρει ἀπὸ τὸν Ἀπανωσήφη, τὴ Μονή.

"Εκεῖ ἐσυναντήσαμε καί τό Ληφέρμο καί ἐσυναντήσαμε καί τό (ν)Τόμ.

Τὴ βραδιά ἀπὸ ἐπρεπε νά φύγει ὁ στρατηγὸς ὁ Κάρτας γιὰ νά περάσομε τό κλοιὸ τῶ Γερμανῶν, ἐδιέταξα τό (μ)Ποδιὰ νά μεταφερθεῖ εἰς τὸν Ἀπανωσήφη, σ' ἓνα βουνό τσῆ περιφερείας Ἀπανωσήφη, κοντὰ τό χωριὸ Καρκαδιώτισσα.

Τοῦ εἶπα τοῦ Ποδιὰ ὅτι:

"Ο Ποδιὰς στὸ Κανί
Καστέλλι

– Θά πᾶς ἐκεῖ, θά τροφοδοτεῖσαι ἀπὸ τοῦ Ντυμπακιανὰκη τό Χαλαράμπη κι ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶ (ν)Ξυδιανὰκηδω ἀπὸ τοῦ (μ)Προφήτη Ἡλία σήμερο καί τότες

Κανί Καστέλλι. Θά μετακινηθῶ γὼ νά πάω πρὸς τὰ Λευκὰ Ὅρη. Ἀργότερα θά γυρίσω πάλι στὸ Ἡράκλειο καί θά κανονίσωμε τό κεντρικὸ λημέρι, ποῦ θά σμίξωμε ὅλοι μαζί. Θά σᾶς ἐνημερώω ταχτικά. Προσέξετε, τὰ ὄπλα σας ὅλη μέρα θά τᾶχετε κρυμμένα κι ὅλη νύχτα θά συγκεντρώνετε.

Τοῦδῶκα ὅλους τοὺς ἀριστεροὺς, οἱ ὅποιοι ἦτον τότες ὀχτώ.

Εἶπα καί τοῦ Παπᾶ.

– Θά πᾶς καί σύ μαζί (ν)του, Μῆτσο, γιὰ νά τὸν -ε- συγκρατεῖς, διότι εἶναι κουζουλός.

"Ο Παπᾶς δὲν ἤθελε νά πάει, ἀλλὰ ἤθελε νά μείνει μαζί μου.

Στό τέλος τὸν ἤπεισα.

Καί ἅμα ἤφυγε αὐτὸς ἤπηρα τό βράδυ τό στρατηγὸ μέ τὴ δύναμη, τὴν ὁποία εἶχε ὁ Ζαμπετάκης κι ἡ δική μου, ἡ ὁποία ἦτον γύρω στσ' ἐξακόσους ἄνδρες εἶχανε παραμείνει, τὸν ἀδερφό μου τό Γιάννη καί φτάσαμε εἰς τό χωργιὸ Δεμάτι.

Συνάντηση μέ Λη
Φέρμορ

"Εβαδίσαμε πρὸς τὸν Ἀχεντριά. Ἐκεῖ ἐσυναντήσαμε καί τό Φιλεντέμ ἢ Ληφέρμο.

Τὴν ἐπομένη τό βράδυ ἤπρεπε νάρθει τό μέσος νά περιλάβει τό (γ)Κάρτα μέ τοὺς ἀξιωματικούς, ἀπὸ τσί Τρεῖς

"Εκκλησές.

Στὶς Τρεῖς Ἐκκλησιές

Οἱ Τρεῖς Ἐκκλησές ἦτον νεκρά ζώνη. Ἦτον φυλάκια Γερμανῶν μέ χωροφυλάκους, δικούς μας.

Οἱ χωροφυλάκοι προηγουμένως ὅλοι εἶχανε ὀργανωθεῖ, ὅσοι ἦτονε στά φυλάκια αὐτά. Εἶχανε ὀργανωθεῖ ἀπὸ τοῦ Βασίλειο Κωνιό, ὁ ὁποῖος ἦτονε ἐκεῖ ὡς στρατιωτικὸς ὑπεύθυνος τῆς περιφερείας ἐκεῖ.

Γίνεται μιὰ σύσκεψη μέ τό Φιλεντέμ, ἐάν ἤπρεπε νά κατεβοῦμε κατευθείας στὸ σημεῖο ποῦθελα - γίνεῖ ἡ ἀποστολὴ ἢ νά περιμένομε νά φύγομε τὴ βραδιά ποῦθελα - γίνεῖ ἡ ἀποστολὴ.

"Η ἀπόσταση ἦτονε μεγάλη. Καί ἀποφασίσαμε ὅτι πρέπει νά κατεβοῦμε στὸ σημεῖο ἀπὸ θά γίνεῖ ἡ ἀποστολὴ, ἀλλὰ ἦτονε πολὺ ἐπικίνδυνο, διότι ἦτονε κοντὰ τό γερμανικὸ φυλάκιο.

Οἱ Γερμανοὶ δέ εἶχανε κινητοποιηθεῖ καί γυρεύανε τό στρατηγὸ Κάρτα. Ἐξερευνοῦσαν ὅλα τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὑπολογίζανε ὅτι θά βρισκότανε. Ἀλλὰ ἦτονε τόσο κουτοὶ καί δὲν ἐξερευνοῦσαν τὰ σημεῖα, τὴ νότιο παραλία τοῦ Νομοῦ Ἡρακλείου.

Εἶχανε δώσει καί μεγάλη ἀποκήρυξη σέ ὅποιο θά καταγγεῖλει ποῦ μποροῦνε νά βροῦνε τό στρατηγὸ Κάρτα.

"Εκατεβήκαμε στὸ σημεῖο κοντὰ ἀποῦθελα - νά γίνεῖ ἡ ἀποστολὴ καί ἀπάνω στά βουνά, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήσανε τὴ νότιο παραλία τσῆ Κρήτης, ἐτοποθετήσαμε τοὺς ἀντάρτες καί ἤθελα - εἰδοποιούμεθα μέ ὀπτικὸ τηλεγραφο, μέ σήματα.

"Εκεῖ ἐκατεβήκαμε περὶ τσί διακόσους ἀνθρώπους. Οἱ τετρακόσοι ἀνθρώποι οἱ δικοὶ μου ἐπομείνανε στά ὑψώματα, ὅπου ἦτονε κίνδυνος, ὅτι γιὰ νάρθουν οἱ Γερμανοὶ ἐκεῖ ἤπρεπε νά περάσουνε πρωύτερα τὰ ὑψώματα.

"Εκεῖ ποῦ εἶχαμε προφυλαχθεῖ ἦτονε τό μόνο νερό, τό ὅποιο ὑπῆρχε. Καί στὸ νερό ἦτον ἓνα λακκάκι, τό ὅποιο ἦτον ἀγριοκουκουναρές.

Ἐκεῖ ἐδέσαμε τό μουλάρι, πού ἐκαθαλίκευγε ὁ στρατηγός Κάρτας.

Κατά τσί ἔντεκα ἡ ὥρα μᾶς ἐκάμανε σῆμα ἀπού τά βουνά, ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἔρχονται πρὸς ἐμᾶς.

Ὁ στρατηγός ὁ Κάρτας ἐτρομοκρατήθηκε.

Τό σῆμα ὅμως ἦτονε ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἦτονε λίγοι.

Ἐπήγανε οἱ Γερμανοὶ στό νερό, ἐμεῖς δέ εἴχαμε πιάσει τά ὅπλα. Ἦτον ἓνα μαντρί καί ἠνοίξαμε πολεμίστρες.

Μοῦ λέει τότε ὁ Κάρτας ὅτι:

– Ἐχαθήκαμε!

– Μὴ φοβᾶσαι, τοῦ λέω. Δέ (μ)πρόκειται νά πάθουμε τίποτε.

Οἱ Γερμανοὶ ἐπήγανε στό νερό, ἐβρήκανε τό μουλάρι.

Οἱ Γερμανοὶ ἦτονε τρεῖς καί δύο χωροφύλακες, γερμανικά ντυμένοι, ὀργανωμένοι.

Οἱ μνημένοι χωροφύλακες τοὺς σῶζουν
Ἐκαταλάθανε οἱ χωροφύλακες ὅτι κάτι συμβαίνει καί εἶπανε στοῖς Γερμανοῦς.
– Καθίσετε ἐδῶ καί ἐμεῖς θά ἐξερευνήσουμε τό ἀποπάνω μέρος.

Ἐβγήκ' ἓνας χωροφύλακας, μᾶς ἤκαμε τό σῆμα ἀναγνωρίσεως, καί τόν - ε - ρωτῶ.

– Εἶναι, μωρέ, πολλοὶ Γερμανοὶ;

Λέει.

– Τρεῖς Γερμανοὶ εἶναι, Ἀρχηγέ.

– Τώρα τί σκέπτεσαι νά κάνεις;

Λέει.

– Θά τσί περιπλανέσω πῶς ἴσως κατέθηκε κανεῖς νά μαζέψει ἀλάτσι στή νεκρά ζώνη. Ἴσως τσί πείσω νά γυρίσουμε πίσω καί νά μὴν ἔρθομε σ' αὐτό τό μαντρί.

– Ἐάν ἐπιμένουνε νά θγεῖτε, νᾶρθουνε κι αὐτοὶ νά ἐξερευνήσουνε, τότε θά πηγαίνετε πίσω καί μόλις προβάλουνε στό σημεῖο τό δικό μας θά πέσει' οἱ χωροφύλακες μπῦμιτα κι ἐμεῖς θά χτυπήσουμε τσί Γερμανοῦς. Ἄλλη πληροφορία ἔχετε;

– Ὁχι.

Τήν ὥρα ἐκείνη φωνάζουν οἱ Γερμανοὶ στό χωροφύλακα.

– Γιατί ἀργεῖς;

Τὸς ἀπαντᾷ αὐτός γερμανικά.

– Κατουρῶ, ἔρχομαι, δέν εἶναι τίποτα.

Ὅταν ἔφευγε μοῦ λέει.

– Στείλετε αὔριο ἓνα - ν - ἀρνί μέ τό (γ)Κωνιό στοῖς Γερμανοῦς καί θά τσί πείσουμε νά δώσουνε τό μουλάρι.

Ἔτσι ἔγινε.

Φεύγει ὁ Κάρτας καί ὁ
Λη Φέρμορ

Τό βράδυ ἦρθε τό μέσον καί ἀποβιβάσθησαν οἱ Ἴταλοί ἀξιωματικοὶ καί ὁ Κάρτας καί ὁ Φιλεντέμι καί ὁ Ἀντώνης ὁ Καραῖς.

Ἐβγάλανε νέα ἀποστολὴ Ἑγγλέζους, ἀσυρμάτους κ.λ.π.

Ἐγὼ ἐκράτηξα τὸν ἀρχηγό τῆς κατασκοπείας τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων Ταβάν.

Μέ τήν ἀποστολὴ αὐτὴ πού ἦρθ' ἀπ' τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἦρθε καί ὁ Ἀπόστολος Κατεχάκης.

Ἔρχεται ὁ Ἀλέξης

Ἦρθε καί ὁ ἀξιωματικὸς Ἀλέξης ἐπικεφαλῆς τοῦ κλιμακίου, πού πῆγανε κατόπιν μέ τό Ζαμπετάκη στή (γ)Κριτσά - Τάπες, Ἑγγλέζος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Πρὸς τὰ Λευκά Ὅρη

Ἀποφασίσαμε ὅτι ἐγὼ πρέπει νά θαδίσω πρὸς τὰ Σφακιά, στά Λευκά Ὅρη, καί ὁ Χρῆστος ὁ Ζαμπετάκης ἤπρεπε νά πάρει μίαν ὁμάδα Ἑγγλέζους γιὰ νά ιδρύσουνε ἀσύρματο στή (γ)Κριτσά, στοῖς Τάπες.

Ἀναχώρησε ὁ Χρῆστος ὁ Ζαμπετάκης μέ τρεῖς Ἑγγλέζους καί τὸν ἀσύρματο καί ἔφυγε. Ἐμεῖς ἐκάμαμε διαλογὴ τῶν ἀνταρτῶν καί ἐκράτηξα ἑκατὸν ὀγδοήντα ἑφτά (187) ἀντάρτες, τοὺς πλιὸ ζωερούς καί ἀτίθασους.

Ἦδωκα καί στὸν ἀδερφό μου τό Γιάννη ἑκατὸ ἀντάρτες, ἐθαδίσουμε μαζί καί ἐφθάσαμε σέ ἓνα μέρος, τό ὁποῖο λέγεται Λαγκά.

Ἐκεῖ ἐδιέταξα τὸν ἀδερφό μου τό Γιάννη καί ἔμεινε μέ ἑκατὸ ἄνδρες, τοῦ ὀρισα τομέα καί πῶς θά δρᾷ.

Τοῦ εἶπα ὅτι:

– Ἀργότερα θά γυρίσω νά ὀρίσουμε τό κεντρικὸ λημέρι.

Ὅτι θά - ν - ἔχει ταχτικὴ ἐπαφὴ μέ τσί ὁμάδες. Ἐγὼ δά παρουσιαστῶ στά Σφακιά, θά δώσουμε κατὰ τό σχέδιο τοῦ Ἐπιτελείου μάχες ἐναντίον τῶν Γερμανῶν, νά ἀπασχοληθοῦνε οἱ Γερμανοὶ πρὸς τὰ Σφακιά γιὰ ν' ἀφήσουνε ἐλεύθερο τσί τουφεκισμοὺς, νά μὴ σκοτώνουνε στό Νομό τοῦ Ἡρακλείου.

Αὐτὸ ἦτονε τό ἐπιτελικὸ σχέδιο τοῦ Ἐπιτελείου Μ. Ἀνατολῆς.

Στοῦ Βορροῦ

Ἀναχωροῦμε ἀπού τὰ Λαγκά, ἀπού τό Μετόχι Βορροῦ, καί ἔχομε μαζί μας ἔξε πολυθόλα φορτωμένα καί ὀλόκληρο τό κλιμάκιο τῶν Ἑγγλέζων, ἐπικεφαλῆς ὁ Τόμ τῆς ὁμάδας τῶν Ἑγγλέζων, πού ἐχρησιμοποίησε τὸν ἀσύρματο.

Πρὸς Ἀη - Γιάννη
Ἀμαρίου

Εἶχα προηγουμένως στείλει τρόφιμα στὸν Ἀη - Γιάννη
μέ τὸ Ζαχάρη τὸ Χαιρέτη νὰ τὰ παραδώσει εἰς τὸ Ζωϊ-
δάκη τὸν Ἀντώνη καὶ νὰ ζυμώνουνε ψωμί μέχρι νὰ φθά-
σομε.

Ἡ ἀπόσταση ἦτονε περίπου εἴκοσι ὥρων.

Πρὶν νὰ ξεκινήσουμε γιὰ τὸν Ἀη - Γιάννη Ἀμαρίου, εἶχαμε καθίσει εἰς τὸ
μετόχι Γέννα τῷ Βρέτζηδω δεκαπέντε περίπου μέρες, γιὰ νὰ ὁργανώσουμε
ἐξασφαλισμένη τὴ μεταφορά μας στ' Ἀμάρι καὶ νὰ στείλομε τρόφιμα εἰς τὸν
Ἀη - Γιάννη Ἀμαρίου εἰς τὸν Ἀντώνιο Ζωϊδάκη καὶ νὰ ἐξασφαλίσουμε
ἐπίσης τὰ ζῶα ποῦθελα - φορτώσουμε τὸ βαρὺ ὄπλισμό καὶ πολεμοφόδια καὶ
τὰ ἄσυρμάτους.

Κατὰ τὴν ἀναχώρησή μας ἀπὸ τοῦ Βορροῦ, τὸ μετόχι Βορροῦ, εἶχαμε
μαζί μας καὶ τὸ κλιμάκιο τῶν ἄσυρμάτων, περίπου ὀχτῶ ἄνδρες Ἐγγλέζους,
ἐπικεφαλῆς ὁ Τόμ.

Προχωρώντας ἀπὸ τὸ μετόχι Βορροῦ ἐπεράσαμε ἀπὸ
Στὴ γέφυρα Λαλουμᾶ - τὴ γέφυρα Λαλουμᾶ - Ρουφᾶ.
Εἶχαμε τὴ (μ)πληροφορία ὅτι εἰς τὴ γέφυρα αὐτὴ, ποῦ
ἦτον ἀπαραίτητη νὰ περάσουμε, διότι δὲν ὑπῆρχε ἄλλη
διέξοδος, διότι δὲ μᾶς ἤπαιρνε ἡ ὥρα, ἡ γέφυρα ἐφρουροῦνταν ἀπὸ τοὺς
Γερμανοὺς.

Ἔστειλα τὸ Γεώργιο Κουτελιδάκη, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπὸ τὰ Βορίζα καὶ εἶχε
ἔρθει ἀπὸ τὴ Μ. Ἀνατολή, ἦτον κουμμάντος, εἶχε ἐχπαιδευτεῖ ὡς κουμμάν-
τος καὶ ἦτον εἰς τὸ κλιμάκιο τῶν Ἐγγλέζω. Ἦτον ἡ περιφέρειά (ν)του ἐκεῖ.

Ἐπλησιάσαμε τὴ γέφυρα ἐκεῖ, ἡ ὁποία εἶχενε περίπου ἑκατὸ μέτρα μά-
κρος, στενὴ, παλαιά, τούρκικη γέφυρα.

Πρὶν πλησιάσουμε τὴ γέφυρα τρακόσα μέτρα, στέλνω τὸν Γεώργιο Κουτε-
λιδάκη καὶ τοῦ λέω.

- Ἐσὺ θὰ πᾶς, ποῦ ξέρεις, μέ τὴ (γ)κοιλιά καὶ δά ἐξερευνήσεις. Ἐάν
πράγματι κρατοῦνε τὴ γέφυρα θὰ ὑπάρχουν σκοποὶ. Καὶ θὰ γυρίσεις νὰ μοῦ
πεῖς.

Ἐπῆγε ὁ Κουτελιδάκης σέρνοντας στὴ γέφυρα καὶ γυρίζει καὶ μοῦ λέει
ὅτι:

- Στὴ γέφυρα, στὴν ἀπὸ πέρα μεριά, εἶναι δύο σκοποὶ.
Τότε συγκεντρώνω τσι ἀντάρτες καὶ τὸς - ε - λέω.

- Τὴ γέφυρα θὰ περάσουμε βρέξει - λιάσει, διότι δὲ μπορούμε νὰ παρα-
μείνομε περισσότερο, οὔτε ἔχει μέρος νὰ περάσουμε ἀπ' ἄλλου, διότι δὲ μᾶς - ε
- παίρνει ἡ ὥρα. Θὰ πλησιάσω τὴ γέφυρα ἐγώ, θὰ χτυπήσω τσι σκοποὺς μέ
χεροβοθίδες, θὰ πέσετε ἀπάνω στὴ γέφυρα, ἴσως σκοτωθοῦνε καὶ μερικοί,
ἀλλὰ καλλιὰ νὰ σκοτωθοῦμε ὀλίγοι, παρά νὰ χαθοῦμε ὅλοι.

Ἀφῆσα τὸ ὄπλο μου, ἔπρηρα μιά χεροβοθίδα, ἐβαστοῦσα βέβαια καὶ ἄλλες

πολλές, μέ τὴ (γ)κοιλιά ἐβάδισα περίπου τρακόσα μέτρα, ἐφθασα στὴ γέφυρα,
ἐπέρασα τὴ γέφυρα καὶ βλέπω ὅτι τὴν ὥρα ποῦμουνε ἔτοιμος νὰ ρίξω τὴ
(μ)πρῶτη χεροβοθίδα ἤρηκα δύο γαιδάρους ἀπέναντι στὴ γέφυρα νὰ πα-
λεύουνε.

Τὸς ἦσυρα μιά φωνή.

Λέω.

- Ἐκατάλαβα τὴ γέφυρα κι ἀγλακάτε!

Αὐτὸ εἶν' ἓνα - ν - ἀνέκδοτο!

Ἐπεράσαμε κατόπιν καὶ ἐφθάσαμε στὸν Ἀη - Γιάννη
τὴν ἐπομένη τὸ πρωῒ.
Στὸν Ἀη - Γιάννη Ἐκεῖ ἐπαραινόμενε περὶ τσι ὀχτῶ ἕως δέκα μέρες, διὰ νὰ
ἐξασφαλίσουμε τὴ μεταφορά μας καὶ νὰ πιάσουμε τὰ Χα-
νιά, τὰ Λευκά Ὅρη.

Ὅλο τὸ βάρος τσῆ τροφοδοσία' μας ἐτότε τῷχενε ἀναλάβει ἡ Εἰρήνη
Ζωϊδάκη, ἀδερφή τοῦ Ἀντώνη Ζωϊδάκη.

Εἰδοποιήσαμε τσ' ὁργανώσεις μέχρι τὴ (μ)Πατσό.

Εἰδοποιήσαμε στοῦ Γερακάρη τὸ δάσκαλο Γερακάρη Κοκονᾶ καὶ στὴ
(μ)Πατσό τὸ Χαροκόπο Εὐθύμη, ὅπου εἶχαμε τὸ γιό (ν)του σσι' ὁμάδε' μας.

Εἰδοποιήσαμε τότε τὸν ὁπλαρχηγό τῆς περιφέρειας Λεμονία καὶ ἄλλο
ὁπλαρχηγό τῆς περιφέρειας Μελάμπω τὸ (ν)Τρουλλινό.

Αὐτοὶ ἀναλάβανε τὴ φρούρηση τσῆ διαδρομῆ' μας.

Ἐφθάσαμε στὴ (μ)Πατσό.

Εἰς τὴ (μ)Πατσό μᾶς ἐφέρανε τὸ μεσημέρι φαί στά βουνά.
Ἐκεῖ ἦρθενε καὶ μιά (γ)κοπέλα, Λεφτερία Χαροκόπου,
τότες δεκατεσσάρω ἐτῶν.

Ὁ Τόμ βλέποντας τὴ (μ)προθυμία ἐκεῖ τσῆ περιφέρειας εἶπενε στὴ (γ)κο-
πέλα.

- Εἰστε πολὺ καλοὶ οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ δὲν ἔχετε πολιτισμό.

Τὸν ἀπαντᾷ ἡ κοπέλα.

- Ὅταν ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐκάναμε Παρθενῶνες, ἐσεῖς
εἰστε στά δέντρα κι εἶχετε φωλεές σά (ν)τά πουλιά. Τό
(μ)πολιτισμό ποῦ λέτε πῶς ἔχετε μᾶς τὸν ἔχετε κλένει.
Ἀλλὰ ἡ ρίζα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀπ' τὴν Ἑλλάδα.

Τότες τὴν ἐσυχάρηκα καὶ τσῆ λέω.
- Ἀμα λευθερωθοῦμε καὶ παντρευτεῖς θέλω νὰ σέ στεφανώσω.
Ἀμα λευθερωθήκαμε πράγματι τὴν ἐστεφάνωσα καὶ τσῆ βαφτίσα καὶ δύο
παιδιά.

Πρός την Καλή Συκιά
 Ἐκαταστρώσαμε τό σχέδιο τῆς ἐπόμενης διαδρομῆς γιά νά φθάσουμε εἰς τή (γ)Καλή Συκιά. Ἡ ἀπόσταση ἦτον μεγάλη. Ἐπρεπε νά τήν - ε - κάνουμε δυό βραδιές. Δέν εἴχαμε ὁμως τόπο διά νά παραμείνομε μέρα.

Ἐβαδίσουμε ἐνωρίς ἀπού τόν Ἄη - Γιάνη, περάσαμε ἀπού τό σημεῖο πού ἦτονε ὁ Λεμονιάς μέ τήν ομάδα (ν)του, μέ ὁδηγό τότες τὸ Θεοχάρη Σαριδάκη, ὅπου καί αὐτός εἶχε κινητοποιήσει τήν ομάδα (ν)του γιά νά φρουρεῖ τὸ δρόμο.

Κατά τή διαδρομή, πού φύγαμ' ἀπού τή (μ)Πατσό γιά νά περάσουμε στή (γ)Καλή Συκιά, ἕνας ὀπλοπολυβολητῆς τῶν ὁμάδων μου ἐλόστρεψε τὸ πόδι (ν)του. Ὑποχρεώθηκα λοιπόν νά κάνω τρεῖς ὁμάδες.

Μία ὁμάδα μέ ὀγδοήντα ἄνδρες μπροστά, μίαν ὁμάδα μέ σαράντα ἄνδρες στή μέση νά παρακρατοῦνε τόν ὀπλοπολυβολητὴ καί μίαν ὁμάδα ἑπιστοφυλακή.

Προδίδονται
 Ἐνεκα τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ ἐκαθυστέρησε ἡ πορεία μας καί ἡ ὁμάδα ἡ πρώτη, στήν ὁποία ἦτον ὁδηγός ἐτότες ἕνας Γυπαράκης ἀπού τήν Ἀσὴ Γωνιά, Λεφτέρης, ἐπεράσαμε ἀπό ἕνα σημεῖο ἀνεμεσός διαδρομῆς Πατσού καί Κάννεβο καί ἐκεῖ μέ τὸ θόρυβο εἶχε κρυφτεῖ ἕνας περασάρης, ὁ ὁποῖος ὀνομάζοντανε, ὅπως ἐξακριβώσαμε κατόπιν, Νικόλαος Γιακουμάκης ἀπού τὰ Σελλιά.

Μέ τὸ θόρυβο ἐκρύφτηκε σ' ἕνα μέρος. Τὸ μεράστρι εἶχε βγεῖ ψηλά. Ἐπεράσαμε ἀπό μπροστά (ν)του καί ἐμέτρησε ἀκριβῶς πόσοι ἦμαστε.

Στὰ Τσιλίθδικα
 Ἡ ἑπιστοφυλακή ἔφθασε κατά τσί ὀχτῶ μέ ὀχτῶμιση ἡ ὥρα.

Τρία Πηγάδια.
 Ἀνεβήκαμε κατόπιν στή (γ)Καλή Συκιά στοῦ χωριό κι ἀπό κεῖ ἐβγήκαμε καί ἐπήγαμε εἰς θέση Τσιλίθδικα -

Ἐκεῖ ἦρθαν καί περί τσί τριάντα ἄνδρες τοῦ Νομοῦ Χανίων καί τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης, Ροδακίνου.

Ἐνισχύονται
 Ἦρθενε καί ὁ Ἰωάννης Κατσιᾶς, ἕνας Μανουσέλης καί ἕνας Γιαννᾶς Μανόλης.

Ἦτον περίπου σαράντα ἄνδρες. Ὅχι θέβαια ὁμάδα, ἀλλὰ ἦτον ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι καθένας χωριστὰ ἐδροῦσε μεμονωμένως.

Ἐκεῖ ἐσφάζανε κάτι κατσίκια γιά νά μᾶς - ε - περιποιηθοῦνε.

Ἐφθασε καί ἡ ὁμάδα τοῦ ἀδερφοῦ μου τοῦ Νικολῆ καί ἐτσι ἐπληθύνουμε περισσότερο. Ἐφθασαν ἐκεῖ καί ἡ ὁμάδα τῶ (γ)Κρουσανιωτῶν. Ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶ (γ)Κρουσανιωτῶν ὁ Μενέλαος Ξυλούρης μέ τρεῖς ἄνδρες, ὅπου ἤθελα - νά φύγουν γιά τή Μέση Ἀνατολή.

Ἐκανα μίαν ἀναγνώριση, διότι τὸ μέρος δέν ἦτονε βοηθητικό.

Ἐκεῖ ἐφθάσαμε τή μία (1) Ὀχτωβρίου τὸ 1943.

Ἐκαμα τήν ἀναγνώριση καί ἀποφάσισα νά μετακινηθοῦμε. Ἀφοῦ ἀποφάσισα νά μετακινηθοῦμε, ἐκατέβηκα κάτω καί τὸς - ε - λέω.

- Κύριοι, θά γδέρνετε τὰ κατσίκια, ἀλλὰ προσέξετε νά μὴ (ν)τρυπήσετε τσί προβιές. Διότι οἱ προβιές μοῦ χρειάζονται νά θάλομε νερό ἀπὸ δῶ καί θά ματακινηθοῦμε περίπου ἐμισθὴ ὥρα, θά πάμε σ' αὐτὰ τὰ βουνά, διότι ἐδῶ δέν εἶναι τὸ μέρος κατάλληλο. Ἐάν οἱ Γερμανοὶ βγοῦνε ἢ ὁποῖος ἄλλος βγεῖ, ὀποχρεωτικῶς θά πάει στοῦ νερό.

Ἐτσι καί ἐγινε.

Τὸ βράδυ ἅμα σκοτείνιασε ἐκάμαμε τή μετακίνηση, μέρα θέβαια σχεδόν ἀκόμα.

Ἐβάλαμε σκοποὺς στὰ ὑψώματα καί τὸ βράδυ ἔπρεπε νά φθάσουμε εἰς τὸ (γ)Κόρακα, ὅπου περιμέναμε μέσον νά μᾶς - ε - φέρει ὀρισμένα πράματα ἀναγκαῖα καί νά πάρει ὅσους ἄνδρες ἐθέλωνε νά φύγουνε γιά τή Μ. Ἀνατολή.

Ἐγὼ ἔπρεπε νά μείνω καί νά πάω στοῦ Ἀσκούφου στοῦ Καρκάνη.

Κατά τή γνώμη τοῦ Τόμ ἔπρεπε νά φύγουν οἱ περισσότεροι ἄνδρες, διότι δέν ὑπῆρχε τροφοδοσία. Ἐσυμφωνήσαμε.

Ἡ ἀποστολή ἔπρεπε νά γίνει τσί δύο (2) τοῦ Ὀχτώβρη τὸ βράδυ.

Ἀμα ἐταχτοποιηθήκαμε τὸ βράδυ, ἐδιέταξα τοὺς σκοποὺς, ὅτι ἐάν δοῦνε τὸ πρῶτ Γερμανοὺς νά μᾶς εἰδοποιήσουνε ἐκεῖ ὅπου εὐρισκόντανε ἡ ἐφεδρεία μέ τὸ Ἐπιτελεῖο.

Συλλαμβάνεται ἕνας κατάσκοπος
 Τότε μοῦ εἶπανε ὅτι ἕνας ἀπού τὸ Ἡράκλειο τσομπάνος μοῦ ἔχει κάμει ἐκεῖ ἕξε μῆνες καί μέ ζητᾷ. Καί ὅτι αὐτός ὁ τσομπάνος ἦτονε στοῦ Βιλανδρείδο βοσκός τοῦ παπᾶ.

Τὸς εἶπα ὅτι:

- Αὐτός ἀσφαλῶς θάναι γεσταμπίτης, διότι ἐμένα τσί τσομπαναραίους τσ' εἶχανε συλλάβει οἱ Γερμανοὶ καί τσ' εἶχανε ἐχτελέσει καί δέν ἐγλύτωση κανεῖς.

Ἐδιέταξα λοιπόν ἐκεῖ καί πήγαμε τρεῖς καί συλλάβανε αὐτόν, πού ἐχρησιμοποιοῦσε καί ἔλεγε ὅτι ἦτονε τσομπάνος μου.

Τὸν ἐφέρανε τσί δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Ἦτονε ὁ Γεώργιος Ἐργαζάκης ἀπού τὸ Καστέλλι Πεδιάδος, τόν ὁποῖο οἱ Γερμανοὶ εἶχανε θάλει ὥς κατὰσκοπο νά μάθει τσ' ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐσυνεργάζουμουνε, καί πού εἶχα τὸ λημέρι μου. Πρωτύτερα θέβαια, ἕνα ἔτος ἴσως καί ἐνάμισυ.

Τὸν ἀνακρίναμε ἅμα τόν ἐφέρανε μέ τὸ (ν)Τόμ.

Ἐτελείωσε ἡ ἀνάκριση καί ἐσυνέχισε ὁ Τόμ νά τόν - ε - ρωτᾷ. Ἐγὼ ἐξάπλωσα νά κοιμηθῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ξημερώνοντας τό πρωϊ είδοποιήθηκα άπού τσί σκοπούς, ότι οί Γερμανοί έφθάσανε στό νερό στά Τρία Πηγάδια. 'Η άπόσταση τώ σκοπών μέχρι τήν άπόσταση πού ήτον ή έφεδρεία και τό 'Επιτελείο ήτονε μεγάλη.

Είδοποίησα τσί σκοπούς νά μή βάλουνε στσί Γερμανούς και έγώ θά βγώ άργότερα.

'Ωστόσο βγώ όμως είχε άρχινήξει ή συμπλοκή. Είχαν σκοτωθεί οί Γερμανοί πού είχανε φθάσει εκεί, είχε φύγει ένας και αίχμαλωτίστηκε ένας ύπολοχαγός 'Ιταλός.

Αυτό γίνεται πολύ πρωϊ.

'Ανακρινόμενος ό 'Ιταλός ύπολοχαγός είπene ότι:

— 'Εμείς είμεθα φυλάκιο στή (μ)παράλία είς τά Σελλιά όχτώ άνδρες μέ ένα λοχαγό άξιωματικό και πήραμε διαταγή νά βγοϋμε έδω και νά περιμένουμε, διότι θά - ν - έρθουνε και άλλοι Γερμανοί άπού τό Ρέθεμνος.

Τότε έδωκα διαταγή και έσυμπυχθήκαν οί άνδρες σέ ένα ασφαλές μέρος και έπεριμέναμε πότε θά φθάνανε οί Γερμανοί.

Δέν μπορούσαμε νά φύγομε για τό Κρουονέρι, διότι ή άπόσταση ήτονε μεγάλη. 'Εμείς δέ εύρισκόμαστε σέ τέτοιο σημείο, όπου ήμεθα κλεισμένοι πρós τή θάλασσα.

Οί Γερμανοί έρχόντανε από ανατολάς και νότο.

Κατά τσί έννέα ή ώρα τό πρωϊ έπαρουσιάστηκε πρós ανατολάς σέ μία μακρινή άπόσταση περίπου τρία χιλιόμετρα γερμανική δύναμη.

'Εσυνέχιζε νά παρουσιάζονται Γερμανοί κατ' άνδρας.

Οί πρώτοι ήτον καμιά (γ)κοσαριά (20) άνιχνευτές και οί άλλοι 'ποπίσω κατ' άνδρας.

'Εδιέταξα λοιπόν τά πολυβόλα τά όποια είχαμε εκεί, τά τοποθετήσαμε και λέω στσί πολυβολητές.

— 'Αμα διαταχτείτε θά βάλετε στσί άκρες και εκείνοι πού κρατάτε όπλα μακρύκαννα θά φύγετε από δώ και θά πάρετε τή θέση τώ Γερμανών, νά κυκλωθούνε οί Γερμανοί. Τά ταχυβόλα θά θάνετε μπροστά, όταν διαταχτείτε, στούς Γερμανούς.

'Η μάχη της Καλής
Συκιάς 2/10/43

Πράγματι έτσι έγινε, έκοψε ή φάλαγγα, έπλησιάσανε οί Γερμανοί πλησίον μας περίπου πενήντα μέτρα, οί άνιχνευτές, και τότε έδιέταξα τά πολυβόλα, έβάλανε στσί Γερμανούς, έπέσανε πρημηδόν, έκυκλώσανε οί άνδρες τούς Γερμανούς και πήρανε οί άνδρες τή θέση τώ Γερμανών και οί Γερμανοί ήτονε κυκλωμένοι από παντού.

Τότε ήδειξε άρίστη διαγωγή ό Γεώργιος Νιργιανός κι ό Γιαννάς ό Μανωλης κι ό Μανουσέλης ό Γιώργης. Τόσο ταχείς, όπου σέ λίγα λεφτά είχαν κυκλωθεί οί Γερμανοί.

'Η μάχη έβάσταξε περίπου μιση ώρα, όχι παραπάνω.

'Η σύλληψη του
'Αλεξίου

Οί Γερμανοί έσκοτωθήκανε όλοι κι έσηκώθηκε ένας άπού τό ανατολικό άκρον 'Ελληνας και λέει.

— 'Εγώ είμαι 'Ελληνας.

Αυτός ήτονε ό Γεώργιος 'Αλεξίου, έστιάτορας άπού τό

Ρέθεμνος, μέσα άπού τό Ρέθεμνος.

'Όσοι Γερμανοί δέν έσκοτωθήκανε ή δέν έτραματιστήκανε δέν έπαρουσιάζουντανε κανείς ζωντανός.

'Εγώ όμως ήπρεπε νά θαδίσω για τό Κρουονέρι.

'Εφορτώσαμε τά πράγματα του άσυρμάτου, έκρύψαμε τά πολυβόλα, έμετακινήσαμε τά ζώα άμέσως και έθαδίσαμε και έπεράσαμε τό ανατολικό μέρος όπου είχανε κυκλώσει οί Γερμανοί.

'Εδιέταξα κατόπιν τούς άνδρες νά πάνε νά ξερευνήσουνε τό μέρος άπού δόθηκε ή μάχη και όσοι Γερμανοί είναι τραματισμένοι νά τσί έπιδέσουνε και νά τσί έπιδέσουνε μέ έπιδέσμους έδικούς μας, όχι τσ' έδικούς τος.

Νά τός - ε - πάρουνε τόν όπλισμό και νά μήν έχτελέσουνε κανένα άπού τσί τραματισμένους.

'Εδιέταξα δέ τό (γ)Κατσιά νά κατεβεί στή (γ)Καλή Συκιά, νά είδοποιήσει τό (γ)κόσμο, τό χωργιό εκεί, νά φύγουνε, διότι έμείς θά μετακινηθούμε και άσφαλώς θά - ν - έχουμε σοβαρά αντίποινα, διότι κατά τό πέρασμά μου εκεί, οί Γερμανοί είχανε πληροφορηθεί, όπως θά πω άργότερα.

'Όλα αυτά έγιναν μέ πολύ ταχύ ρυθμό.

Ρωτοϋμε τόν 'Αλεξίου εάν έρθουνε κι άλλοι Γερμανοί και μās άπαντά ότι:

— Δέ (ν)ξέρω.

Τόν έρωτοϋμε πώς εύρέθηκε αυτός εκεί.

Λέει.

'Εμένα μέ πήρανε οί Γερμανοί, διότι ξέρω τά γερμανικά.

'Εδιέταξα τόν 'Αντώνιο Ζωϊδάκη και έχτέλεσε τόν 'Εργαζάκη. 'Επροχωρούσαμε πρós τό βόρειο μέρος τώ θουνών για νά πιάσουμε τό Κρουονέρι, τό ψηλότερο θουνό της περιφερείας εκεί.

'Ηρθανε αυτοί πού έπιδέσανε τούς Γερμανούς και έκρατούσανε όγδόντα (80) όπλα.

Ἐκρύνσαμε τὰ ὄπλα ἐκεῖ καί βαδίζαμε πρὸς τὸ Κρυονέρι.

Σ' ἓνα σημεῖο στὸ Κρυονέρι, πρὶν φθάσουμε, ἐσταματήσαμε. Ξαναρωτοῦμε τὸν Ἀλεξίου, μᾶς - ε - λέει τὰ ἴδια πράματα, ὅτι δὲν ἔχει ἰδέα ἢ θάρθουνε ἄλλοι Γερμανοὶ ἢ ὄχι.

Μᾶς ἐνδιέφερενε αὐτὸ τὸ πρᾶμα νὰ τὸ διευκρινίσουμε, διότι τὸ θράδυ πλησίον ἀπὸ τὴ μάχη πού ἔγινε, ἔπρεπε νὰ γίνεῖ ἡ ἀποστολὴ γιὰ τὴ Μ. Ἀνατολή.

Ἄν' ἀναμεταξύ αὐτὸ ἔφτασε ὁ Κατσιᾶς καὶ κρατάει τὸ ὄπλο (ν)του καὶ ἓνα (ν)ταχυβόλο καὶ μία γερμανικὴ τσάντα κρεμαστὴ στὸ λαιμὸ (ν)του.
Τοῦ λέω.

– Τί συμβαίνει;

Λέει.

– Εἰδοποίησα ὅλους, ἐφύγανε ὅλοι, ἐτοποθέτησα κι ἐγὼ τὰ παιδιά μου πού θὰ πᾶνε, ἀλλὰ γυρίζοντας νᾶρθω ἐδῶ ἐσυνάντησα ἓνα (ν)τραυματία Γερμανὸ στὸ δρόμο, τὸν ἐσκότωσα, τοῦπηρα τὸ ταχυβόλο αὐτὸ καὶ ἤπηρα κι αὐτὴ τὴ τσάντα πού κρατῶ καὶ τὰ κυάλια.

Ἀνοίξαμε τὴ τσάντα καὶ τὴν ἐλέγχει ὁ Τόμ, ὁ Ἑγγλέζος.

Καὶ μοῦ λέει.

– Εἴμαστε προδομένοι ἀπὸ ἓνα Νικολή Γιακουμάκη.

Ἄν' ὁ προδότης εἶναι ὁ Ν. Γιακουμάκης ὁ Νικολῆς ὁ Γιακουμάκης αὐτὸς ἐπῆγε στὸ Σπήλι καὶ ἔκανε μίαν ἀναφορά, ἡ ὁποία εὐρέθηκε στὴ τσάντα τοῦ Γερμανοῦ, καὶ ἐκατάδιδε ὅτι ἐπεράσαμε ὀγδόντα ἄνδρες, διότι εἶχενε δεῖ τὴ (μ)πρῶτη ὁμάδα, καὶ ἡ ἀναφορά αὐτὴ ἐπῆγε στὸ Ρέθεμνος καὶ ἀπὸ τὸ Ρέθεμνος ἐξεκινήσανε οἱ Γερμανοὶ πρὸς τὸ λημέρι καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἐσκότωσε ὁ Κατσιᾶς ἦτον ὁ Φρούραρχος τῶν γερμανικῶν δυνάμεων στὸ Ρέθεμνος.

Αὐτὸς ἦτονε ὁ προδότης, ὁ ὁποῖος ἔκανε τὴ (μ)προδοσίαν τῆς Καλῆς Συκιᾶς - Τσιλίβδικα.

Ἐφθάσαμε στὸ Κρυονέρι τρεῖς τὸ ἀπόγεμα δύο (2) Ὀχτωβρίου.

Στὸ Κρυονέρι

Ἐκεῖ ἤμεθα δύναμη περίπου διακόσοι πενήντα (250) ἄνδρες, διότι πολλοὶ ἦρθαν ἀπὸ τὴ (μ)περιφέρεια ἀπὸ κεῖ

ἀπὸ τὸ (γ)Καλλικράτη κι ἀπὸ τὰ διάφορα χωριά.

Ἐκεῖ ἐκάμαμε συνεδρίαση μὲ τὸ (ν)Τόμ καὶ μὲ τρεῖς διάφορους παράγοντες τῶν ἀνταρτῶν καὶ μελετοῦσαμε τὸ θέμα, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κατεβούμε κατόπι στὴ (μ)παραλία γιὰ τὴν ἀποστολὴ, πού ἔπρεπε νὰ γίνεῖ τὸ θράδυ.

Ἀποφασίσαμε νὰ ξαναανακρίνομε τὸν Ἀλεξίου.

Ἀνάκριση καὶ
ἐχτέλεση Γ. Ἀλεξίου

Τότες ἐδιέταξα μίαν ὁμάδα νὰ πάρουνε τὸν Ἀλεξίου καὶ τὸν ὑπολοχαγὸ πού εἶχαμε αἰχμαλώτους καὶ ἓνα Γερμανό, ὁ ὁποῖος εἶχενε πρὸ πολλοῦς μῆνες ἀλιποταχτήσει καὶ ἦρθε μαζί μας, Αὐγουστος, πού ἤξερε καλὰ τὰ Ἑλληνικά. Καὶ ὁ Αὐγουστος νὰ ρωτοῦσε ἰδιαιτέρως τὸν Ἀλεξίου καὶ νὰ προσποιηθεῖ ὅτι κι αὐτὸς ἔχει πιαστεῖ σὲ ἄλλη μάχη αἰχμάλωτος. Νὰ μὴ (μ)πεῖ ὁ Αὐγουστος ὅτ' ἦτονε συνεργάτης μας, νὰ δοῦμε ἂν μπορούσαμε νὰ θγάλομε τίποτα.

Ἐπηρε ὁ Ζαχάρης ὁ Χαιρέτης αὐτοὺς τρεῖς καὶ τρεῖς πῆγε σ' ἓνα σημεῖο, τοὺς ἄφησε κι αὐτὸς ἀπομακρύνθηκε καὶ τρεῖς φρουροῦσε μὲ μίαν ὁμάδα.

Ἄν' Αὐγουστος λέει στὸν Ἀλεξίου.

– Μωρέ, θὰ μᾶς - ε - τουφεκίσουνε. Θάρθουνε ἄραγες Γερμανοὶ νὰ μᾶς ἀπολευθερώσουνε;

– Ἐάν (γ)καθυστερηθοῦνε, λέει (ὁ) Ἀλεξίου, καὶ δέ μᾶς ἐχτελέσουνε σὲ δύο ὥρες θὰ - ν - ἔρθουνε πάρα πολλοὶ Γερμανοὶ κι ἀπὸ τὴ θάλασσα κι ἀπὸ τὴ (ν)ξηρὰ κι ἔτσι θὰ γλυτώσωμε.

Μετά μία ὥρα, ἴσως καὶ περισσότερο, ἐδιέταξα τὸ Χαιρέτη καὶ μοῦφερε τὸν Αὐγουστο τὸ Γερμανό, τὸ φίλο μας.

Μοῦ εἶπενε τί τοῦ εἶπε ὁ Ἀλεξίου.

Ἐτότες ἐδιέταξα νὰ σκοτωθεῖ ὁ Ἀλεξίου.

Ἐσκοτώθη ἀκριβῶς στὴ (γ)κορυφὴ τοῦ Κρυονεροῦ, τοῦ βουνοῦ Κρυονέρι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Ἀποφασίσαμε νὰ κατεβούμενε γιὰ τὴν ἀποστολὴ.

Ἡ ἀπόσταση γιὰ νὰ κατεβούμε ἀπὸ τὸ Κρυονέρι στὴν ἀποστολὴ ἦτονε μιάμιση ὥρα.

Ἡ ἀποστολὴ ἔπρεπε νὰ φθάσει ἀπὸ τρεῖς δώδεκα μέχρι τὴ μία ἢ ὥρα.

Ἐκατεβήκαμε στὴ (μ)παραλία γιὰ νὰ κάνομε στὴ (γ)κατάλληλη ὥρα τὰ σήματα. Ἐκεῖ ἐμάθαμε ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐκάσανε τὸ (γ)Καλλικράτη.

Καίγεται ὁ
Καλλικράτης

Ἐβγαλα λοιπὸν τὴν ἀπόφαση νὰ χτυπήσωμε τοὺς Γερμανοὺς μυστικά, νὰ φύγουν ὅσοι φύγουνε, καὶ οἱ λοιποὶ νὰ χτυπήσωμε τρεῖς Γερμανοὺς στὸ (γ)Καλλικράτη.

Οἱ Καλλικρατιανοὶ δὲν ἐσυμφωνήσανε. Ἀλλὰ ἐφύγανε εἴκοσι (20) ἄνδρες ἀποῦτονε ἀπὸ τὸ (γ)Καλλικράτη καὶ σιμώσανε κοντὰ στὸ χωριγιό τους γιὰ νὰ μάθουνε τί ἀκριβῶς ἔχει γίνεῖ.

Τὸ μέσον δὲν ἦρθε νὰ φθάσῃ μέχρι τὴ μία ἢ ὥρα.

Ἐτότε εἶπα στό (ν)Τόμ ὅτι πρέπει νά φύγομε καί νά ματαιώσουμε τήν ἀποστολή αὐτή, διότι εἶναι πολύ ἐπικίνδυνο τό νά κάθομέσταν ἐκεῖ.

Ὁ Τόμ ἐπίμενε ὅτι ἡ διαταγή ἦτον ὅτι ἅ' δέν ἔρθῃ τσί δυό (2) τοῦ Ὀχτώβρη τό θράδυ τό μέσον θά - ν - ἔρθῃ τσί τρεῖς (3) τό θράδυ. Κι ἂν δέν ἔρθῃ τσί τρεῖς (3) τό θράδυ θά - ν - ἔρθῃ τσί τέσσερις (4) τό θράδυ. Τότε μόνο μποροῦμε νά ματαιώσουμε τήν ἀποστολή μετά τσί τέσσερις (4) Ὀχτωβρίου τό θράδυ.

Τοῦπα ὅτι:

— Ἐγώ ἔχω διακόσους (200) ἄνδρες ἐδῶ καί δέ μπορῶ νά τσί πάρω στό λαιμό μου. Θά φύγω καί δέ μέ ὁ διαφέρνει ἡ ἀποστολή.

Αὐτός ἔμεινε.

Ὅταν ἐξεκίνησα καί ἀπομακρύθηκα πεντακόσα μέτρα, ἐσφυρίζανε.

Ἐπερίμενα, καί τότε εἶχε στείλει ἕνα - ν - ἀγγελιοφόρο καί μοῦ λέει νά περιμένω, θάρθουνε κι αὐτοί.

Περιμέναμε ἀπόξω στό Ροδάκινο. Ἦρθανε ἐκεῖ.

Στό Ροδάκινο

Ἐπροχωρήσαμε νά τραθήξομε πρὸς τὰ Σφακιανά βουνά, πρὸς τή Σκαλωτή.

Ἐπεράσαμε τό Ροδάκινο καί βαδίσαμε δυτικά τοῦ Ροδάκινου καί σταματήσαμε σέ ἕνα νερό νά ἀναπαυθοῦμε καί νά κάνομε προσκλητήριο.

Ἔστειλα ἀπό κεῖ συνδέσμους καί εἰδοποιήσανε στή Σκαλωτή, σέ ποῖο σημεῖο θά εὐρισκόμαστε νά μᾶς - ε - φέρουνε τρόφιμα,

Ἀπὸ τή Σκαλωτή ἦτον ἡ καταγωγή τῇ μάνας μου.

Κάνομε προσκλητήριο, ὅπου ἐγίνονταν μέ ἀριθμούς, καί λείπει ἕνας. Ὁ ἕνας αὐτός ἦτον ὁ Μανόλης ὁ Ντισμπιράκης.

Δέν μποροῦσαμε νά τόν - ε - βροῦμε, διότι ἐβαροκοιμούντανε, διότι εἶχε ἐξαγκληθεῖ ἀπὸ τὰ στραπάτσα πού τοῦ εἶχανε κάμει οἱ Γερμανοὶ κατὰ τή σύλληψή (ν)του ἐνωρίτερα.

Ἐδιέταξα καί ἔμεινε ἐκεῖ ὁ Ἀντρέας ὁ Πέρος κι ὁ Σουρῆς ὁ Νικολῆς. Ἐημερώνοντας νά ψάξουνε ἐκεῖ στίς μερθιές καί στίς σφάκες νά τόν - ε - βροῦνε καί νά τόν - ε - φέρουνε πρὸς τή μεριά τῇ Σκαλωτῆς καί μεις θάχαμε παρατηρητές νά τός - ε - μιλήσουνε συνθηματικά γιά νά μᾶς - ε - βροῦνε.

Ἀπὸ κεῖ ἐπροχωρήσαμε καί ἐφθάσαμε εἰς θέση Μανικά, περιφερείας Σκαλωτῆς. Ἡ θέση αὐτή εἶναι κοντά στή θάλασσα καί σέ λίγη ἀπόσταση δημιουργοῦνται τὰ βουνά. Ἐκεῖ ἐσταματήσαμε. Ἐκεῖ μᾶς ἐφέρανε φαί ἀπὸ τή Σκαλωτή.

Τό πρωῒ ξημερώνοντας τίς τρεῖς (3) Ὀχτωβρίου 1943 εὐρήκανε τό Μανολιό ὁ Σουρῆς μέ τό (μ)Πέρο, τό ξυπνήσανε καί φύγανε πρὸς συνάντησή μας.

Τό Μανολιό τός εἶπε.

— Βαδίζετε, θά πλυθῶ κι ἔρχομαι.

Τό Μανολιό ὁμως ἀποκοιμήθηκε. Οἱ ἄλλοι εἶχανε ἀπομακρυνθεῖ.

Κατὰ τήν ἀπομάκρυσή (ν)τος ἀπὸ τή θέση πού ἐφήκανε τό Μανολιό δυό χιλιάδες μέτρα, οἱ Γερμανοὶ εἶχανε βγεῖ ἀπὸ τή θάλασσα κι ἀρχινῆσανε τούς πυροβολισμούς.

Ἀκούοντας τό Μανολιό τσί πυροβολισμούς ἐξύπνησε κι ἔφυγε τό ἀντίθετο. Ἐνῶ ἤπρεπε νά βαδίσει πρὸς δυσμάς, ἐβάδισε πρὸς νοτιοανατολικά.

Ἐτραματίστηκε ἀπὸ τούς Γερμανούς, ἀλλά διέφυγε καί ἐπῆγε σέ ἕνα χωριό τῇ Ρεθύμνης.

Κατὰ τό διάστημα αὐτό τῶν ὀλίγων ὥρων μετά ἡ πού τή μάχη τῇ Καλῆς Συκιᾶς, οἱ Γερμανοὶ ἐκαίγανε τὰ χωριά καί εἶχανε κάψει τή (γ)Καλή Συκιᾶ καί δεκατρεῖς γυναῖκες γριές καί θαρεμένες καί λουχοῦνες ἀπὸ εἶχανε μείνει.

Αὐτές τσί πράξεις, τὰ καψίματα καί τσί σκοτωμούς, τσί κάνανε οἱ Σοῦμπεριτές οἱ Κρουσανιώτες μέ ἐπικεφαλῆς τό Σοῦμπερ'.

Εἶχεν ἀνάψει τότες τό κάψιμο καί τό τουφέκισμα τῷ (μ)πολιτῶν στό Νομό Χανίων.

Ὅπως ἔμαθα εἶχαν τρομοκρατηθεῖ καί στό Ρέθεμνος.

Ἐπεθλάσανε τό Μανολιό τό Ντισμπιράκι, τό ἐπίδεν ἕνας γιαντρός, τό βάλανε σ' ἕνα φοῦρνο μέσα καί κατόπιν ἀποφάσισαν νά τό παραδώσουνε στίς Γερμανούς, διότι ὑποθέσανε, ὅτι ἴσως νάτονε πράχτορας τοῦ Σοῦμπερ', τῷ Γερμανῶν, καί νά παίξει μηχανή.

Τό παιδί τό παραδῶκανε στίς Γερμανούς.

Ἀμα ἀνάρρωσε ἐδιαβεβαιωθήκανε ὅτι ἦτον τό Μανολιό τό Ντισμπιράκι, ὅπου τός εἶχε φύγει ἀπὸ τὰ χέρια (ν)τος μέσα, καί τό ἐχτελέσανε.

Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Ντισμπιράκη.

Κυκλώνονται ἀπὸ παντοῦ

Κατὰ τσί τρεῖς τό ἀπόγεμα τῆς ἴδιας ἡμέρας εἶχαμε παρατηρητὴ πρὸς τή θάλασσα τόν Ἀστρινό (γ)Ἰατράκη ἀπὸ τσί Κάτω Ἀσίτες.

Μᾶς εἰδοποίησε ὅτι «Γερμανοὶ πολλοὶ ἔρχονται ἀπὸ τή θάλασσα».

Μετά δέκα λεπτά ἦρθε ἄλλος ἀγγελιοφόρος ἀπὸ τό θόρειο μέρος τῶν βουνῶν κι ἀπὸ τή Σκαλωτή, ἀπὸ τό νότιο μέρος, καί μᾶς εἶπαν ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐξερευνοῦνε τὰ βουνά, μεγάλες δυνάμεις, καί ὅτι κρατοῦνε τό πέρασμα τοῦ Καλλικράτη καί τό πέρασμα τῇ Νίμπρος.

Οἱ δυνάμεις μᾶς ἐτότες περίπου ὑπολόγισα πῶς ἦτον διακόσοι (200) ἄνδρες. Δέ (ν)ξέρω ἀριθμὸ ἀκριθῆ, διότι εἶχανε καί νέοι ἔρθῃ, οἱ ὅποιοι δέν εἶχανε γραφεῖ στή δύναμη.

θεϊ. Αυτό τό μονοπάτι βγαίνει στό ἀνατολικό μέρος τσῆ Σκαλωτῆς. Ἀπό κεῖ μπορείτε νά φύγετε καί νά πιάσετε τή θάλασσα κι ἀπού τή θάλασσα θά βαδίσετε καί θά φτάξετε κοντά στή Χώρα τῶ Σφακιῶ καί θά βγεῖτε στό (μ)Πόρο τῶ (γ)Καλῶ Λάκκω, στό σπήλιο. Αυτό ὅμως πρέπει νά ναι κατεχάρης ἐκεῖνος πού θά σᾶς - ε - περάσει.

Λέει ὁ Κατσιᾶς.

- Ἐγώ τό μέρος τό ξέρω καί τοῦ δέτη τό μονοπάτι καί μπορῶ νά τσι περάσω.

Τό βράδυ ἐφύγαμε, ἐπεράσαμε τό δέτη αὐτό, ἐφτάξαμε καί κατεθήκαμε ἀπού τό δέτη, ἀλλ' ἀπό κάτω πού πιάνομε πλιά μέρη ὁμαλά ἀκούστηκε ὁ θόρυβος ἀπού τούς Γερμανούς καί βάλανε μέ τά πολυβόλα χῶρις νά γνωρίζουνε τί ἦτονε.

Ἐκεῖ ἐτραματίστηκε ἓνα (μ)παιδί, Νικολῆς Τσιγδίνης νομίζω λέγεται, ἀπού τή Σκαλωτή. Τόν ἐπιδέσαμε ὄχι μέ ἐπίδεσμο, μέ τό ποκάμισό (ν)του. Τό τραῦμα ἦτονε ἀλαφρύ.

Ἐκαθίσταμε ἐκεῖ περίπου μιάμιση ὥρα γιά νά ξεγνοιάσουνε οἱ Γερμανοί.

Λέω τοῦ Νικολῆ.

- Ἄμα θά φύγομε καί ὑπολογίζεις πῶς εἴμαστε περασμένοι, θά σύρεις φωνή γιά νά ρθουνε νά σέ βροῦν ἐδῶ καί θά πεῖς, ὅτι ἐκατέβαινες ἀπού τό κοπάδι σου καί τραματίστηκες.

Ἔτσι κι ἔγινε.

Ἐπεράσαμε καί ἐφθάσαμε κοντά στή θάλασσα. Ἀπού τή θάλασσα ἐπήραμε πρὸς βορά καί φθάσαμε στό (μ)Πόρο τῶ (γ)Καλῶ Λακκῶν, στή σπηλιά.

Ἀπό κεῖ μᾶς ἐπερίλαβε ὁ Μανουῖος Ντουρουντοῦς ἀπού τ' Ἀσκούφου. Ἐνεβήκαμε στίς Καλούς Λάκκους καί ἐκεῖ ἦρθενε κι ὁ Καρκάνης ὁ Μανουῖος, ὁ ὁποῖος ἦτονε ὁπλαρχηγός ἢ μᾶλλον ἀρχηγός τῶν ὁμάδων τοῦ ἀσυρμάτου, πολύ καλός πατριώτης, καί τό Νικολιό ὁ Τσάπας ἀπού τή Νίμπρο.

Ἔστειλα τό Νικολιό Τσάπα καί τοῦ λέω.

- Θά πᾶς μέχρι τό (γ)Καλλικράτη νά μάθεις τί γίνεται καί νά γυρίσεις νά μοῦ πεῖς.

Ἐκεῖ εἴχαμε πλήρη τροφοδοσία ἀπού τό Μανουῖο Καρκάνη.

Ἐκεῖ εἴχαμε πλήρη τροφοδοσία ἀπού τό Μανουῖο Καρκάνη. Ὅμαδες κρούσεως, ὁργανωμένες ὁμάδες, δέν ὑπῆρχε οὔτε μία εἰς τό Νομό Χανίων. Ὑπῆρχε μόνο μίαν ὁμάδα καλῶς ὁργανωμένη ἀπού τ' ἀδέρφια Πατεράκη ἀπού τή (γ)Κίσσαμο.

Ἦρθανε τά παιδιά αὐτά εἰς τσι Καλούς Λάκκους.

Μοῦ εἶπανε ὅτι ἔχουνε τή (μ)πληροφορία ὅτι στά Μεσκλά θά πάει ὁ Σοῦμπερ' μέ τό σῶμα (ν)του.

Τότε ὁ Σοῦμπερ' μέ τό σῶμα (ν)του, Τζουλιάδες καί λοιπούς, ὅλοι αὐτοὶ Ἡρακλειῶτες, Κρουσανιώτες, εἶχενε κάμει μεγάλες θαρραρότητες καί καψίματα στό Νομό Χανίων καί μέρος τσῆ Ρεθύμνης.

Τοῦπα λοιπόν ὅτι:

- Ἐάν εἶναι δυνατόν καί ξέρεις τή ἡμερομηνία πού θά πᾶνε στά Μεσκλά οἱ γκεσταπιτίτες, θά μπορούσαμε νά κατεβοῦμε καί μεῖς νά σᾶς - ε - βοηθήξομε νά τσι ἐξοντώσομε.

Μοῦ λέει.

- Εἶναι πολύ βοηθητικό τό μέρος τῶ Μεσκλῶν, ἀλλά δέ χρειάζεται νά κατεβεῖς ἐσύ, ἀλλά θά μᾶς - ε - δώσεις ὀρισμένους ἄνδρες καί ἐμεῖς θ' ἀναλάβομε τήν ἐπιχείρηση αὐτή.

Τὸς εἶπα.

- Ὅταν προσδιορίσετε τήν ἡμέρα πού θά πᾶνε, εἰδοποιήσετε νά ρθουνε οἱ ἄνδρες καί πού θέλετε νά σᾶς τσι στείλω.

Ἐφύγαμε ἀπό κεῖ.

Ἡ ἐπιχείρηση ἐπραγματοποιήθηκε καί ἐκεῖ ἐχτυπήσανε οἱ Πατεράκηδες, οἱ ἀδερφοὶ Πατεράκηδες, τσι ἀρχηγούς, ἄς τσι ποῦμε ἔτσι, τῶν γκεσταπιτῶν καί ἀπό τότε οἱ γκεσταπιτίτες ἀποθαρρυνθήκανε, διότι ἐσφαγήκανε ἐφτά μέσα στά Μεσκλά, καί ἐμετακινηθήκανε καί πήγανε εἰς τή Στερεά Ἑλλάδα, στή Θεσσαλονίκη.

Κατά τή (μ)παραμονή μου στοῦς Καλούς Λάκκους μ' εἰδοποίησαν ὀρισμένοι παράγοντες Σφακιανοί, ὅτι ὁ Κατσιᾶς πρέπει νά φύγει ἀπό κοντά μου, διότι ὁ ἀδερφός του εἶχενε καταγγεῖλει ὡς πρόεδρος τσῆ Χώρας Σφακιῶν ὀρισμένους ἀθῶους καί τσ' εἶχανε ἐχτελέσει οἱ Γερμανοί καί ὅτι κατόπιν ἐμάθαν οἱ Γερμανοί ὅτι ἡ καταγγελία αὐτή ἦτονε ψεύτικη κι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦτον ἀθῶοι καί συλλάβανε καί τόν ἀδερφό τοῦ Κατσιᾶ, τό Γιῶργη, ὡς πρόεδρο, καί τόν ἐχτελέσανε.

Μοῦ λένε ὅτι:

- Πρέπει νά διώξεις τό (γ)Κατσιᾶ καί νά μείνεις μόνος σου.

Ἐκεῖ ἐκάθισα εἰκοσιδύο μέρες.

Ἦρθαν οἱ Γερμανοί, δέ (ν)ξέρω πό πού εἶχανε τή (μ)πληροφορία πῶς εὐρισκόμουνε ἐκεῖ, καί ἐκυκλώσανε τό μέρος, περίπου δύο χιλιάδες Γερμανοί.

Οἱ Καλοὶ Λάκκοι εἶναι δάσος μέ νερά καί τελειώνει τό δάσος στίς πρόποδες τῶ Λευκῶν Ἀορίων.

Ἡμεθα κυκλωμένοι, εἶχανε σκυλιά, ἐρευνούσανε τό δάσος κι ὅπου δέν ἐμπορούσανε νά μποῦνε, ἐβάζανε φωτιά.

Εὐτυχῶς κατά τό βράδυ ἀρχίνηξε μιά ραγδαία βροχή καί οἱ Γερμανοὶ ἐσταματήσανε τήν ἐρευνα.

Ἀποφασίσαμε νά φύγομε.

Κυκλωμένος στό δάσος

Στό Κλίμα

Ἐφύγαμε ἀπὸ τὰ Λευκά Ὅρη καὶ προχωρήσαμε καὶ ἑκατεθήκαμε στὸ Κλίμα, στὸ βορινὸ μέρος τῶ Χανίων. Ἐφθάσαμε τοῦ Κουρνά τῇ λίμνῃ. Ἐκεῖ μᾶς εὗρηκε ὁ Θεοχάρης ὁ Σαριδάκης.

Στὴν Ἀσὴ Γωνιά

Ἐφύγαμε ἀπὸ κεῖ καὶ περάσαμε στὴν Ἀσὴ Γωνιά. Ἐκεῖ ὁ Κατσιᾶς ἔφυγε γιὰ νὰ πάει νὰ κυττάξει γιὰ τὴ (ν)τύχη τῶ (μ)παιδιῶ (ν)του.

Τὸ βράδυ ἐπήραμ' ἓνα τσομπάνο ἀπὸ τὸ βουνό καὶ μᾶς ἐπέρασε σ' ἓνα σημεῖο, ὅπου ἔπρεπε νὰ θαδίσουμε γιὰ τὸ Βιλανδρείδο.

Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, πού τὸ σημεῖο πού ἐφθάσαμε, μᾶς ἐπῆγε ὁ τσομπάνος, ἀνάλαβε ὁ Θεοχάρης ὁ Σαριδάκης ὡς ὁδηγός.

Σέ μιὰν ἀπόσταση περίπου πεντακοσίων μέτρων ἦπενε ὅτι ἔχασε τὸ δρόμο.

Ἀνάλαβε ὁ Γεώργιος Νιργιανός νὰ ἐξερευνήσει τὸ μέρος, διότι παλαιότερα ἦκανε ἐκεῖ ἐμπόριο.

Ἐξερεύνησε τὸ μέρος καὶ ἤρρηκε τὸ δρόμο πού θὰ πήγαινε γιὰ τὸ Βιλανδρείδο.

Στὸ Βιλανδρείδο

Ἐφθάσαμε στὸ Βιλανδρείδο, ἐσταματήσαμε ἀπόξω στὸ χωριό.

Ἐπρεπε νὰ θροῦμε ψωμί, διότι δὲν εἴχαμε. Δέν εἴχαμε κανένα γνωστό, δέν εἶχε κανεὶς μας ἐκεῖ.

Δέν ἐγνωρίζαμε ἂν ἦτονε Γερμανοὶ στὸ Βιλανδρείδο ἢ ὄχι.

Ἐπρεπε ἀπὸ τὸ Βιλανδρείδο νὰ περάσουμε νὰ πάμενε τοῦ Κουταλά τῇ μάντρα, στ' Ἀγκουσελιανὰ, Νομός Ρεθύμνης. Καὶ ὁ Βιλανδρείδου εἶναι Νομός Ρεθύμνης.

Βγάλαμε τὴν ἀπόφαση, ὅτι πρέπει νὰ θροῦμεν ἓνα σπίτι ἐμφανίσιμο νὰ ζητήσουμε ψωμί. Δέν ἐγνωρίζαμε ἂν ἦτονε Γερμανοὶ στὸ χωριό αὐτό ἢ ὄχι.

Ἐμπήκαμε στὸ χωριὸ μέσα, ἐκυκλώσαμε ἓνα σπίτι, τὸ ὁποῖο ἐφαίνονταν ὅτι ἦτονε νοικοκυρόσπιτο καὶ εἶχενε φωτιές μέσα στὸ σπίτι, στὴν αὐλή, ὅπου θγάνανε ρακή.

Ἐχτυπήσαμε στὸ σπίτι καὶ παρουσιάστηκε ὁ Στάθης ὁ Λουκάς, ὁργανωμένος στὴ (γ)κατασκοπεία, καλὸς πατριώτης καὶ γνωστός μου, τὸν ὁποῖο δέν ἐθυμούμουν.

Μόλις μᾶς εἶδενε μοῦ λέει.

– Καλῶς ὀρίσετε, Μπαντουθᾶ.

Καὶ ἐκεῖ ἐδώκαμε γνώρα, ἐστεγνώξαμε, διότι ἡμασταν ὄγροί, ἐπήραμε ἀρκετὸ τροφίμα καὶ ὁδηγὸ νὰ θαδίσουμε γιὰ τ' Ἀγκουσελιανὰ.

Τὸν - ε - ρωτοῦμε ἂν ἔρχονται Γερμανοὶ, καὶ μᾶς - ε - λέει.

– Ἐρχονται Γερμανοὶ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα κι ὕστερα, ἀλλὰ τὸ μέρος

τῶχουνε κυκλωμένο σέ δυὸ - τρία κλοιά καὶ πρέπει νὰ περάσετε μέ μεγάλη προσοχή καὶ γιὰ νὰ πετύχετε νὰ περάσετε δίχως ἐπεισόδιο πρέπει νὰ μπεῖτε στὸ ργνάκι καὶ νὰ θαδίσετε περίπου δέκα χιλιόμετρα ἓνα (μ)ποτάμι ἐδῶ. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα εἰστε ἔασφαλισμένοι γιὰ νὰ φτάξετε στ' Ἀγκουσελιανὰ.

Στ' Ἀγκουσελιανὰ

Μᾶς ἐφοδίασε ψωμί, μᾶς ἤδωκε τὸν ὁδηγὸ καὶ ἐπροχωρήσαμε στ' Ἀγκουσελιανὰ.

Ἐκεῖ εὗρηκαμε τὸ Στελιανὸ τὸ (γ)Κουταλά, ἀξιωματικὸ τοῦ στρατοῦ, ταγματάρχῃ. Εἶχε ὁργανωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὸν Ἀγώνα. Φίλος μου παλαιός.

Ἡ διαδρομὴ αὐτὴ γίνεται τὸ δεύτερο δεκαήμερο Νοεμβρίου.

Στὸ Ἄνω Μέρος

Ἀπὸ τοῦ Κουταλά ἀπὸ τ' Ἀγκουσελιανὰ μᾶς ἐπερίλαβε ὁ Ἀντρέας Πέρος καὶ ἐθαδίσουμε γιὰ τὸ Ἄνω Μέρος, ἐπιστροφή γιὰ τὸ Ἡράκλειο.

Περνώντας ἀπὸ τὸ Ἄνω Μέρος μᾶς ἐπερίθλαψε καὶ μᾶς ἐπροσδιόρισε σημεῖο ποῦπρεπε νὰ μέינוμε ὁ γιατρός Κατσαντώνης κι ὁ παπᾶς Κυριάκος.

Ἐκεῖ ἐπήραμε σύνδεση μέ τὸν ἀσύρματο, τὸν ὁποῖο διεύθυνε ὁ Τόμ, καὶ μέ τὸν Ἀντώνη Ζωϊδάκη.

Ἐκεῖ ἐκαθίσαμε περίπου δώδεκα μέρες.

Διαταγὴ νὰ φύγει γιὰ τὴ Μ. Ἀνατολή

Μοῦ εἶπε ὁ Τόμ ὅτι:

– Ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ πᾶς στὸ Στρατηγεῖο Μέσης Ἀνατολῆς, οἱ ὅποιοι σέ ζητοῦνε, διὰ νὰ δοῦμε μέ τί τρόπο θὰ ὁργανώσουμε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τὴν ὑπαίθρο καὶ πρέπει νὰ πᾶς ὅπωςδήποτε στὴ Μέση Ἀνατολή.

Ἐσυμφώνησα.

Γράμμα στὸ Γιάννη Ποδιᾶ

Ἐστεῖλα ἓνα γράμμα στὸν ἀδερφό μου τὸ Γιάννη καὶ τὸν ἐνημερώνω, ὅτι θὰ πάω στὴ Μέση Ἀνατολή καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού θὰ λάβει τὸ γράμμα μου ἀναλαβαίνει τὴν Ἀρχηγία τῶν ὁμάδων.

Ἐστεῖλα κι ἓνα γράμμα στὸ (μ)Ποδιᾶ καὶ τοῦ λέω:

«Πάω στὴ Μέση Ἀνατολή γιὰ δέκα μέρες γιὰ ὑπηρεσιακοὺς λόγους. Ἀπὸ σήμερον θὰ πειθαρχεῖς στὸ Γιάννη τὸ Μπαντουθᾶ, τὸν ὁποῖο διόρισα καὶ Ἀρχηγὸ τῶν ὁμάδων μας».

Γράμμα στὸ Γιάννη Μπαντουθᾶ

Γράφω τοῦ ἀδερφοῦ μου τοῦ Γιάννη, ὅτι πρέπει νὰ στεῖλει τὸν γιατρό τὸ Μανόλη, τὸ γιό (ν)του, εἰς τὸν Ἅγιο Σάββα μέ τὸ Γρηγόρη τὸ Χναράκη, ὅπου θὰ γίνῃ ἡ ἀποβίβασή μας γιὰ τὴ Μέση Ἀνατολή. Τοῦ γράφω, ὅτι νὰ ἀποφεύ-

γουνε τό χτύπημα τῶ Γερμανῶν. Ἐγὼ θά γυρίσω γρήγορα. «Τό θέμα νά τό χειριστεῖς πολιτικά, διπλωματικά. Μήν ἐπηρεάζεσαι ἀπού τσί διαταγές τῶν Ἑγγλέζω, οἱ ὅποιοι θέλουνε νά παρουσιάσουνε τόν Ἀγῶνα μονοπωλιακῶς γιά δικοῦ (ν)τος».

Ὅσο μπορεῖτε νά ἀποφύγετε νά χυθεῖ αἷμα, διότι εἶναι ἄσκοπο. Οἱ Γερμανοί ἔχουνε χάσει τό (μ)πόλεμο, χρειάζεται ἄλλος ἐλιγμός. Ἐγὼ θά - ν - ἔρθω τό συντομότερο, διότι δέν ἤθελα νά πάω στή Μέση Ἀνατολή, καί νά δοῦμε ἄν - ε - (μ)πάω μέχρι τή (ν)τελευταία στιγμῇ. Πάντως μέχρι τώρα εἶναι ἀπόφασή μου πῶς θά πάω.

Χειρίσου τό θέμα, ὅπως σοῦ γράφω».

Ἐφθάσαμε στό σημεῖο ὅπου ἤθελα - φύγομε γιά τή Μέση Ἀνατολή τσ' εἰκοσιοχτῶ (28) Νοεμβρίου 1943.
Ἐκεῖ εἶχα μετανοήσῃ γιά νά πάω στή Μέση Ἀνατολή.
Δέν ἤθελα ὁμως νά τό ἀνακοινώσω στούς ἄνδρες μου.

Ἐκεῖ εὑρηκα καί τό γιατρό. Ἐπρεπε νά φύγομε ἀπό κεῖ σαρανταδύο ἄνδρες, μέ νοῦμερα ἓνα, δύο, μέχρι τό σαρανταδύο.

Τό (γ)κατάλογο τόν ἐκρατοῦσε ὁ Γρηγόριος Χναράκης νά μιλεῖ τά ὀνόματα, ἓνας - ἓνας νά μπαίνει στό μέσον.

Ἐγὼ εἶχα τόν ἀριθμό ἓνα.

Τοῦ λέω.

— Θ' ἀρχινήξεις ἀπού τόν ἀριθμό δύο, γιατί ἐγὼ ἅμα μποῦνε οἱ ἄνδρες μου θά μείνω. Αὐτό δέ θά τό μάθουνε οἱ ἄνδρες.

Ὁ Γρηγόριος ὁ Χναράκης ὁμως μέ πρόδωσε καί εἶπε στίς ἄνδρες ὅτι «ὁ Ἀρχηγός ἔχει ἀποφασίσει νά μείνει καί δέ (μ)πρέπει νά μείνει, διότ' εἶναι διαταγή τοῦ Στρατηγεῖου νά πάει στή Μέση Ἀνατολή».

Τότες οἱ ἄνδρες ἐδιαμαρτυρηθήκανε καί μέ θάλανε καί μπήκα πρῶτος. Ἐφύγαμε σαράντα δύο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΧΤΟ

Στήν Ἡλιούπολη
Αἰγύπτου

Ἐφθάσαμε στή Μέση Ἀνατολή.
Μᾶς ἀφήσανε οἱ Ἑγγέζοι σ' ἓνα σημεῖο, τό ὁποῖο δέν ἐξέραμε οὔτε μάθαμε ποῦ ἦτονε, καί ἀπό κεῖ ἐπεριλάβανε ἐμένα καί τό Ζαχάρη τό Χαιρέτη καί μᾶς ἐτοποθέτησαν στήν Ἡλιούπολη, πού εἶχανε τήν ἔδρα τῇ Γενικῇ Κατασκοπείας γιά ὅλο τό (μ)πόλεμο.

Τήν ἐπομένη ἐζήτησα νά δῶ τούς ἄνδρες μου καί μοῦ εἶπαν ὅτι:

— Αὐτοί θά πᾶνε σέ ἄλλο σημεῖο.

Ἐδιαμαρτυρήθηκα ὅτι:

— Τούς ἄνδρες μου τούς θέλω μαζί μου.

Κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς μου ἐπήγαμε, τούς εἶδαμε καί τσί τοποθετήσαμε σέ ἓνα σημεῖο κι ὅτι εἰς αὐτό τό σημεῖο θά μπορούσα νά τσί βλέπω καθημερινῶς.

Ἐπαρέμεινα ἐκεῖ ὀχτῶ μέρες καί μετά ὀχτῶ μέρες ἐμίλησε τό ράδιο ἀπού τό Λονδίνο καί εἶπε ὅτι «ὁ Ἀρχηγός Ἐλευθέρων Ἀνταρτῶν τῇ Κρήτης βρίσκεται στό Κάερο».

Σ' αὐτές τσί ὀχτῶ μέρες δέν ἐπιτρέψανε νάρθω σ' ἐπαφή μέ κανένα οὔτε νάρθῃ κανεῖς νά μέ δεῖ.

Ὁ Βενιζέλος ὁ Σοφοκλῆς ἤστειλε τόν Ἡρακλῆ τό Μπιρλάκη, ὁ ὁποῖος ἦτονε τῇ κατασκοπείας τῶν Ἑγγλέζω, Ρεθεμνιώτης, καί ἀπάνω στοσ' ὀχτῶ μέρες τοῦ ἐπιτρέψανε καί ἐπικοινωνήσαμε.

Μοῦ λέει ὁ Ἡρακλῆς ὅτι:

— Ὁ Βενιζέλος θέλει νά σέ δεῖ.

Ἐγὼ εἶχα πάθει μίαν ἐξάγκληση καί εἶχα κατεθεῖ ἐξήντα δύο κιλά ἐνῶ ἤμουνα ὀγδόντα κιλά. Ἡ ἐξάγκληση αὐτή ἐκεῖ πού προπατοῦσα ἔπεφτα.

Ἐπρεπε νά μῶ στό νοσοκομεῖο νά κάμω μία σχετική θεραπεία.

Τήν ἐπομένη ἐσυναντηθήκαμε μέ τό Βενιζέλο τό Σοφοκλῆ, τόν ὁποῖο μέχρι ἐτότες δέ (ν)τόν ἐγνώριζα.

Ὁ Βενιζέλος εἶχεν ἀναλάβῃ τό Ὑπουργεῖο Ναυτικῶν καί τό Ὑπουργεῖο Πληροφοριῶν.

Ἐνημερώθηκα ὅτι ὑπῆρχε ἓνα χάσμα ἀναμεταξύ Βενιζέλου καί Τσουδεροῦ.

Ὁ μέν Τσουδερός ὑποστήριζε τό βασιλέα, ὁ δέ Σοφοκλῆς δέν ὑποστήριζε τό βασιλέα, κι ἔτσι ὑπῆρχε ἓνα χάος, διότι οἱ Ἀμερικάνοι ὑποστήριζαν τή γραμμῇ τοῦ Βενιζέλου καί ὁ Τσουδερός ὑποστήριζε τή γραμμῇ τοῦ βασιλιᾶ.

Ἀφοῦ ἐνημερώθηκα, ἐζήτηξα νά ἔρθω σέ ἐπαφή μέ τσί Κρουσανιώτες, τήν ομάδα τοῦ Σατανᾶ.

Ὁ Σατανᾶς ἐτότε εἶχε πεθάνῃ στή Μέση Ἀνατολή.

Δέν ἦτονε δυνατόν νά ἔρθω.

Ἐμαθα ὁμως ὅτι ὅλους τούς ἀγωνιστές, τούς ὁποῖους ἐπαίρνανε ἀπού τή (γ)Κρήτη, μόλις τσί θγάνανε στή Μέση Ἀνατολή πολὺ ἐλίγους ἐφήνανε ἐλευθέρους. Ἐφήνανε αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἦτονε συνεργάτες τῶν Ἑγγλέζω στή (γ)Κρήτη καί ἦτονε στή (γ)κατασκοπεία τῇ δικιά (ν)τος, καί τούς λοιπούς τσί πηγαῖνανε ἐκεῖ πού συγκεντρῶνανε ὅλους τσί πρόσφυγες στό σῶματα, Βουργάρους, ὅλους τσί πρόσφυγες, οἱ ὁποῖοι ἐρχόντανε ἀπό ὅλες

τισί συμμαχικές χώρες καί ἀπ' αὐτές ἐρχόντανε πολλοί, οἱ ὅποιοι ἦτον ἀγγλόφιλοι, χιλιάδες κόσμος στά σύρματα.

Ἐσυνάντησα δέ ἐκεῖ καί τό Γεώργιο Βοσκάκη, ἓνα (γ)καλό ἀγωνιστή, ὁ ὅποιος μ' ἐνημέρωσε θετικά τή γραμμή τῶν Ἑγγλέζω.

Ἐπῆγα, εὔρηκα τό (ν)Τσουδερό, τότε Πρόεδρο τῆ Κυβερνήσεως, καί τοῦκαμα παράπονα, γιατί παίρνουνε τσ' ἀγωνιστές ἀπού τή (γ)Κρήτη καί τσί συγκεντρώνουνε στά σύρματα. Αὐτή ἡ μεταχείριση τὸς ἀξίζει;

Καί μοῦ εἶπε ὁ Τσουδερός ὅτι:
- Αὐτή εἶναι γραμμή τῶν Ἑγγλέζων. Δέν μπορούμε νά τοὺς ἐπιβληθοῦμε. Εἶπα τοῦ Τσουδεροῦ ὅτι:
- Πρέπει ὅπωςδὴποτε νά βρεῖς ἓνα (ν)τρόπο, κεῖνοι πού ἐρχονται ἀπού τή (γ)Κρήτη, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιστρατεύσιμοι, νά πηγαίνουνε στό στρατό· ἐκεῖνοι πού δέ μπορούνε νά πᾶνε στό στρατό πρέπει νά βρεῖτε ἓνα (ν)τρόπο νά παραμείνουνε ἐδῶ καί ν' ἀναλάβουνε τσί μετώπισθες ὑπηρεσίες.
- Νά τό ξανασυζητήσομε, μοῦ λέει.

Ἐπῆγα κατόπιν καί ἤρρηκα καί τό Σοφοκλῆ τό Βενιζέλο.
Τοῦ διαμαρτυρήθηκα ὅτι:
- Αὐτή δέν εἶναι κατάσταση, τό νά φέρνετε τσί ἀγωνιστές ἀπού τή (γ)Κρήτη καί νά τσί κλεῖτε μέσα στά σύρματα.

Ἐσυμφωνήσαμε λοιπόν νά κάμει ἓνα λόχο ναυτικῶν νά συγκεντρώσει ὅλους αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἦτον ἀπού τή (γ)Κρήτη καί ἦτον ἐρχομένοι στή Μέση Ἀνατολή, ἀλλά εἶχανε ὑπηρετήσει πρωτότερα στ' ἀντάρτικα καί εἶχανε δουλέψει ἐναντίο τῶ Γερμανῶν.

Ἐπῆγα, τό ἀνακοίνωσα τοῦ Τσουδεροῦ.

Ἐσυμφώνησε καί ὁ Τσουδερός.

Ἀπό τότε παίρνω τό Βοσκάκη καί βγαίνω στά σύρματα μέ megafono καί φώναζα:

- Ὅσοι εἶστε ἐδῶ ἀπού τή (γ)Κρήτη νά φύγετε ὅπως μπορεῖτε καί νᾶρθετε στό Κάερο εἰς τό MINION. Ἐκεῖ θά μέ συναντήσετε. Εἶμαι ὁ Μπαντουβᾶς.

Πράγματι αὐτό ἐπέτυχε.

Ἦκαμα διαμαρτυρία στίς Ἑγγλέζους καί ἐσυμφωνήσαμε, ὅτι κάθε ἀποστολή ὅπου θά γίνεται τώρα ἀπού τή (γ)Κρήτη, ὅσους ἐρχονται θά τσί ἀναλαβαίνω ἐγώ. Καί αὐτό ἐταχτοποιήθηκε.

Προηγούμενως εἶχε ἔρθει ὁ Ἐμμανουήλ Καλοχριστιανάκης, Γενικός Γραμματέας τῆ Κρητικῆς Ἀδελφότητος Αἰγύπτου.

Πρόεδρος ἦτον ὁ Κωσταντίνος Λαγουδάκης, ἓνας καλός πατριώτης καί παραλῆς, Ρεθεμνιώτης ἡ καταγωγή (ν)του. Ρεθεμνιώτης ἡ καταγωγή τοῦ παπποῦ (ν)του. Χαρτοβιομήχανος.

Ἐσυμφωνήσαμε λοιπόν μέ τό Λαγουδάκη νά πιάσει ἓνα (ν)ξενοδοχεῖο, στό ὁποῖο νά μαζεῦνται ἐκεῖ ὅσοι ἦτον γέροι, γυναῖκες κι ἄνδρες καί αὐτός θᾶκανε τά ἐξοδα τῆ συντηρήσεως τὸς καί θά τὸς ἤδινε καί χρήματα γιά τά τσιγάρα, νά τρῶνε καί νά πίνουνε νά παραμένουνε ἐκεῖ.

Αὐτό ἐγίνηκε πολύ σύντομα.

Οἱ Ἑγγέζοι τόν...
διορίζουν Γενικό
Ἀρχηγό

Ἐγώ ἔμενα τότες στήν Ἡλιούπολη μέ τοὺς Ἑγγέζους μαζί, τοὺς ἀξιωματικούς κατασκοπείας.
Ἐκεῖ μέ ρωτοῦνε καί μοῦ λένε.
- Ἀκουσες τό ράδιο;

Λέω.

- Δέ (ν)τάκουσα.

- Ναί, εἶπενε τό Λονδίνο ὅτι χρίσαι Γενικός Ἀρχηγός τῆ Κρήτης τῶν ἀνταρτῶν. Αὐτό εἶναι μεγάλη ὑπόθεση.

Ἐγέλασα λοιπόν καί τὸς εἶπα ὅτι:

- Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, ἀλλά αὐτό δέν εἶναι γεγονός ἀπού μοῦ τό δώκετε δῶρο. Ἐγώ ἔμουνε ἡ ἀρχὴ σέ ὁλόκληρο τή (γ)Κρήτη, ἀλλά καί σέ ὁλόκληρο τό (γ)κόσμο. Ἐγώ πρωτοξεκίνησα ὡς ἀντάρτης ὁργανωμένος ἀπού τσ' ὕστερες τοῦ Μᾶη κι ἀνέβηκα στά βουνά.

Ὅταν μοῦπανε αὐτά τά πράματα οἱ Ἑγγέζοι, δέ θυμοῦμαι τά ὀνόματά (ν)τὸς ὅλων, μόνο τοῦ διευθυντοῦ τῆ κατασκοπείας Σμίθ - Χιούζ, τοῦ λέω.

- Ἐγώ πρέπει νά πάω στό νοσοκομεῖο γιά λίγες ἡμέρες.

Μοῦ λέει ὅτι:

- Ὁ βασιλιάς θέλει νά σέ δεῖ. Θά πᾶς;

Θά πάω λέω γιατί δέ θά πάω; Κι ἀπό κεῖ θά φύγω γιά τό νεσοκομεῖο.

Τό ὁποῖο εἶχε βρεῖ τό ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν νά πάω στήν Ἀλεξανδρεία, στό νεσοκομεῖο «Κοτσίκειον», διότι ἔπρεπε νά φύγω τό συντομότερο γιά τή (γ)Κρήτη.

Μοῦ ἔδωσαν λοιπόν ἓνα - ν - ἀξιωματικό Πέτρο, ἐβγήκαμε ὅξω στά μαγαζά καί μοῦ ἀγόρασανε δύο ἀλλαξές ρούχα πολιτικά. Ἀμα ἐτελείωσε αὐτό μοῦ λένε.

- Αὐριο τό πρωῒ θά πᾶμε στοῦ βασιλιά.

Πραγματικῶς τήν ἐπομένη τό πρωῒ ἐπῆγαμε στοῦ βασιλιά. Ὁ βασιλιάς μ' ὑποδέχτηκε θερμότατα.
Ἐκαθίσαμε περὶ τσί δύο ὥρες καί μέ ρωτοῦσε πῶς εἶναι ἡ κατάσταση στή (γ)Κρήτη.

Μοῦ εἶπε ὅτι:

- Τό ἔθνος σοῦ ὀφείλει πολλά. Θά μοῦ ὑποδείξεις πόσους θές ἀπού τσί δικούς σου νά τσί κάνω ἀξιωματικούς. Πότε σκέπτεσαι νά κατεβείς στή (γ)Κρήτη;

Λέω.

– Στή (γ)Κρήτη ήπρεπε νάμαι καί κατεवासμένος. Ἄλλά ἐπειδὴς ἔχω μίαν ἐξάγκληση θά πάω στό «Κοτσίκειο» νεσοκομεῖο λίγες ἡμέρες καί μετά τή θεραπεία μου θά δώ τί θά μοῦ ποῦνε οἱ (γι) Ἑγγλέζοι καί θά φύγω γιά τή (γ)Κρήτη.

Μοῦ εἶπε ὅτι:

– Θέλω νά μοῦ στείλεις τή (γ)κούρα σου.

– Ἐγώ, τοῦ λέω, μεγαλειότατε, δέ μπορῶ νά σοῦ τή στείλω. Ἐσύ μπορεῖς νά τή ζητήσεις.

– Ἀμα θγεῖς, μοῦ λέει, ἀπού τό νεσοκομεῖο θά - ν - ἔρθεις ἐδῶ, θά σ' ἐφοδιάσω, ὅπως ἐφοδίασα καί τό (μ)Πετρακογιώργη, μέ δυό χιλιάδες (2.000) λίρες γιά νά τσί διαθέσεις γιά τόν Ἀγώνα.

Τοῦ λέω.

«Δέ θέλει ὁ Ἀγώνας λεφτά...» – Ἐγώ, μεγαλειότατε, χρήματα δέ (μ)παίρνω. Διότι ἂν - ε - μοῦ δώσεις καί ἑκατό χιλιάδες (100.000) λίρες κι ἔχω κι ἐγώ ἄλλες ἑκατό καί τσί δώσω πῶς τσ' ἡστειλες ἐσύ γιά τόν Ἀγώνα, θά ποῦνε πῶς μοῦδωκες πεντακόσες χιλιάδες (500.000) λίρες. Καί δέ θέλει ὁ Ἀγώνας λεφτά, οὔτε ὄπλα. Θέλει ὑγειονομικό ὕλικό. Καί αὐτά τά χρήματα θά τά δώσετε ἐσεῖς, ὅταν ἐλευτερωθοῦμε. Ἐγώ δέ θά πάρω χρήματα.

Ἐτότες μέ συχαρήκε καί ἀρχίνησε τή συζήτηση, ἐάν γνωρίζω διὰ οἱ κουμμουνιστές τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος σκοτώνουνε τοὺς ἐθνικόφρονες καί τοὺς ἀντάρτες, οἱ ὅποιοι δέν εἶναι κουμμουνιστές, καί μοῦχε πεί ὅτι εἶχε σκοτωθεῖ ὁ Ψαρρός.

– Αὐτοί, μοῦ λέει, ὅπου ἔχουνε τήν ὀνομασία Ε.Α.Μ.

Τοῦ λέω.

– Μεγαλειότατε, θά μοῦ ἐπιτρέψεις νά μή (ν)τό πιστέψω.

Διότι πράγματι δέν ἐπίστευα ποτέ ὅτι Ἑλλήνες θά σκοτώνανε ἄλλους Ἑλλήνες, διότι δέν ἦτονε τοῦ ἴδιου κόμματος.

Τοῦ λέω ὅτι:

– Κι ἐγώ, μεγαλειότατε, εἶχα τήν ὀργάνωση Ε.Α.Μ. κι ἤμουνε καί Ἀρχηγός τοῦ Ε.Α.Μ. καί πρόεδρος τοῦ Ε.Α.Μ. Ὑπήρξανε πολλές διαφωνίες ὡς πρὸς τή γραμμή τοῦ κινήματος ἀπολευθερώσεως, ἀλλά αὐτές τσί γιοφυρώναμε, διότι γιά μένα οἱ κουμμουνιστές εἶναι πολὺ ἐλίγοι, δέν μποροῦνε νά κάνουνε ζημιὰ, καί θά μοῦ ἐπιτρέψεις νά μή (ν)τό πιστέψω.

Μοῦ λέει.

– Ὅχι, εἶναι θετικό. Θά τά ξαναποῦμε. Ἐκεῖνο πού θέλω, μοῦ λέει, θέλω νά μοῦ πεῖς τώρα τί λέει ὁ κόσμος γιά μένα.

– Θές νά πεῖς, μεγαλειότατε, γιά τή δυναστεία;

Λέει.

– Ναί, ἄς τό ποῦμε ἔτσι.

Ἐκύτταξα μέ κάποιο (ν)τρόπο νά ξεφύγω, ἀλλά τό θέμα τό ἐπανέφερε.

Τή (ν)τρίτη φορά ἀποφάσισα νά μιλήσω. Δέν ήπρεπε νά μιλήσω μέ αὐτό τό (ν)τρόπο πού θ' ἀκούσετε.

Τήν ὥρα ἐκείνη κεί εἶχενε μεζεδάκι, γλυκά κι ἐτσιμπούσαμε. Μοῦ παρουσιάζει ἓνα (μ)πακέτο ἀμερικάνικα τσιγάρα καί μοῦ λέει.

– Φουμέρνετε ἀμερικάνικα τσιγάρα;

– Στό (μ)πόλεμο, τοῦ λέω, μεγαλειότατε, ὁ φουμαδόρος φουμέρνει κι ἀγκαραθιές.

Ἀντιλήφτηκα γιατί μοῦ τῶπ' αὐτό.

Ἐπανερχεται πάλι στό θέμα τό προσωπικό (ν)του καί τοῦ λέω.

Προτείνει νά γίνει
δημοψήφισμα

– Δέ (ν)ξέρω, μεγαλειότατε, τί λέει ὁ κόσμος γιά σᾶς, διότι δέ μᾶς ἀπασχολεῖ τό θέμα τό πολιτικό καί τό πολιτειακό.

Θά σοῦ πῶ τί λέω ἐγώ. Μέσα στή (μ)ψυχή μου εἶσαι ὁ καλύτερος πατριώτης τῶν Ἑλλήνων καί ἀρχηγός. Ἀκολουθεῖς μία (μ)πολιτική, τήν ὅποια δέν ἀκολουθοῦσανε οἱ προκάτοχοί σου καί ἐκαταστράφηκε τό ἔθνος καί ἐχάσαμε τή Μικρά Ἀσία. Ἐσύ ἀκολουθεῖς μία (μ)πολιτική, τήν ὅποια ἀκολουθοῦσε ὁ γέρος Βενιζέλος, ὁ ὅποιος ἐδημιούργησε τήν Ἑλλάδα τῶν τριῶν ἡπείρων καί τῶ (μ)πέντε θαλασσῶν. Δέ συζητοῦμε θέμα πολιτειακό καί πολιτικό. Εἶναι ὅλοι σκυμμένοι ἀπό πάνω στό σῶμα τῆς Ἑλλάδος, ἀπού ψυχομαχεῖ, νά βροῦνε τρόπο νά τήν ἀναρρώσουνε, νά ἐπανεέλθῃ στή ζωή. Μήν ἀποφασίσεις, μεγαλειότατε, νά κατεβεῖς στήν Ἑλλάδα χωρίς δημοψήφισμα. Ἐγώ θά σέ καταπολεμήσω. Δέ (γ)καταπολεμῶ τό (γ)καλό πατριώτη, τό βασιλέα τό Γεώργιο, καταπολεμῶ τή δυναστεία, ἡ ὅποια ἐκομμάτισε τόν Ἑλληνικό λαό καί ἐπάθαμε τόσα δεινά. Ἐάν ἔρθεις μέ δημοψήφισμα καί κυβερνήσεις ἀμερόληπτα τόσο γιά τσί βενιζελικούς ὅσο καί τσί λαϊκοὺς καί τσί κουμμουνιστές, ἐτότες θά - ν - ἔρθω νά φιλήσω τό χέρι σου καί θά γενῶ δικός σου καί θά σοῦ ζητήξω συγγνώμη.

Δέ μέ ἀπάντησε.

Μ' εὐχαρίστησε καί ἔφυγα.

Αὐτή ἡ συζήτηση ἔγινε περίπου τσί εἴκοσι (20) τοῦ Δεκέμβρη.

Ἀπ' αὐτή τή συζήτηση καί τή ἀπάντηση ποῦδωκα τοῦ βασιλεως, ὅπως ἀντιλήφτηκα ἀργότερα, δέν ἐθέλανε νά μέ στείλουνε στή (γ)Κρήτη, διότι ὅλοι οἱ Ἑγγλέζοι, οἱ ὅποιοι ἐκάνανε τσί μεταφορές καί ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐστέλνανε ὡς κατασκόπους καί ἀσυρματιστές στά διάφορα μέτωπα τῶν ἀνταρτῶν τῆς Ἑλλάδος, ἦτον ὅλοι τσ' Ἰντέλλιτσεσ Σέρβις καί ὁ βασιλέας ὅπως ἔμαθα ἀργότερα ἦτονε μέλος τσ' Ἰντέλλιτσεσ Σέρβις. Καί εἶχενε ὑποχρέωση νά τόν ἐπαναφέρει ὡς βασιλέα διὰ νά ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα τῆς ἡ Ἀγγλία.

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

Ὁ Ἀρχισυμμορίτης Μπαντουβᾶς ἐγκατέλειψε μετὰ τῆς σωματοφυλακῆς του τὴν Νῆσον. Οὕτως ἡ Κρήτη ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸ πονηρὸν αὐτὸ ὑποκείμενον, τὸ ὁποῖον προεκάλεσε τόσα δεινὰ εἰς τὸν φιλήσυχον πληθυσμόν. Ἐὰν ἐχίρουν τόσαι γυναῖκες καὶ ἐὰν ἀπορφανίσθουν τόσα παιδιά, αἷτιος εἶναι ὁ ἐγκληματίας αὐτός.

Ὁ ἀγὼν ἐναντίον τῶν ὑπολειμμάτων τῆς συμμορίας τοῦ συνεχίζεται μὲ ἀμετάκλητον σκληρότητα.

Πρὸς τὸν φιλήσυχον πληθυσμόν τείνω ἐκ νέου τὴν χεῖρα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν μιᾶς τακτικῆς, τοῦ ἀτοῦρου καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν ἐγγυωμένης ζωῆς.

Τὰ πρῶτα μέτρα ἐλήφθησαν. Αἱ ἀπηγορευμέναι ζῶναι εἰς τὰς περιοχὰς τῶν συμμοριῶν καταργοῦνται. Ἡ κατάστασις τοῦ σχετικῶς ἀπόρου πληθυσμοῦ θὰ βελτιωθῇ διὰ μεγαλοψύχων μέτρων κοινωνικῆς προνοίας. Ποιοῦμαι ἐκκλησίαν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχετικοῦ τοῦ πρὸς τὸν εὐκατάστατον πληθυσμόν τῆς Κρήτης, ὅπως διὰ προαποτικῶν ἐράνων συμβάλῃ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ἐνεργοῦ ἀλληλεγγύης. Συνεισφορὰ εἰς χρεῖμα καὶ εἰς εἶδη δύνανται νὰ παραδίδωνται εἰς τοὺς Νομάρχας.

Πλὴν τούτου καλεῖται ὁ φιλήσυχος πληθυσμός νὰ υποστηρίξῃ δι' ἀπάντων τῶν μέσων τὸν ἀγῶνα τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ ἐναντίον τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, τοῦ παγκοσμίου τούτου ἐχθροῦ τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς οἰκογενείας, τῆς θρησκείας καὶ τῆς εἰρηνικῆς ζωῆς.

Ὁ Γερμανικὸς Στρατὸς εἶναι φίλος τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ, ὅπως ἡ ὡραία αὕτη Νῆσος καταστῇ ἐκ νέου θέατρον πολέμου, ἢ τόπος ταραχοποιοῦ δράσεως τῶν συμμοριτῶν, τῶν ἐχθρῶν τούτων τοῦ λαοῦ.

Πᾶς, παρέχων τὴν βοήθειάν του εἰς τὸν στρατὸν κατὰ τὸν ἀγῶνα τούτον, εἶναι εὐπρόσδεκτος.

17. 11. 43

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ ἐκκλήση τοῦ Γερμανοῦ Διοικητῆ Φρουρίου Κρήτης. Τὸ ὄνομα καὶ μόνο τοῦ Μπαντουβᾶ προξενόσσε τρόπο στοὺς Γερμανούς.

Aufruf!

Der Bandenführer Panduwas hat mit seiner Leibwache die Insel verlassen. Damit ist Kreta von diesem bezahlten Subjekt befreit, das soviel Leid über die friedliche Bevölkerung gebracht hat. Wenn so viele Frauen zu Witwen und Kinder zu Waisen wurden, dann ist das die Schuld dieses Verbrechers.

Der Kampf gegen die restlichen Teile seiner Bande wird mit unerbittlicher Härte fortgesetzt.

Der friedlichen Bevölkerung reiche ich erneut die Hand zur Aufrichtung eines geordneten, die Person und das Eigentum sichernden Lebens.

Die ersten Maßnahmen sind getroffen. Die Sperrbezirke in den Bandengebieten werden aufgehoben. Das Los der ärmeren Bevölkerung wird durch großzügige soziale Maßnahmen verbessert werden. Ich appelliere zur Durchführung der letzteren Absicht an die wohlhabende Bevölkerung. ~~Die~~ ~~an~~ ~~diesem~~ ~~Werk~~ ~~tätiger~~ ~~Nächster~~ ~~Anteil~~ ~~zu~~ ~~nehmen~~. Geld- und Naturalspenden können bei den Präfecten abgegeben werden.

Darüber hinaus wird die friedliebende Bevölkerung aufgefordert, den Kampf der deutschen Wehrmacht gegen den Bolschewismus, den Weltfeind der Kultur, der Familie, der Religion und des friedlichen Lebens, mit allen Mitteln zu unterstützen.

Die deutsche Wehrmacht ist der Freund des kretischen Volkes. Sie wird nicht zulassen, daß diese schöne Insel erneut zum Kriegsschauplatz oder zum Tummelplatz volksfremder Banden gemacht wird.

Wer ihr in diesem Kampf hilft, ist willkommen!

17. November 1943.

Der Kommandant der Festung Kreta

Ἡ ἐκκλήση στὰ γερμανικά.

Αυτό δέ μέ στεναχωρεῖ.

Ἐπαναλαμβάνω, βλέπω ὅτι τό κράτος αὐτό πού λέγεται «Ἑλλάς» συνεχίζει νά ἀμείβει τσί ἀγωνιστές κατά τό (ν)τρόπο ὅπου ἀντάμειψε καί τό (γ)Κοκοτρώνη.

Δέ τσί θγατίζει ν' ἀναγνωρίζουνε τσί λαϊκοὺς ἀγωνιστές. Ἀλλά τσί θγατίζει νά δημιουργοῦνε ψεύτικους ἀγωνιστές γιά νά τσ' ἔχουνε νά τσί διευθύνουνε σά ζῶα.

Αὐτό ὅμως δέ μ' ἀπογοητεύει. Εἶναι λυπηρόν καί ἡστώνεται κάθε λογικός ἄνθρωπος ἀποχοντρία μέ αὐτή τή (ν)ταχτική τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους.

Παίρνω ἓνα (μ)παράδειγμα.

Ὅσοι Γερμανοὶ ἐσκοτώθηκανε στά θουνά, οἱ Γερμανοὶ ἀπ' τή Γερμανία ἤρθανε καί μαζέψανε τά κόκκαλά (ν)τος καί κάμανε νεκροταφεῖα.

Ἡ Ἑλλάδα γιά τοὺς ἀγωνιστές της δέν ἤδωκε καμία σημασία, οὔτε γιά τσί σκοτωμένους οὔτε γιά τσί ἀζωντανούς.

Καρκινοβατεῖ τώρα τριανταπέντε χρόνια νά ἀναγνωρίσει τσί ἀγωνιστές.

Καί κάνει ἓνας στρατηγός ἓνα σχέδιο καί τό ἐπιβάλλει καί μᾶς - ε - γράφει καί μᾶς ξαναγράφει νά κάνομε καταστάσεις καί τά κάνομε ὅλα αὐτά καί ἀργότερα ἔρχεται μετά ἓνα χρονικό διάστημα ἄλλος καί τά καταργεῖ καί ξεκινᾷ μέ τόν ἐδικό (ν)του τρόπο.

Κατ' αὐτό τό (ν)τρόπο ξεμηδενίζει τήν ἐθνική ὑπόσταση τῶν ἀγωνιστῶν καί τῶ (μ)παιδιῶ (ν)τος. Διότι τό κράτος δέν ἤδωκε ποτέ σημασία γιά τοὺς ἀγωνιστές, τοὺς ἐθελοντές ἀγωνιστές.

Κι αὐτό ἔχει μεγάλη εὐθύνη ὁ στρατός, τό Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης καί οἱ πολιτικοὶ γενικῶς ὅλοι.

Δέ (ν)τοὺς ἐνδιαφέρει τίποτε, μόνο τό πῶς νά πάρουνε τήν Ἀρχή, ὁ καθένας μέ τό (ν)τρόπο (ν)του. Τή σφραγίδα πού λέγεται Προϋπουργός.

Ἀλλά κράτη δέν ἔχουνε ἱστορία, ὅπως ἡ Ἑλλάδα, καί δημιουργοῦνε ψεύτικη ἱστορία γιά τσί μεταγενεστέρους.

Ἐμεῖς ἔχομε ἱστορία καί τή (γ)καταστρέφομε καί τή νοθεύομε καί τή (ν)ταχτοποιοῦμε νά τή (μ)παρουσιάσομε ὅπου θγαίνουνε τά μέτρα μας, ἐκείνω πού τή (γ)κάνουνε. Ἐκείνω, δηλαδή, πού τήν ἀξιοποιοῦνε μέ τό (ν)τρόπο πού γίνεται μέχρι σήμερο: Στρατηγῶν, πολιτικῶν καί λοιπῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Τό μνημεῖο τῶν 62
ἐθνομαρτύρων

Θά πῶ ὀρισμένα γεγονότα μετά τήν ἀπολευθέρωση.

Ἀπασχοληθήκαμε διά νά γίνει μνημεῖον τῶν 62 ἐθνομαρτύρων, διά τοὺς πολιτικούς καί τοὺς πνευματικούς καί οἰκονομικούς παράγοντες, οἱ ὁποῖοι ἐσκοτώσαν ο

Γερμανοὶ ὡς ἀντίποινα τό 1942.

Ἐφροντίσαμε ἐπὶ ἓνα χρόνο ὁλόκληρο νά γίνει μίαν ἐπιτροπή, νά γίνει ἓνα μνημεῖο, νά μαζέψομε τά κόκκαλά (ν)τος.

Ἐγιν' ἡ πρώτη ἐπιτροπή γι' αὐτή τήν ὑπόθεση.

Δέν ἐκάμανε τίποτε παρά τσί παραστάσεις μου, μόνο πῶς ἐκάμανε τό σκελετό τῇ ἐπιτροπῇ.

Ἐφρόντισα προσωπικῶς ἐγώ καί ἔκαμα αὐτό τό ναό πού λέγεται 62 Ἐθνομαρτύρων. Καί ἐπούλησα ἓνα χτήμα στό Σταυρωμένο πενήντα (50) στρέμματα γιά νά κάμω αὐτό, ὅπως γράφει καί ἡ πλάκα. Αὐτό ἐπάλεψα дуὸ χρόνια γιά νά τό κάμω.

Δέν ἤρρηκα καμία (γ)κατανόηση οὔτε συμπαράσταση ἀπ' τό κράτος.

Τώρα ὅμως πάει καί τό ἐορτάζει.

Τό Μουσεῖο Ἐθνικῆς
Ἀντίστασης Κρήτης

Δεύτερο: Ἐπειδὴς δέν ἐμαζέψανε τά κόκκαλα τῶ σκοτωμένων ἀπ' τά θουνά, δέν ἐφροντίσανε νά κάνουνε μνημεῖα.

Ἐφρόντισα καί ἔκαμα ἓνα Ἡρώον - Μουσεῖο Ἐθνικῆς

Ἀντιστάσεως Κρήτης γιά νά στεγαστεῖ ἡ ἱστορία καί νά περισυλλεχτεῖ ὁ ὀπλισμός καί ὅλο τό ὕλικό τῶν ἀγωνιστῶν γιά τσί μέλλουσες γενεές.

Γι' αὐτό δέν ἐπρόσφερε κανεῖς μία δεκάρα, πλην μέ ἐράνους, καί ἔδωσα καί τό μεγαλύτερο μέρος τῶ χρημάτων αὐτῶν ἐξ ἰδίων μου πουλώντας ὀρισμένα χτήματα.

Αὐτό τό 'καμα χάριν τῆς ἱστορίας, γιά νά μὴ '(μ)πομείνει τελείως νεκρά καί νά μὴ (ν)ξέρουνε τί ἔγινε κατά τό διάστημα τῆς Γερμανοϊταλικῆς Κατοχῆς.

Αὐτό σήμερο εἶναι τελειωμένο.

Ἐχει κοστίσει 6.800.000. Εἶναι μία βιτρίνα, ἡ ὁποία δέν ἔχει γίνει στό Βαλκάνια, καί τό προσφέρω στό κράτος διά νά τό συνεχίσει, νά τό ἀξιοποιήσει ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς, κι αὐτό τό θρώμικο κράτος ἀπὸ λέγεται Ἑλλάς δέ δίδει σημασία νά τό πάρει δωρεά, γιατί δέ (ν)τό θγατίζει νά ἀξιοποιηθεῖ ἡ ἱστορία, διότι ξεφτελίζονται καί οἱ ἀξιωματικοί, τό Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς

Ἀμύνης καὶ οἱ πολιτικοί, οἱ ὅποιοι ποτέ δὲν ἐδώσανε τὸ παρὸν στίσι ἀγῶνες αὐτοὺς, ἐχτός μόνο ἀπ' τὰ σαλόνια, γιὰ νὰ σκοτώνουντ' οἱ - γι - ἀθῶποι, ν' ἀξιοποιῶνται αὐτοί.

Προβλέπω ὅτι μέ αὐτὴ τῇ (ν)ταχτική πᾶμε πρὸς διάλυση καὶ ὁ Θεὸς νὰ μέ βγάλει ψοματάρη.

Πολλοὶ ἀγωνιστές ἐκαταστραφῆκαν. Ἐκάψανε τὰ σπλάχνα (ν)τος, ἐπῆραν τὰ κινήτα (ν)τος.

Αὐτὲς τσί ἐπανορθώσεις τσί λεγόμενες, τσί ἐπῆρε τὸ ἐλληνικὸ κράτος. Οἱ ἀγωνιστές δὲν ἐπῆραν οὔτε μία ἀποζημίωση. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τὸς - ε - δώσουνε τουλάχιστο ὁμολογίες, κατὰ τὴ γνώμη μου.

Τὸ κυπριακό.
Ἐκπαιδεύει στελέχη
τῆς ΕΟΚΑ

Δημιουργεῖται τὸ Κυπριακό.
Κινητοποιούμεθα νὰ ἐνισχύσουμε τὴ (γ)κατάσταση καὶ
τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Κύπρου.
Προσφερόμεθα νὰ πάμενε ἐθελοντικῶς.

Στὴν ἀρχὴ λένε «ναί» οἱ κυβερνῶντες.

Τότε ἔρχονται ἀπὸ κεῖ στελέχη, φοιτητές τῆς Κύπρου, οἱ ὅποιοι ἐσπουδάζανε στὴν Ἀθήνα καὶ ἐχπαιδεύτηκαν ἐδῶ στὴ (γ)Κρήτη μυστικά, πῶς θὰ κάνουνε τὸν ἀνταρτοπόλεμο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση. Ἐδῶ ἐδῶκανε καὶ τσί ὀνομασίες.

Αὐτοὺς τσ' ἤφερε ὁ Κώστας ὁ Μπαντουβάς, ὁ σημερινὸς βουλευτής, κι αὐτὸς ἐτότες φοιτητής.

Πήγαμε, θρήκαμε τὴ (γ)κυβέρνηση, ἐπῆγα ἐγὼ προσωπικά, μυστικά, τσί ἐνημέρωσα καὶ τὸς εἶπα ὅτι:

— Εἴμασταν ἐτοιμοὶ νὰ πάμενε μέ τρεῖς χιλιάδες ὄπλα.

Δέ μᾶς ἐπιτρέψανε παρ' ὅλα πού μᾶς ὑποσχεθήκανε.

Αὐτὰ τὰ ὄπλα ἀργότερα τὰ στείλαμε στὴ (γ)Κύπρο.

Στὴν ὁμάδα πού ἤρθε ἀπὸ τὴ (γ)Κύπρο καὶ ἐχπαιδεύτηκε ἐδῶ, ἐπικεφαλῆς ὁ Κώστας ὁ Μπαντουβάς, ὁ νῦν βουλευτής, ἐδοθήκανε καὶ τὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια σήμερο, ὅσοι εἶναι σκοτωμένοι ἔχουν ὀνομάσει ὁδούς, ὅπως εἶναι ἡ ὁδὸς Δημητρίου.

Ἐδῶ ἐδῶκανε τὰ ψευδώνυμα.

Αὐτὰ τὰ κρατεῖ ὁ Κώστας ὁ Μπαντουβάς. 22

Μετά τὴν ἐμπέδωση τῇ τάξεως καὶ τὴν ἐξουδετέρωση τοῦ κινήματος τῷ (γ)κουμμουνιστῶν ἤρθε ἕνας Γερμανὸς δημοσιογράφος.

Συνέντευξη μέ
Γερμανό
δημοσιογράφο

αντιποδοῖε.

Ἐπῆγε καὶ παρουσιάστηκε στὸ Νάθενα, τὸ (ν)τότε Νομάρχη. Τὸν Ἀντρέα τὸ Νάθενα. Καὶ ἐζήτησε μία συνέντευξη μέ τὸ Μπαντουβά τὸ Μανόλη. Καὶ ἡ ἀπάντησή (ν)τος ἦτονε ὅτι δὲν ἀναλαμβάνουνε τὴν εὐθὺν νὰ συν-

Μέ παρουσιάσανε στὸ Γερμανὸ ὡς ἀνθρωποφάγο κι ὡς αἰμοχαρὴ καὶ δὲν ἀναλαμβάνανε νὰ ἐξασφαλίσουνε τὴ ζωὴ (ν)του ἐάν ἐσυναντούμασταν, διότι θὰ σκοτώνουντανε, λέει, ὅπως μοῦ ἔπενε ὁ Γερμανός, ἀπὸ μένα.

Ὁ Γερμανός, ὁ ὁποῖος εἶχε πιαστῇ αἰχμάλωτος κατὰ τὴ μάχη τῶν Ἀλεξίπτωτιστῶν ἀπὸ μένα, ἤξερε καλὰ τὰ ἐλληνικά, εἶχε καθίσει περίπου δύο μέρες ὡς αἰχμάλωτος στὸ σπῆτι μου καὶ ἄμα δέ (ν)τόν ἐφήσανε νὰ ῥθει νὰ μέ συναντήσῃ, ἐπιδίωξε καὶ ἤρθε καὶ μέ συνάντησε μόνος του.

Ἐπῆγαμε, ἐφάγαμε στὸ σπῆτι μου.

Μοῦ κρύβει ὅτι ξέρεي τὰ ἐλληνικά. Εἶχενε ὡς διερμηνέα τὴ (γ)κόρη τοῦ Λογιάδη τοῦ Νομιάτρου, τὴν ὁποία σήμερο κρατεῖ ὁ Πλάτων ὡς γυναῖκα (ν)του.

Κατὰ τὴν ὥρα τοῦ γεύματος μοῦ κάνει μίαν ἐρώτηση τί ἰδέα ἔχω γιὰ τοὺς Γερμανούς. Μέσον πάντοτε τῆς κοπέλας.

Τὸν ἀπάντησα ὅτι ὁ γερμανικὸς λαὸς εἶν' ὁ ὑγιέστερος λαὸς τῆς Εὐρώπης, πλὴν ὅμως δέ μπορεῖ νὰ ᾿χει δικὴ (ν)του κρίση νὰ ἐλέγχει τοὺς ἀρχηγούς του. Καὶ γι'αὐτὸ σέ δύο πολέμους, ἀπὸ ἔχουνε κάμει, ἔχουνε καταστραφεῖ.

Μετά μέ παρακάλεσε νὰ τοῦ πῶς ὁργάνωσα τὸ κίνημα Ἀντιστάσεως. Καὶ πῶς εἶχα ὁργανώσει ὁμάδες κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν.

Τοῦ εἶπα.

Μοῦ λέει κατόπιν, πάλι μέσο τῇ κοπέλας.

— Θὰ ἤθελα νὰ πάω σέ ὀρισμένα σημεῖα πού ᾿δωκες μάχες ἐδῶ στὸ Ἡράκλειο.

Ἐπῆγαμε. Στὸ πρῶτο, στὸ δεύτερο, στὸ τρίτο, στὸ τέταρτο, στὸ πέμπτο. Τοῦ διέγραψα στὸ πέμπτο σημεῖο πῶς ἐγινε ἡ μάχη.

Τότε ἐμίλησε γερμανικά τῇ κοπέλας.

Καὶ ἡ κοπέλα μοῦ λέει.

— Θὰ πάω γιὰ σωματικὴ μου ἀνάγκη.

Ἄμα ἤφυγε ἡ κοπέλα, ἐσηκώθηκε ἀπάνω, μέ χαιρέτηξε καὶ μοῦ λέει.

— Ἐδῶ ἐπιάστηκα ἀπὸ σᾶς αἰχμάλωτος καὶ εἶδα τὴ μεγαλοψυχία σου. Ἐδῶ ἐχτύπησες ἀνθρώπους ἐδικούς σας, ὅπου ἐθέλανε νὰ μᾶς - ε - κακομεταχειριστοῦνε. Εἶδα μέ τί τρόπο ἐφρόντισες νὰ ἐπιδέσουμε τσί τραυματίες. Μᾶς ἐπῆρες στὸ σπῆτι σου, μᾶς ἐπεριποιήθηκες. Ἐκαθίσαν' ὀρισμένες μέρες ἐκεῖ καὶ σοῦ ᾿φήκαμε καὶ ὁμάδα γιὰ νὰ ἐχπαιδεύεις τοὺς ἀντάρτες στὸ ὄλμους, στὸ βαρὺ ὄπλισμό, ὀπλοπολυβόλα καὶ πολυβόλα, τὰ ὅποια εἴχετε πάρει ἀπὸ μᾶς. Τότες εἶπες σέ ἕνα ἀνθυπολοχαγὸ, νοσοκόμο Γερμανό, ὅτι «ἡ Γερμανία ἤκαμε λάθος νὰ καταλάβῃ τὴ (γ)Κρήτη, τὸ Γερμανικὸ Ἐπιτελεῖο ἤκαμε λάθος νὰ καταλάβῃ τὴ (γ)Κρήτη» καὶ ὅτι τὴ (γ)Κρήτη δέ (ν)τὴ καταλαβαίνανε. Καὶ σέ ἀπάντησε ὁ Γερμανὸς ἀνθυπολοχαγὸς ὅτι «τὸ Γερμανικὸ Ἐπιτελεῖο λάθη δέ (γ)κάνει». Ἐσύ, ὅχι μόνο δέ σοῦ κακοφάνηκε, μοῦ λέει, ἀλλὰ τὸν ἐσυχάρηκες, διότι πιστεύει τὴ (μ)πατρίδα (ν)του.

Μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Νομάρχης μέ παρουσίασε σ' αὐτὸν ὡς ἀνθρωποφάγο.

— Έγώ όμως, μου λέει, λίγες μέρες άπου 'καμα κοντά σου, άντιλήφθηκα τόν έσωτερικό σου κόσμο. Πρέπει νά ξέρεις, καπετάνιο, ότι τήν ιστορία θά τήν - ε - γράψουμε έμείς οί Γερμανοί, οί όποιοι σ'άς άντιμετωπίσαμε, και ύπολογίζουμε ότι ένεκα τσ' 'Αντιστάσεως τση Κρήτης τόσο κατά τό διάστημα τών άλεξιπτωτιστών, πού χάσαμε τά καλύτερά μας στρατεύματα έδω και ύποφέραμε, ύπόστημε τή (μ)πρώτη ήττα, και συνέχεια κατά τό διάστημα τής Κατοχής, ύπολογίζουμε ότι έξ αίτίας τση 'Αντιστάσεως τση Κρήτης ένενην ταπέντε τοίς έκατό έχάσαμε τό (μ)πόλεμο. Τήν ιστορία θά τή γράψουμε έμείς, δέ θά τή γράψουνε οί δικοί σας, οί όποιοι τή νοθεύουνε.

Αυτά 'ναι, κύριοι, τα καταντήματα του έλληνικού κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΧΤΟ

Δέν άνέφερα στο έξιτόρημά μου τσί συνεργάτες μου αναλυτικά, όπλαρχηγούς, ύπαρχηγούς, όμαδάρχες.

Αυτούς θά τσί αναφέρω τελευταία. Θά αναφέρω τελευταία ποιοί ήτονε κι από πού είναι ό καθένας και τί έπρόσφερε.

Θά αναφέρω δέ έτότες και τή στενή συνεργασία κι άλληλεγγύη πού είχαμε μέ τούς άριστερούς μέχρι τό τέλος του 1943.

Είμαι ύποχρεωμένος νά πω ότι έπροσέφερε πολύ μεγάλη ύπηρεσία στο κίνημα τσ' 'Αντιστάσεως, κατά τό διάστημα τση σκλαβιάς, πού πιστεύω ότι έάν δέν έπήγαινα στη Μέση 'Ανατολή στο τέλος του 1943 δέν θά - ν - είχαμε καμία διαίρεση.

Οί πολιτικοί είναι
ύπεύθυνοι του
διχασμού

Αυτή ή διαίρεση έγινε μεσολαβόντας όρισμένων πολιτικών παραγόντων.

Και όταν έγύρισα 'πού τή Μέση 'Ανατολή, αυτοί πάλι έπειθαρχήσανε. 'Αργότερα όμως μεσολαβόντας όρισμένων παραγόντων τής δεξιάς και τής άριστεράς μ'ας έδιαίρεσαν.

Οί άξιωματικοί
έσαμπούσαν τόν
'Αγώνα

Πιστεύω λοιπόν ότι, ό,τι κακά έγιναν κατά τό διάστημα αυτό δέν έχουνε καμία ευθύνη οί πολεμιστές οί άριστεροί, αλλά έχου (ν)τήν ευθύνη οί πολιτικοί τών (γ)κουμμουνιστών και όσο έχουνε και οί πολιτικοί τής 'Ελλάδος άπου τό μικρότερο μέχρι τό μεγαλύτερο. Και οί άξιωματικοί, οί όποιοι είχαν καθήκον και ύποχρέωση ν' άνεβοϋνε στο βουνό. Δέν άνεβήκανε.

Όχι μόνο δέν άνεβήκανε, αλλά έσαμποτέρνανε και τό κίνημα τών αγωνιστών, ως άντάλλαγμα νά παίρνουνε μία όκά ρύζι και ζάχαρη άπ' τσί Γερμανούς. 'Επιστεύανε άπόλυτα ότι ό πόλεμος είχε κερδιθεί υπέρ τση Γερμανίας.

Και όταν είδανε τόν ήλιο τση νίκης νά φέξει, τότες έτρέξανε δ'ήθεν νά προσφέρουνε τήν ύπηρεσία (ν)τος.

Αυτά τά 'ζησα.

Οί άξιωματικοί οί
μόνοι ώφελημένοι

Δέ θέλω νά μπω στσί λεπτομέρειες, διότι θίγω πρόσωπα, αλλά άν έρθω στην άνάγκη θά μπω, θά τσί πω.

Και οί μόνοι όπου εξυπηρετηθήκανε άργότερα είναι οί άξιωματικοί. Διότι μέ τό νόμο πού κάμανε για τήν 'Εθνική 'Αντίσταση και λένε, ότι «όποιος ύπηρετήσε στην 'Εθνική 'Αντίσταση άξιωματικός, του λογίζεται χρόνος ύπηρεσίας και του δίδεται κι άνάλογος παραπάνω βαθμός».

Και σήμερα, όπου λένε, ότι «τά παιδιά τών αγωνιστών τω σκοτωμένων, ως τό πούμε έτσι, και συνέχεια τών αγωνιστών, προτιμούνται σέ κάθε θέση». 'Αλλά αυτό παραμερίζεται και ουδείς αγωνιστής, τό παιδί (ν)του, δέν λαβαίνει τή (μ)προστασία του νόμου αυτού. 'Εχτός μόνο έάν ύπάρχει πρόταση από άξιωματικών, ό όποιος θέλει νά βάλει τό παιδί (ν)του.

Ποϋ θά πάμε;

Όλα λοιπόν αυτά μου δημιουργοϋνε μίαν άπογοήτευση. Ποϋ θά πάμε; Και ως πότε θά εργαζόμαστανε μέ αυτόν τό (μ)προδοτικό τρόπο, ό όποιος καταστρέφει τήν έννοια κάθε αγωνιστοϋ, ό όποιος, όταν ύπάρχει κίνδυνος στην 'Ελλάδα, θυσιάζεται.

Κι εκείνοι, οί όποιοι έχουν ύποχρέωση και ως πνευματικοί και ως άνθρωποι, τούς όποιους έχει τοποθετήσει τό 'Εθνος για ώρες άνάγκης, συνεργάζονται για τή (γ)καριέρα (ν)τος μέ τό (γ)καταχτητή. Και άμα νικήσουμε, θαίνουμε στον άφρό και διευθύνουνε τή (γ)κατάσταση και τοποθετοϋνε κατά τά μέτρα (ν)τος όπου θέλουνε τό (γ)κάθε έθελοντή αγωνιστή και δημιουργοϋνε ψεύτικους αγωνιστές, τής οίκογένειάς τος.

'Εξευτελίζονται οί
λαϊκοί αγωνιστές

Μετά τήν άπολευθέρωση όλες οί κυβερνήσεις έφροντίσανε μέ τί τρόπο θά ξεφτελίσουνε τούς αγωνιστές, και όταν 'νοϋς αγωνιστή του βρίσκανε τό όπλο στο σπίτι (ν)του τόν έβάνανε φυλακή.

'Ενώ ήπρεπε, κατά τή γνώμη μου και είναι και όρθή, ότι έπρεπε κάθε αγωνιστής άπου 'χενε τό όπλο, τό όποιο πολεμοϋσε τό (γ)καταχτητή, νά του τό 'φήσει έλεύθερο και νά του δώσει ένα χαρτί νά λέει ότι «αυτό σου τ' αφήνω με ως ένθύμιο στο σπίτι σου για νά τό βλέπουνε τά παιδιά σου και τά 'γγόνια σου και τά δισέγγονά σου», όπως τό κάνανε παλαιότερα.

'Αλλά για νά εξεμηδενίσουνε και νά ταπεινώσουνε τούς αγωνιστές αυτούς εκάνανε νόμους και προφητες και τός έπήρανε τά όπλα. 'Ενώ οί Γερμανοί.

όταν ήθελα - νά μπου νά έρευνήσουν ένα σπίτι καί είχενε τά όπλα 'νοϋς Μακεδονομάχου, έχαιρετούσανε καί έφεύγανε.

Έμᾱς οἱ δικοί μας έξευτελίσανε κάθε έννοια τοϋ άγωνιστοϋ. Καί δέν είναι αυτό μόνο. Άλλά τά παιδιά (ν)τος, τά 'γγόνια (ν)τος, δέν έχουνε σήμερα τή (μ)παρακαταθήκη αυτή, τήν όποία έπρεπε νά βροϋνε άπό τό (μ)παπποϋ (ν)τος κι άπ' τό (μ)πατέρα (ν)τος. Νά θωροϋνε ένα όπλο κρεμασμένο νά λέει «άγωνιστής έναντίον τοϋ έχθροϋ κατά τό διάστημα '41 - '44».

Όλα αυτά κάθε λογικός άθρωπος πρέπει νά σκεφτεῖ ότι τά κάνουνε για κάποιο σκοπό, ό όποιος δέν έχει καμία σημασία, μόνο τήν εξασθένηση καί τήν έξουδετέρωση τοϋ πατριωτισμοϋ τών άγωνιστών τής Έλλάδος.

Βέβαια στό (μ)πόλεμο γίνονται άδικίες καί γίνονται καί λάθητα: αλλά άπρομελέτητα, όχι προμελετημένα, όπως τό κάνουνε οἱ ήγήτορες τής Έλλάδος.

Οἱ σπριατισμένοι
άπό λάθος καί ή
άποκατάστασή τους

Μετά τή λήξη τοϋ πολέμου όρισμένοι άνθρωποι έστι-
γματιστήκανε ως συνεργάτες τοϋ έχθροϋ.

Θά πῶ όρισμένους.

Εἶχαν δοθεῖ λαθασμένες πληροφορίες σέ μᾱς, σέ μένα προσωπικῶς. Έχ τών ύστέρω όμως καί μετά τήν άπολευθέρωση όσους διαπί-
στωσα ότι εἶχαν κακές πληροφορίες δώσει καί οἱ έχτελεσθέντες άνθρώποι (ν)τος άπό μᾱς δέν εἶχανε καμία σχέση κι ότι εἶχαμε πάρει κακές πληροφο-
ρίες, όλους τούς άποκατάστησα.

Εἶχα τό θάρρος νά πῶ ότι:

— Κύριε, ό πατέρας σας έσκοτώθηκε άδικο ή ό άδερφός σας.

Έξ αὐτῶν μοϋ 'χει συμβεῖ εἰς τό Διοικητή χωροφυλακῆς Πωλιδάκη, ό όποιος μοϋ τόν εἶχάν καταγγεῖλει ως συνεργάτη τῷ Γερμανῶν κακῶς, καί για τσί Χαϊνάκηδες άπ' τσί 'Απάν' 'Ασίτες καί έσκοτώθηκε ένας άπ' αὐτούς.

Αὐτό όμως μέ ώφέλησε, διότι τά παιδιά (ν)τος άποκατασταθήκανε καί ήσθάνονται περηφάνεια.

Γιαυτό καί τό έλληνικό κράτος πρέπει νά φροντίσει νά διορθώσει αυτά τά λάθητα, τά όποία έχει κάμει μέχρι σήμερα, για νά μπορούμε στό μέλλον καί νά έλπίζομε ότι δέ θά πάσομε νά δημιουργοϋμε σέ κάθε περίπτωση ιστορία μέ θυσίες αίματος καί φθορά περιουσίας.

Η πατριωτική στάση
τῆς Χωροφυλακῆς

Θά κάνω μία διευκρίνηση ως πρός τό ζήτημα τών άξιω-
ματικῶν.

Η όμιλία μου μέχρι τώρα ως πρός τούς άξιωματικούς δέν
διευκρίνισα ότι δέν είναι μέσα σ' αυτή τή γραμμή, τήν

όποία έχω πιστέψει κι έχω ζήσει, οἱ άξιωματικοί χωροφυλακῆς.

Οἱ άξιωματικοί χωροφυλακῆς καί γενικά όλο τό σώμα τῆς χωροφυλακῆς.

όπως έχω αὐτοπροσώπως βεβαιωθεί στή (γ)Κρήτη, έχω βεβαιωθεί μέ πληρο-
φορίες καί για τή λοιπή Έλλάδα.

Αὐτοί όλοι έργαστήκανε. Έβοηθήσανε τόσο πολύ τόν 'Αγόνα, όσον δέν
μποροϋσε νά γίνει παραπάνω. Πολλάκις έθυσιάστησαν.

Αὐτοί έπολεμήσανε καί έναντίον τών άλεξιπτωτιστών. Όργανωθήκανε
στήν Έθνική 'Αντίσταση. Τό ένενήντα έννιά τοῖς έκατό. Εἰλικρινά.

Μᾱς έδώσανε όλες τσί σφραγίδες, μᾱς έβγάλανε αντίγραφα τῶ σφραγίδων
τῶν Διοικήσεων τῆς Κρήτης καί τό 'Αρχηγείο Χωροφυλακῆς.

Μᾱς έδώσανε πολλές άλλαξές ροϋχα, τά όποία πολλάκις έντύναμε τσί
άντάρτες χωροφύλακες για νά μποροϋνε νά κυκλοφοροϋνε έλεύθερα, όταν
έπηγαίνανε σέ όρισμένες άποστολές γράμματα καί λοιπά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

Πρίν κλείσω τά άπομνημονεύματά μου θά πῶ τσί πίνακες τῶν όπλαρχη-
γῶν, τῶ (ν)τροφοδότων, τῆς κατασκοπείας, όπως τσ' έχω γράψει στή (μ)πο-
λεμική μου έκθεση, καί τῶ μαχῶν, τās όποίας έχω δώσει σέ όλη τήν (μ)πε-
ρίοδο τῆς Κατοχῆς καί τοϋ πολέμου έναντίο τῶ (γ)κομμουνιστῶν²³.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΩΝ ΑΛΕΞΙΠΤΩΤΙΣΤΩΝ

21/5/1941

Πρώτη μάχη: Στή θέση 'Αγιος Κων/νος χτήμα Περτσελῆ, αἰχμάλωτοι 14
Γερμανοί. Άπελευθερώθηκε μία διμοιρία Έλλήνων στρατιῶ-
τῶν ποϋ εἶχαν αἰχμαλωτιστεῖ.

Δεύτερη: Στή θέση Μεσαμπελιές. Αἰχμάλωτοι 7 Γερμανοί.

Τρίτη: Στή θέση Φορτέτζα, αἰχμάλωτοι 4 Γερμανοί.

22/5/1941

Τέταρτη: Στή θέση Θέρισο, κέντρο Μαναράκη. Αἰχμάλωτοι 14 Γερμα-
νοί.

Πέμπτη: Στή θέση Σκυλιανάκη μετόχι, άνατολικά 'Ηρακλείου. Αἰχμάλ-
ωτοι 32 Γερμανοί.

Έκτη: Στή θέση Μεσαμπελιές Φορτέτζα, αἰχμάλωτοι 6 Γερμανοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΩΟ

*Υποθήκες

Σήμερα 19 Αυγούστου 1977 τελειώνω τά απομνημονεύματά μου, τά όποια αποφάσισα νά τά γράψω γιά πολλούς σκοπούς.

Πρώτον: Γιά νά μάθει ό κόσμος καί οί μέλλουσες γενεές, ότι πρέπει νά θυσιάζονται χώρις ύπολογισμούς συμφερόντων καί καριέρας, όταν ή πατρίδα κινδυνεύει καί χρειάζεται τή συνδρομή (ν)τος.

Δεύτερον: Γιά νά μάθει ό κόσμος ότι ή ιστορία αλλιώς ξεκινά καί τελειώνει καί αλλιώς τήν - ε - γράφουνε εκείνοι, οί όποιοι πάντοτε εκμεταλλεύονται τό Έθνος.

Ήθελα δέ νά ταχτοποιήσω καί όρισμένα πράγματα, τά όποια έγιναν καί έστιγμάτισαν όρισμένους άθρώπους, αλλά έγιναν λάθος. Δέν έγιναν εκ προμελέτης.

Δέν ήγραψα τ' απομνημονεύματά μου διότι θέλω δόξες καί (μ)περγαμνές, διότι ό,τιδήποτε (γ)κι ά' δώσει κανείς γιά τή (μ)πατρίδα (ν)του είναι λίγο άμα δέ δώσει τό αίμα (ν)του.

Κατά τό διάστημα τών άγώνων αυτών δέν έσκέφτηκα ποτέ τόν έαυτό μου. Έσκέφτουμουνε πώς θά προσφέρω ύπηρεσία στό Έθνος καί στή (γ)κοινωνία.

Είμαι καί έγώ μία (ν)τρίχα άπ' τό κεφάλι τής Έλλάδος. Καί ως μία τρίχα έπρόσφερα ό,τι μπορούσα.

Έκαμα καί λάθητα, αλλά τά λάθητα είναι ανθρώπινα.

Ήθελα νά εύχαριστήσω όλους, εκείνοι οί όποιοι έπρόσφεραν τή συνδρομή (ν)τος γιά τήν άπελευθέρωση. Κι εκείνοι, οί όποιοι έπρόσφεραν τή συνδρομή (ν)τος στό 'ματοκύλισμα του έμφυλίου πολέμου. Καί δέ θεωρώ μεγάλη προσφορά τών ένθιόκφρόνων ό,τι προσέφεραν γιά τήν έξουδετέρωση του έμφυλίου πολέμου. Δέ θεωρώ μεγάλα πράγματα άπ' αυτούς, αλλά θεωρώ μεγάλα πράγματα, εκείνοι οί όποιοι μέν ήτονε άριστεροί αλλά έβοήθηζαν καί έπρόσφεραν γιά τή ματαίωση καί έξουδετέρωση του 'ματοκυλισματος αυτού καί οί όποιοι σήμερα είναι στιγματισμένοι ως προδότες του Έθνους. Ένώ είναι τό αντίθετο. Μπορεί νά 'ναι προδότες του Έθνους οί πολιτικοί οί άριστεροί, αλλά είναι προδότες του Έθνους καί οί πολιτικοί οί δεξιοί.

Ήθελα νά μάθει ό κόσμος ότι ή 'Αντίσταση όπου δημιουργήθηκε στή (γ)Κρήτη ήτον ή πρώτη 'Αντίσταση πού δημιουργήθηκε σέ όλο τό (γ)κόσμο. Κι αυτή τήν 'Αντίσταση τήν έδημιούργησε ό λαός πρωτοβούλως. Κι από δώ

πήρανε τά φώτα καί δημιουργήσανε 'Αντίσταση καί σέ όλα τά άλλα κράτη.

Θέλω νά ξέρουνε όλοι οί συνεργάτες μου άπού τό (μ)πρώτο μέχρι τό (ν)τελευταίο, άπού τό βενιζελικό μέχρι τό (γ)κουμμουνιστή, ότι είμαι εκείνος, ό όποιος ήμουν καί όταν έξεκίνησα. Δέν άλλαξα. Ούτε παραγνωρίζω τσί ύπηρεσίες κάθε άγωνιστοϋ, άπού γνωρίζω, πού πρόσφερε γιά τό Έθνος, καί δέ μέ διαφέρει σέ ποιά παράταξη άνήκει.

Αυτούς τσί άγωνιστές ήθελα νά εύχαριστήσω άπού τά βάθη τση ψυχής μου, άπού του έσωτερικού μου κόσμου. Δέ (μ)παραγνωρίζω τσί ύπηρεσίες άπού έφερε εκαστος, εάν έσκοτώθηκε εξ αίτίας του έμφυλίου σπαραγμού ή εάν σήμερα νομίζει καί πιστεύει ότι εκμεταλλεύτηκε τόν 'Αγώνα, πράγμα τό όποιο είναι άτιμο καί πρόστυχο. Διότι μέχρι σήμερα τόσο κατά τό διάστημα τής Κατοχής όσο καί μέχρι σήμερα δέν είμαι 'κείνος ό όποιος είμαι άξιος νά πουλήσω τό αίμα τών άγωνιστών ή νά δώσω γραμμή ψεύτικη.

Πρέπει όμως νά μάθετε έσεις οί συνεργάτες μου, ότι πάντοτε είμαι ό ίδιος. Καί τό (γ)κάθ' ένα άγωνιστή άνεξαρτήτως πολιτικών τοποθετήσεων ή πολιτειακών ως άγωνιστή τόν έχω τοποθετήσει εκεί πού πρέπει νά τοποθετηθεί στή (μ)ψυχή μου.

Λυπούμαι πολύ γιά τσί συνεργάτες μου τούς άριστερούς, όπως είναι ό Παπās, ό Ποδιās, ό Πλαγιώτης καί λοιποί. Έφρόντισα ό,τι ήτονε δυνατόν γιά νά έξουδετερώσω αυτό τόν έμφύλιο πόλεμο. Δέ (ν)τά κατάφερα, παρά πού ήτον ή επιθυμία μου αυτή.

Αυτό πού δέν έμπόρεσα νά καταφέρω παρ' όλες μου τσί προσπάθειες καί τσ' έπαφές άπού είχα μαζί (ν)τος πρίν ν' άρχινήξει ό έμφύλιος πόλεμος καί παρ' όλα πού ύποσχεθήκαν νά χαράξομε μία (γ)κοινή γραμμή καί παρ' όλα πού κατά τό διάστημα τής Κατοχής τός είχα πεί επανειλημμένως ότι «οί άγωνιστές έχουνε άλλη θέση καί άλλη οί πολιτικοί. Έμείς πρέπει νά 'μαστανε ήνωμένοι καί νά χωρίζομε μόνο στσι κάλπες καί μετά τελειώνοντας ή κάλπη νά 'μαστανε πάλι ήνωμένοι γιά τό συμφέρο του Έθνους. Νά άλληλούποστηρίζομαστε».

Έπαρασυρθήκανε άπ' τσί πολιτικούς τος. Έπαψε πλιά νά 'ναι τω δυνάμew μου γιά νά καταλήξομε σέ μία συμφωνία καί λυπούμαι πολύ γιά τό άποτέλεσμα.

Άς μάς - ε - γίνει παράδειγμα γιά τό μέλλον. Νά ένωθοϋμε όλοι οί Έλληνες γιά τό καλό του Έθνους καί νά μή (μ)παρασυρόμεθα άπού τσί γραμμές άπού δίδουνε οί πολιτικοί.

Διαδίδουνε σέ μεγάλη έχταση ότι παίρνω σύνταξη. Άλλος λέει σαράντα χιλιάδες άλλος λέει πενήντα. Άλλος λέει ότι μου δώκανε τό βαθμό του Στρατηγοϋ.

Μου δώκανε βαθμούς, αλλά δέ (ν)τσί δέχτηκα. Οϋδεμία σύνταξη παίρνω καί αν μου δίδανε δέ (ν)τήν ήπαιρνα άπ' αυτούς, διότι θά 'τονε μία (μ)πρόστυχη γραμμή, σύμφωνα μέ τή γραμμή μου. Αυτό νά τό γνωρίζετε όλοι σας.

Εύχομαι στο Θεό αυτά τὰ ὁποῖα ἔχουμε πάθει μέχρι σήμερα καὶ δημιουργοῦνται παραξηγήσεις καὶ ἴματοκυλίσματα νὰ ἴμονοιάσουμε ὅλοι καὶ νὰ δώσουμε γενικές γραμμές γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ἑθνους. Νὰ πιστεύουμε καλύτερα ἡμεῖς ὁ ἕνας τὸν ἄλλον παρά πού πιστεύουμε τσί πολιτικές παρατάξεις ἢ τσί πολιτικές οἱ ὁποῖες ἀνήκομε. Διότι ἕνα ρητὸ λέει: «ἄλλη εἶναι ἡ θέση τοῦ ἀγωνιστοῦ καὶ ἄλλη τοῦ πολιτικοῦ».

Εύχομαι νὰ μᾶς - ε - γίνει παράδειγμα καὶ νὰ καταλήξει γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ἑθνους γιὰ τὸ μέλλον.

**Ἦταν λίγες μόνο σελίδες ἀπὸ τὰ
πολεμικά απομνημονεύματα τοῦ
Καπετάν Μανώλη Μπαντουβά.**

**Ολόκληρο το βιβλίο:
"Καπετάν Μπαντουβά
Απομνημονεύματα" (Αντώνη
Σανουδάκη, εκδόσεις ΚΝΩΣΟΣ, 1979)
ἔχει 500 σελίδες.**

**Αξίζει νὰ το διαβάσετε ολόκληρο.
Μακάρι νὰ το εἶχανε "Αναγνωστικό"
στα σχολεῖα τῆς Ελλάδας νὰ
μαθαίνουν τὰ Ἑλληνόπουλα τὴν
ιστορία τους.**

Μακαρία τοῦ

Ὁ καπετάν Μανόλης Μπαντουβάς ἀνάμεσα στὰ ἀδέρφια τοῦ
Γιάννη καὶ Νίκο Μπαντουβά.